

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**YÜKSEKÖĞRETİMDE BÜTÇELEME SİSTEMİ
VE VAKIF ÜNİVERSİTELERİ ÖRNEĞİ**

NURTEN ÇAKMAK

**İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE BİLİM DALI**

EKİM 2016

**YÜKSEKÖĞRETİMDE BÜTÇELEME SİSTEMİ VE VAKIF
ÜNİVERSİTELERİ ÖRNEĞİ**

Nurten ÇAKMAK

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

EKİM 2016

Nurten ÇAKMAK tarafından hazırlanan “Yükseköğretimde Bütçeleme Sistemi ve Vakıf Üniversiteleri Örneği” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Gazi Üniversitesi İşletme Anabilim Dalında Muhasebe Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof.Dr. Ganite KURT
Bankacılık Bölümü, Gazi Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Başkan: Prof. Dr. Semra KARACAER
İşletme Bölümü, Hacettepe Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

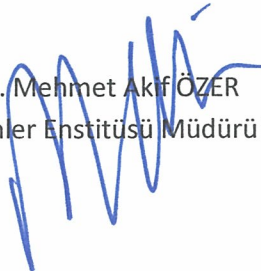
Üye: Doç. Dr. Seyhan ÇİL KOÇYİĞİT
Sağlık Kurumları İşletmeciliği Bölümü, Gazi Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi: 03 / 10 / 2016

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Mehmet Akif ÖZER
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü V.

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Nurten ÇAKMAK

03.10.2016

YÜKSEKÖĞRETİMDE BÜTÇELEME SİSTEMİ VE VAKIF ÜNİVERSİTELERİ ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Nurten ÇAKMAK

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Ekim, 2016

ÖZET

Çalışmada, günümüzdeki mevcut yükseköğretim kurumlarından devlet ve vakıf üniversitelerinin bütçeleme sistemleri incelenmiştir. Devlet üniversiteleri, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu tabi özel bütçeli kurumlardır. Bütçeleme sürecinde Maliye Bakanlığınca ilan edilen Bütçe Hazırlama Rehberine ve bütçe formatına uymak zorundadırlar. Vakıf üniversitesi ise 2547 Yükseköğretim Kanununca, kurucu bir vakıf tarafından kurulan mali özerkliği olan kurumlardır. Vakıf üniversiteleri 5018 sayılı kanuna tabi değildir. Bu sebeple uyguladıkları ortak bütçe formatı yoktur. Çalışmada vakıf üniversitelerinin kendi bünyelerinde düzenledikleri bütçe ile Yükseköğretim Kurulu tarafından denetleme amaçlı istenen bütçenin farklı oluşu tespit edilmiştir. Bütçe hazırlanırken; fakülte sayısı, öğrenci kapasitesi, mali gücü, üniversitenin yaşı, mütevelli heyetinin istekleri gibi birçok değişken dikkate alınmaktadır. Bu durum, vakıf üniversitelerinin faaliyet ve performansları hakkında verilen bilgilerin güvenilirliğini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca vakıf üniversitelerinin bütçeleme sürecinde herhangi ortak bir bütçe formatının bulunmadığı için denetim yapılacak yükseköğretim kurumuna denetim öncesi Yükseköğretim Kurulu tarafından ilgili formlar gönderilmektedir. Böylece Yükseköğretim Kurulu kendince yapılan denetimi standardize etmektedir.

Bilim Kodu :1122
Anahtar Kelimeler : Eğitim, Üniversite, Bütçe, Vakıf Yükseköğretim, Performans
Esaslı Bütçe, Bütçe Denetimi
Sayfa Adedi : 128
Tez Danışmanı :Prof. Dr. Ganite KURT

HIGHER EDUCATION BUDGET SYSTEM AND FOUNDATION UNIVERSITIES
EXAMPLE
(M.S. Thesis)

Nurten ÇAKMAK

GAZİ UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES

October, 2016

ABSTRACT

In the study, of the budgeting system in our country higher education institutions as state and private universities were examined. State universities, 5018 Public Financial Management and Control Law are subject to the special budget institutions. Budgeting process in the preparation of the budget guidelines announced by the Ministry of Finance and must comply with the budget format. The 2547 Higher Education Law Foundation universities are institutions with financial autonomy established by the founder of a foundation. Foundation universities are not subject to the 5018 law. Therefore, there is no common budget format. different grooves of the budget requested for inspection by the Higher Education Authority and the budget they organize their own structure of private universities in the study were identified. While preparing the budget; The number of faculty, student capacity, financial strength, college age, with the wishes of the board of trustees and many variables are taken into account. This situation negatively affects the reliability of the information about the foundation activities and performance of universities. The foundation is also in the process of being sent to any public university budgeting controls, higher education institutions form the pre-audit will be held in the absence of a budget format. Thus, in his own audits of Higher Education has standardized.

Science Code : 1122
Key Words : Education, the university Budget Foundations Higher
Performance Based Budget, Budgetary Control
Page Number : 128
Supervisor : Prof. Dr. Ganite KURT

TEŞEKKÜR

Çalıőmalarım boyunca yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren danışmanım Prof. Dr. Ganite KURT' a, tezimin veri toplama aşamasında tüm yoğunluklarına rağmen zaman ayıran ilgili kurum yöneticilerine, çalışanlarına, manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan fedakâr anneme, kardeşlerime ve arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
ÇİZELGELERİN LİSTESİ	xi
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	xii
SİMGE VE KISALTMALAR	xiii
GİRİŞ.....	1

1.BÖLÜM

GENEL ESASLARI İLE BÜTÇE, 5018 KAMU MALİ YÖNETİMİ ve KONTROL KANUNU (KMYKK) ve GETİRDİKLERİ

1.1. Genel Esasları ile Bütçe	3
1.1.1. Ülkemizde bütçenin gelişimi	4
1.1.2. Bütçe düzenleme amaç ve faydaları	5
1.1.3. Bütçeleme İlkeleri	6
1.1.4. Bütçe Türleri	7
1.1.4.1. Sorunları ele alış biçimi açısından	8
1.1.4.2. Amaçları açısından	8
1.1.4.3. Teknik yapıları açısından	9
1.1.4.4. Temel başlangıç rakamları açısından	10
1.1.4.5. Kapsamları açısından	11
1.1.5. Bütçe Dönemleri	12
1.1.5.1. Kısa dönemli bütçeler	12
1.1.5.2. Uzun dönemli bütçeler	13
1.1.6. Bütçenin Hazırlanması	13
1.1.6.1. Gelir bütçesi	13

Sayfa

1.1.6.2. Gider bütçesi.....	13
1.1.6.3. Yatırım bütçesi.....	14
1.1.6.4. Proforma bilanço ve gelir tablosunun düzenlenmesi.....	14
1.1.6.5. Nakit bütçesinin hazırlanması	15
1.2. 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (KMYKK) ve Getirdikleri.....	15
1.2.1. Performans esaslı bütçeleme sistemi (PEBS).....	18
1.2.1.2. Performans esaslı bütçeleme sisteminin temel unsurları.....	20
1.2.2. Analitik bütçe sınıflandırması (ABS).....	22

2. BÖLÜM**EĞİTİM, YÜKSEKÖĞRETİM, ÜNİVERSİTELER ve YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA BÜTÇELEME SÜRECİ**

2.1. Eğitim, Yükseköğretim ve Üniversiteler.....	29
2.1.1. Türkiye'de üniversitelerin tarihsel gelişimi	30
2.1.2. Yükseköğretimde üniversite türleri	32
2.1.3. Yükseköğretim kurulu.....	34
2.2. Yükseköğretim Kurumlarında Bütçe.....	35
2.2.1. Devlet üniversiteleri için mali takvim.....	35
2.2.2. Bütçe Hazırlık Çalışmaları	46
2.2.2.1. Gider bütçe fişlerinin hazırlanması.....	47
2.2.2.2. Gelir bütçe fişlerinin hazırlanması	48
2.2.3. Yükseköğretimde performans esaslı bütçeleme.....	49
2.2.4. Yükseköğretim Kurumlarında Bütçe Uygulama Sürecine İlişkin Tabi Olduğu Mevzuat Ve Yükseköğretim Kurumları Bütçelerine İlişkin Özel Durumlar	50
2.2.4.1. Yüksek öğretimde özel gelir.....	52

Sayfa

2.2.4.2. Kurumsal bütçeleme	55
2.2.4.3. Üniversitelerde e-bütçe uygulaması.....	56
2.2.4.4. Yükseköğretim için ayrıca düzenlenmesi gereken bütçe formları	57

3. BÖLÜM**VAKIF ÜNİVERSİTELERİNE GENEL BAKIŞ**

3.1. Vakıf Üniversitesi	59
3.2. Türkiye'de Vakıf Üniversitelerinin Tarihsel Gelişimi.....	60
3.3. Türkiye'de Vakıf Üniversitelerinin Kuruluş Aşamaları.....	64
3.4. Vakıf Üniversitelerinde Yönetim Yapısı.....	65
3.5. Vakıf Üniversitelerinde Finansman	66
3.6. Vakıf Üniversitelerinin Vergi Yasaları Karşındaki Durumu	69
3.7. Özel Hesap Dönemi.....	71

4. BÖLÜM**VAKIF ÜNİVERSİTELERİNDE BÜTÇE HAZIRLIK SÜRECİ VE BÜTÇE DENETİMİ**

4.1. Bütçe Hazırlık Aşamaları.....	73
4.1.1. Gelir bütçesi	77
4.1.2. Gider bütçesi	77
4.1.3. Yatırım Bütçesi.....	78
4.2. Vakıf Üniversitelerine Yönelik Bütçe Formatı ve Finansal Tablo Örnekleri	78
4.3. Vakıf Üniversitelerinde Denetim ve Değerlendirme.....	88
4.3.1. Vakıf Yükseköğretim Kurumlarını Denetleme ve Değerlendirme Rehberi	89

Sayfa

4.3.2. Vakıf Yükseköğretim Kurumları Tarafından Düzenli Olarak Gönderilecek Belgeler	101
SONUÇ VE ÖNERİLER	105
EKLER.....	115
EK-1.Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri (I Sayılı Cetvel)	116
Ek-2. Özel Bütçe Kapsamındaki İdareler (II Sayılı Cetvel)	118
EK-3.Düzenleyici Ve Denetleyici Kurumlar (III Sayılı Cetvel)	120
EK-4. Sosyal Güvenlik Kurumları (IV Sayılı Cetvel)	121
EK- 5.Kurumsal Sınıflandırma	122
EK-6.Analitik Bütçe Sınıflandırması.....	126
EK-7.Analitik Bütçe Sınıflandırması.....	127
ÖZGEÇMİŞ	128

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 1.1. Analitik Bütçe Sınıflandırması Genel Görünüm	23
Çizelge 1.2. Analitik Bütçe Kurumsal Sınıflandırma Birinci Düzey.....	23
Çizelge 1.3. Analitik Bütçe, Fonksiyonel Sınıflandırma Birinci Düzey.....	25
Çizelge 1.4. Analitik Bütçe, Finansman Sınıflandırma Birinci Düzey	26
Çizelge 1.5. Analitik Bütçe, Ekonomik Sınıflandırma Birinci Düzey	27
Çizelge 2.1. Osmanlı Döneminde Kurulmuş ve Halen Devam Eden Üniversiteler	31
Çizelge 2.2. Boğaziçi Üniversitesi 2013 Yılı Gider Bütçe Fişi.....	48
Çizelge 2.3. Namık Kemal Üniversitesi 2013, 2014 ve 2015 Yılı Gelir Bütçe Fişi.	49
Çizelge 2.4. Yükseköğretimde Öz Gelirler.....	53
Çizelge 2.5. Yükseköğretim İçin Ayrıca Düzenlenmesi Gereken Bütçe Formları .	57
Çizelge 3.1. 2014 Haziran İtibariyle Ön Lisans, Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora Öğrenci Sayısı.....	62
Çizelge 3.2. Yükseköğretim Türlerine Göre Birim Sayıları.....	63
Çizelge 3.3. Vakıf Üniversitelerinde Öğrenci Gelirlerinin Toplam Gelire Oranları (2005-2006).....	67
Çizelge 3.4. Vakıf Üniversitelerinde Devlet Katkısı ve Oranları(2005).....	69
Çizelge 4.1. Vakıf Üniversitelerinde Gider Bütçesi	79
Çizelge 4.2. Vakıf Üniversitelerinde Gelir Bütçesi	82
Çizelge 4.3. Vakıf Üniversitelerinde Bilanço	84
Çizelge 4.4. Vakıf Üniversitelerinde Gelir Tablosu	86

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 2.1. Devlet Üniversitesi Bütçeleme Süreci	35
Şekil 4.1. Vakıf Üniversitelerinde Bütçe Hazırlık Aşaması	74
Şekil 4.2. Vakıf Üniversitelerinde Bütçe Değerlendirme ve Onay Aşaması	75
Şekil 4.3. Vakıf Üniversitelerinde Bütçe Uygulama ve Raporlama Aşaması.....	76

SİMGE VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
ABS	Analitik Bütçe Sınıflandırması
AFP	Ayrıntılı Finansman Programını
BÜMKO	Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü
ENST	Enstitü
FAK	Fakülte
KDV	Katma Değer Vergisi
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KMYKK	Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu
MYO	Meslek Yüksekokulu
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
ÖSYM	Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi
PEB	Performans Esaslı Bütçeleme
PEBS	Performans Esaslı Bütçeleme Sistemi
PROG	Program
RTÜK	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TODAİE	Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TSE	Türk Standartları Enstitüsü
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
VUK	Vergi Usul Kanunu
YO	Yüksekokul
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu

GİRİŞ

Yükseköğretim, ülkemizde on iki yıllık eğitim sonrası iki yıllık, dört yıllık ve üzeri eğitim veren üniversite, yüksekokul gibi kurumları kapsamaktadır. Türkiye'de faaliyet gösteren yükseköğretim kurumları Yükseköğretim Kuruluna bağlı olmak şartıyla devlet tarafından veya vakıflar tarafından kurulmaktadır.

Vakıf yükseköğretim kurumları, kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından kurulan, devletin gözetim ve denetimine tâbi yükseköğretim kurumlarıdır. Ülkemizde 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile 1984 yılında faaliyete geçen Bilkent üniversitesi, vakıf yükseköğretim kurumu olarak türünün ilk örneğini oluşturmuştur. Günümüzde 62 adedi üniversite, 8 adet meslek yüksekokul olmak üzere toplam 70 adet vakıf yükseköğretim kurumu mevcuttur.

Çalışmanın amacı, Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerinin bütçe süreci ve bütçe ayrıntılarını inceleyip bu süreçte ortak bütçe formatı uygulayıp uygulamadıklarını araştırmaktır.

Araştırmada elde edilen bilgiler, Ankara ilinde bulunan vakıf üniversiteleri ve Yükseköğretim Kurulunda bulunan ilgili kişilerle yüz yüze görüşmelerden ve literatürde bulunan kaynakların taranması sonucu elde edilmiştir.

Çalışmanın konusu itibarıyla ve vakıf üniversiteleri ile ilgili çalışma sayısının az olması nedeniyle bundan sonra yapılacak çalışmalar açısından kaynak oluşturması beklenmektedir.

Araştırmanın sınırlılığı, daha önce bu konuda yapılmış araştırmaların çok sınırlı olması ve vakıf üniversitelerine yapılan ziyaretlerde kullandıkları bütçe formatına ve süreçlerine ilişkin somut belge ve doküman istememize rağmen herhangi bir olumlu cevap alınamamış olmasıdır.

Bu bölümde çalışmanın kapsam, amaç, önem ve sınırlılıklarına değinildikten sonra, birinci bölümünde, bütçe ve bütçenin genel esasları, ülkemizde bütçenin gelişimi, bütçe türleri, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu,

performans esaslı bütçeleme sistemi ve analitik bütçe sınıflandırılması incelenmiştir.

İkinci bölümde yükseköğretim, üniversite kavramlarına, Türkiye'de yükseköğrenim türleri, yükseköğrenim tarihçesi, devlet yükseköğretim kurumlarının bütçeleme süreci, yükseköğretim kurumları bütçe uygulama sürecine ilişkin tabi olduğu mevzuat, yükseköğretim kurumları bütçelerine ilişkin özel durumlar ve yükseköğretim için ayrıca düzenlenmesi gereken bütçe formlarına yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde, vakıf üniversitelerinin ülkemizdeki tarihsel gelişimi, kuruluş aşamaları, yönetim yapısı, finansmanı, özel hesap dönemi ve vergi yasaları karşısındaki durumu ele alınmıştır.

Dördüncü bölümde, vakıf üniversitelerinde bütçe hazırlık süreci, finansal tablo örnekleri, vakıf üniversitelerinde denetim ve değerlendirme konularına değinilecektir.

Çalışma, vakıf üniversiteleri ile devlet üniversitelerinde bütçeleme süreci ve bütçe ayrıntısı açısından farklılıklara ve değerlendirmelerin özetlendiği sonuç bölümü ile son bulacaktır.

1.BÖLÜM

GENEL ESASLARI İLE BÜTÇE, 5018 KAMU MALİ YÖNETİMİ ve KONTROL KANUNU (KMYKK) ve GETİRDİKLERİ

Bu bölümde bütçenin ülkemizdeki gelişimi, amaçları, türleri, 01.01.2006 yılından itibaren uygulanmakta olan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve getirdikleri kısaca incelenecektir.

1.1. Genel Esasları ile Bütçe

Bütçe kavramı ilk defa Batı ülkelerinde ortaya çıkmıştır. Latince “Bulga” olarak ifade edilen bütçe kelimesi; Fransızca “bouge”, “bougette” on yedinci yüzyıldan itibaren İngilizcede “budget” olarak kullanılmaya başlanmış ve Fransızcadan Türkçeye geçmiştir.¹

Bütçe, esas itibari ile bir işletmenin belirli döneme ait gelir ve giderlerini tahmini olarak gösteren belgedir. Başka bir deyişle, herhangi bir organizasyonun bir yıl veya daha kısa bir zaman içinde kaynaklarını nerelerden elde edeceğini ve bu kaynakları nelere kullanacağını gösteren bir plandır.²

5018 sayılı Kanunda ise bütçe: “ belirli bir dönemdeki gelir ve gider tahminleri ile bunların uygulanmasına ilişkin hususları gösteren ve usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan belge” şeklinde tanımlanmıştır.

Bütçeleme, işletmelerde yönetim fonksiyonlarından biri olan planlamaya sistemli bir içerik kazandırılarak, yapılan planların sayısal hedefler şeklinde kâğıda dökülmesi ile işletme personelinin gelecekteki faaliyetlerinin belirlendiği belgeleme işlemidir.³

¹ Maliye Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2008). *Performans Esaslı Bütçeleme Sistemi ve Türkiye’de Uygulanabilirliği*. Ankara: Maliye Bakanlığı, 5.

² Lazol, İ. (2011). *Maliyet Muhasebesi. (5.Baskı)*, Bursa: Ekin Yayınevi. 271.

³ Ergen, H. (1984). *İşletmelerde Bütçe Sistemine Finansal Yaklaşım*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.1.

1.1.1. Ülkemizde bütçenin gelişimi

Bütçe, yurdumuzda ilk kez Tanzimat devrinde dilimize girmiş olup daha önce “Muvazene -i Umumiye Layihası” veya “Muvazene Defteri” adıyla kullanılmıştır. Bu defter, 1856 Islahat Fermanıyla yayınlanan Bütçe Nizamnamesinde yer alan hükümlere göre devletin tüm gelir ve giderleri tespit edilip padişah iradesine sunulması için kullanılmıştır.⁴

1850 yılında dördü Türk, üçü ecnebi olan yedi üyeli bir Islahatı Maliye Komisyonu kurulmuş bu komisyon mali ve ekonomik durum hakkında her ne kadar doğru ve yeterli bilgi toplayamamışsa da, eldeki rakam ve bilgilere dayanılarak, 1863-1864 yılında ilk kez bütçenin yapılmasını sağlamışlardır.⁵

Cumhuriyet döneminde genel olarak bütçe ile ilgili düzenlemeler 1927 yılında düzenlenen 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanun ile yürütülmüştür.

Günümüzdeki 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 24.12.2003 tarihinde yürürlükten kaldırılan 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu yerine 31.12.2003 tarihinde kabul edilmiş, fakat tüm hükümleri ile 01.01.2006 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanmıştır.

Bütçe tabiri yalnız başına kullanıldığında, akla genellikle devlet bütçesi gelmektedir. Fakat devlet bütçesinin dışında, diğer kamu tüzel kişilerine ait özel bütçe çeşitlerinden ve hatta özel teşebbüs birimlerinin bütçelerinden dahi söz etmek mümkündür. Türkiye’de ilk olarak işletme bütçeleri 1936 yılında Sümerbank Dokuma fabrikalarında uygulanmıştır. 1936 yılından sonra kurulan özel sektör işletmeleri de, çoğunlukla Sümerbank modeli işletme bütçelerini benimsemişlerdir.⁶

⁴ Akdoğan, A. (2011). *Kamu Maliyesi*, Gazi Kitabevi (14.Baskı), Ankara. 337.

⁵ Özbilen, Ş. (2013). *Devlet Bütçesi*, Gazi Kitabevi, Ankara. 26.

⁶ Koç, Y. (1989). *Yönetim Aracı Olarak İşletme Bütçeleri*, Turhan Kitabevi, Ankara. 17.

1.1.2. Bütçe düzenleme amaç ve faydaları

Bütçe denildiğinde devlet bütçesinin akla gelmesinin en önemli nedeni bütçenin ilk olarak devletin gelir ve giderlerinin tahmininde kullanılmış olmasıdır. Zamanla bütçe, işletmelerde de kullanılmaya başlanmıştır. Ancak bütçenin amaçları değişmemiş, aynı kalmıştır.⁷

Tarihi gelişim itibariye bütçe, önceleri giderleri kontrol altında tutmak, sınırlamak amacıyla kullanılan bir araç iken, günümüzde bütçe yöneticilerin elinde firmanın kaynaklarını en verimli, en karlı şekilde kullanılmasını sağlamaya yönelik bir araç haline gelmiştir.⁸ Böylece bütçenin amacı işletmenin faaliyetlerindeki verimliliğini, karlılığını ve performansını artırmayı da kapsamaktadır.

İşletme bütçelerinin en önemli faydası bütçeleme dönemi içerisindeki faaliyetlerin yürütüleceği hareket alanını belirlemesidir. Bütçe ile işletmenin nihai hedeflerine ulaşmak için işletme içerisindeki her bireyin ne yapması gerektiğini bireylere somut rakamlarla gösteren bir yol haritası olması nedeniyle uygulandığı işletmede yüksek katma değer yaratır.⁹

---

⁷ Küçüksavaş, N.(2006). *Yönetim Açısından Maliyet Muhasebesi*, İstanbul: Kare Yayınları. 415.

⁸ Küçüksavaş, N. (2006). 416.

⁹ Durmuş, N. Toroslu, M. (2013). *İşletme Bütçeleri*, İstanbul: Seçkin Yayıncılık. 49.

Bütçe düzenlemenin işletmeye diğer yararları,¹⁰

- Yöneticileri belirli hedefler için plan yapmaya zorlar.
- İşletmenin amaçlarına ulaşabilmesi için gerekli olan kaynakların tespiti ve teminini belirten rakamları ortaya koyar.
- Kaynakların nerede sarf edileceğini ayrıntılı olarak hesaplar.
- İşletme içi iletişim ve uyumlaşmaya katkı sağlar.
- Öngörülerle fiili sonuçlar arasındaki olumsuzluklara karşı önlem alınabilmesi için, yönetici ve alt birim sorumlularını sürekli olarak ileriye ait çalışma yapmaya zorlar.
- İşletmenin değişik alanlarda faaliyet gösterip göstermeyeceğine ilişkin, politikalar üzerinde çalışmalar yapılmasına hizmet eder.

1.1.3. Bütçeleme İlkeleri

Bütçenin başarılı olması, bu ilkelerin iyi anlaşılmasına ve uygulanmasına bağlıdır. Bu ilkelerin sayısı hakkında tam bir görüş birliği olamamakla beraber en önemlileri şunlardır:¹¹

- *Yönetim desteği ilkesi*; işletme bütçelerinde yarar sağlanabilmesi, bütçenin tüm yönetim basamakları ve özellikle üst düzeyde işletme yönetimi tarafından tam olarak desteklenmesine bağlıdır. Kısacası genel müdürden başlayarak tüm yönetim kademelerinin tam desteğine sahip olma etkili ve başarılı bir işletme bütçesinin koşuludur.¹²
- *Örgütsel uyum ilkesi*; bütçelerin yürütmenin kontrolünü sağlayabilmeleri için, işletmenin örgüt yapısının uyumlu olması zorunludur. Bu nedenle, yetki ve sorumluluk akışları ile bölümler arası ilişkiler açıkça belirtilmeli, yetkiler ile sorumluluklar arasında uyum bir dengenin bulunması sağlanmalıdır.¹³

¹⁰ Şener, R. (2008). *Maliyet Yöntemleri Muhasebesi ve Tek Düzen Muhasebe Sistemi Uygulaması*, Ankara: Gazi Kitabevi. 357.

¹¹ Durmuş, N. Toroslu, M. (2013). 31.

¹² Haftacı, V. (2010). *İşletme Bütçeleri*, Beta Yayınları, İstanbul.5.

¹³ Akdoğan, N. (2009). 615.

- *Sorumluluk muhasebesi ilkesi*; bütçe sistemi ile muhasebe sistemi arasında yakın ilişki vardır. Bütçe sisteminin planlama ve kontrol evrelerinde gereksinimi olan veriler, muhasebe sistemi tarafından üretilir ve bu nedenle işletmelerin muhasebe sistemi, yönetimin planlama ve kontrol işlevlerinde gereksinim duyacağı verileri verecek düzeyde örgütlenmiş olmalıdır.¹⁴
- *Esnek uygulama ilkesi*; işletme bütçelerinin gerekli görülen durumlarda ve değişen koşullar karşısında değiştirilebileceğini ve yeniden düzenlenebileceğini ifade eder. İşletme bütçeleri genellikle tahminlere dayandığından ve bütün olayları kapsamına almayacağından kimi noktalar görülmemiş ve tam değerlendirilmemiş olabilir.¹⁵
- *Katılma ilkesi*; bütçelerin düzenlenmesine tüm yönetim seviyelerinin katılması, bütçelerde saptanan amaçların ve planların gerçekleştirilmesi yönünden şarttır. Sağlıklı işletme bütçeleri, bütçe yöneticileri, mali işler ve muhasebe yöneticileri, istatistikçiler, ekonomistler ve hat yöneticilerinin yakın işbirliği ile düzenlenir.
- *Gerçeklik ilkesi*; işletme bütçelerinde belirlenen amaçların saptanış biçimiyle ilgilidir. Bütçe sistemindeki amaçlar elde edilmeleri olanaksız olan yüksek verimlilik düzeyinde saptanırsa yapılan ciddi çabalara rağmen gerçekleştirilemeyecekleri için işletme personeli üzerinde olumsuz etkiler yaratacaktır. Bu nedenle bütçe sisteminde yer alan amaçlar, mantık ölçüleri dâhilinde elde edilebilir hedefler olmalı, fakat güç olan bir faaliyet sonucu elde edilmelidir.¹⁶

1.1.4. Bütçe Türleri

İşletme bütçeleri farklı açılardan değişik şekillerde sınıflandırılabilir. Bütçe türleri; sorunları ele alış biçimine, amaçlarına, teknik yapılarına, temel başlangıç rakamlarına ve kapsamlarına göre sınıflandırma yapılabilir.

¹⁴ Yüngül, İ. (1998). *Üretim Maliyet Unsurları Bütçe Yoluyla Kontrolü*, Gazi Kitabevi, Ankara. 34.

¹⁵ Durmuş, N. Toroslu M. (2013). 35.

¹⁶ Koç, Y. (1989). 39.

1.1.4.1. Sorunları ele alış biçimi açısından

Sorunları ele alış biçimi olarak bütçeler proje bütçeleri ve dönemsel bütçeler olmak üzere ikiye ayrılır.¹⁷

➤ Proje bütçeleri

Belirli bir projenin tamamlanmasını hedefleyen ve bu projeye ilişkin tahmin ve değerlemeleri içeren sayısal planlara proje bütçeleri denir. Uzun süreli yatırım projelerinin ilgili yıla dönüşen bölümüne ilişkin tutarlar, yatırım bütçesi adı altında proje bütçelerini oluşturur.

➤ Dönemsel bütçeler

Bütçe esas itibariyle yıllık olarak hazırlanır. Bir yıla ilişkin sonuçların bir ay, üç ay gibi maliyet dönemlerine bölünmesiyle dönemsel bütçeler elde edilir. Faaliyet sonuçlarının işletme yönetimi tarafından belirlenen kısa maliyet dönemleri için tahmin ve değerlemesini içeren sayısal planlara dönemsel bütçeler denir.

1.1.4.2. Amaçları açısından

Amaçları açısından bütçeler, program bütçeleri ve faaliyet bütçeleri olmak üzere ikiye ayrılır.

➤ Program bütçeleri

Etkinlik düzeyi ile saptanan giderler arasında dolaylı bir ilişkinin bulunduğu durumlarda geçerli olan bütçelerdir. Bunların belirli programların gerçekleştirilmesini, ulaşılabacak sonuç olarak ele alan bütçelerdir. Bu bütçelere reklam, genel yönetim ve araştırma geliştirme bütçeleri örnek olarak verilebilir.¹⁸

---

¹⁷ Durmuş, N. Toroslu, M. (2013). 59.

¹⁸ Yüngül, İ. (1998). 36

➤ Faaliyet bütçeleri

Faaliyet sonuçlarının hasılat, gelir ve gider açısından tahmin ve değerlemesinin yapıldığı sayısal planlara faaliyet bütçeleri denir. Pazarlama, üretim ve finansman işlevlerine göre bu bütçeler üç şekilde sınıflandırılabilir.¹⁹

a. Pazarlama faaliyetlerine ilişkin bütçeler

- Satış bütçesi
- Satış giderler bütçesi
- Satın alma bütçesi

b. Üretim faaliyetine ilişkin bütçeler

- Hammadde bütçesi
- İşçilik bütçesi
- Genel üretim giderleri bütçesi

c. Finansal faaliyetlere ilişkin bütçeler

- Yatırım bütçesi
- Nakit bütçesi
- Finansman bütçesi

1.1.4.3. Teknik yapıları açısından

Teknik yapıları açısından bütçeler; durağan, karşılaştırılmalı durağan ve esnek bütçeler olmak üzere üçe ayrılırlar.²⁰

➤ Durağan bütçeler

Belirli bir faaliyet hacmi temel alınarak düzenlenen sayısal planlara durağan bütçe denir. Bu tür bütçelerde bütün veriler tek bir faaliyet hacmine göre hazırlanır. Hacim değişimleri karşısında duyarlı olmadığından bütçe verileri ayrıntılı olarak ele alınamaz. Bunun yanında yalın olup uygulama kolaylığına sahiptir.

¹⁹ Durmuş, N.Toroslu, M. (2013). 59.

²⁰ Haftacı, V. (2010). 11.

➤ Karşılaştırmalı durağan bütçeler

Alternatif bütçe adı da verilen bu tür bütçeler, farklı faaliyet hacimleri için hazırlanmış bir dizi durağan sayısal planlardan oluşur. Başka bir deyişle bu tür bütçelemede birden çok durağan bütçe yan yana getirilir.

➤ Esnek bütçeler

Dinamik bütçe adı da verilen bu tür bütçeler, tahmini rakamların farklı faaliyet hacimlerine göre ayarlanabildiği sayısal planlardır. Bu tür bütçeler aracılığı ile fiili sonuçlar bütçelenmiş sonuçlarla karşılaştırılabilir. Farklar belirlenip nedenleri üzerinde durulabilir.

1.1.4.4. Temel başlangıç rakamları açısından

Temel başlangıç rakamları açısından bütçeler geleneksel bütçeler ve sıfır tabanlı bütçeler olmak üzere ikiye ayrılırlar.²¹

➤ Geleneksel bütçeler

Gelecek dönem tahmin ve değerlendirmeleri için geçmiş yıl sonuçlarının dikkate alınmasıyla ortaya konan sayısal planlara geleneksel bütçe denir. Bu bütçeler nitelik itibarıyla bir tür eğilim düzeltmesi şeklinde ortaya konan sayısal planlardır.

➤ Sıfır tabanlı bütçeler

Gelecek dönem işlevlerini dikkate alıp geçmiş dönem sonuçlarını tümü ile gözardı ederek tahmin ve değerlemelerin yapıldığı sayısal planlara denir. Bu tür bütçelere sıfır tabanlı denmesinin nedeni, bütün faaliyet ve harcamaların temel gerekçesini yeni baştan belirlemekle ilgilidir. Geçmiş dönemdeki hiçbir bütçe verisi gelecek dönem bütçesinde kendiliğinden yer almaz. Her veri yeniden değerlendirilir, seçenekler birbiriyle karşılaştırılır ve öncelikler belirlenir. Böylece sıfır tabandan hareket edilmiş olur.

---

²¹ Durmuş, N., C, Toroslu, M. V. (2013). 59.

1.1.4.5. Kapsamları açısından

Kapsamları açısından bütçeler genel bütçeler ve bölümsel bütçeler olmak üzere ikiye ayrılırlar.

➤ Genel bütçeler

İşletmenin tüm işlevlerini içeren bütçelerdir. Ana bütçelere biçiminde de adlandırılan genel bütçeler işletmenin türlü işlevlerini içine alan, türlü bütçelerin bir araya getirilerek özetlenmesi yoluyla düzenlenmektedir. Genel bütçeler, kısım bütçelerinin üzerinde olmaktadır. Örneğin proforma gelir tablosu, bilanço, nakit bütçesi ve proforma fon akım tabloları tüm yıllık planların sonuçlarını toplu bir biçimde gösterdiklerinden genel bütçeler ana bütçe olarak adlandırılır.²²

➤ Bölümsel bütçeler

İşletmenin belirli bir faaliyet ve/veya bölümlerini konu edinen bütçe çeşitleridir. Bunlar genel bütçenin parçalarını oluşturmaktadır. Genellikle kısım bütçeleri işlevsel temele dayandırılarak düzenlenmektedir. Bölüm bütçeleri aşağıdaki ana bölümlerde toplanabilir.

i. Faaliyet Bütçeleri,

- Satış bütçeleri
- Üretim bütçeleri
- Direkt ilk madde ve malzeme miktar, satın alma, stok, maliyet bütçesi
- Direkt işçilik bütçesi
- Genel üretim giderleri bütçesi
- Mamul stokları bütçesi
- Satılan mamuller maliyeti bütçesi
- Araştırma ve geliştirme bütçesi
- Pazarlama ve satış dağıtım bütçesi
- Genel yönetim giderleri bütçesi
- Diğer olağan faaliyet gelirleri ve giderleri bütçesi

²² Akdoğan, N. (2009). 613.

- Olağandışı gelirler ve giderler bütçesi
- ii. *Yatırım Bütçesi*
- iii. *Finansman Bütçesi*

1.1.5. Bütçe Dönemleri

İşletme bütçeleri belirli bir zaman döneminde kullanılmak üzere hazırlanırlar. Bütçe döneminin uzunluğu işletmenin tipine, bütçenin düzenlenme amacına, işletmenin içinde bulunduğu endüstri dalının özel şartlarına ve genel ekonomik duruma göre değişir. Bütçe dönemi kararlaştırılırken aşağıdaki faktörler dikkate alınmalıdır:

- Muhasebe dönemi,
- Genel ekonominin sağlamlığı, (Belirsizlik dönemlerinde bütçe dönemi kısa tutulmalıdır.)
- İşletme politikalarındaki değişimler, (Bütçe dönemi bu değişikliklerin sonuçlarını kapsayacak kadar uzun olmalıdır.)
- Mevsimlik faktörlerin etkisi,
- İşletme riski ve riskin tipi, (Bütçe dönemi riskin bütünü ve en kötü halini kapsamalıdır.)
- Finansman, üretim ve stok kontrol metotları,
- İstatistiklerin yapısı,²³

1.1.5.1. Kısa dönemli bütçeler

Kısa dönemli bütçeler, en az bir yıllık süreyi kapsayan bütçelerdir. Ancak belirsizlik söz konusu ise, üç aylık ya da altı aylık olarak da düzenlenebilir. Kısa dönemli bütçeler, satışların mevsimsel olarak dalgalandığı ve faaliyet riskinin yüksek olduğu işletmelerde uygulanır.²⁴

²³ Ergen, H. (1984). 25.

²⁴ Deniz, S. (2004), *Hastane İşletmelerinde Bütçeye ve Finansal Verilere Dayalı Performans Ölçümü ve Bir Model Önerisi*, Yüksek lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara. 44.

1.1.5.2. Uzun dönemli bütçeler

Uzun dönemli bütçeler genellikle 5 yıl için yapılırlar. Bazı özel durumlara 10-15 yıl hatta 20 yıl içinde yapılabilir. Uzun dönemli bütçeler işletmelerin büyük ölçülü politikalarını yansıtır. Yatırım bütçeleri, reklam bütçeleri, araştırma ve geliştirme bütçeleri, bir yılı aşan uzun süreli bütçelerdir.²⁵

1.1.6. Bütçenin Hazırlanması

İşletme bütçe sistemi çeşitli bütçe sistemlerinde oluşmaktadır. Her alt bütçe sistemi işletme içindeki faaliyet alanlarını oluşturmaktadır. Bütün faaliyet alanları bütçelendikten sonra birleştirilirler. İşte bu birleştirme sonucu işletmenin ana bütçesi oluşturulur.²⁶

Genel olarak kurumlar bütçe olarak, gelir bütçesi, gider bütçesi, yatırım bütçesi ve nakit bütçesi düzenler. Ayrıca bilanço ve gelir tablosunu bütçelenmesi olarak bilinen proforma bilanço ve proforma gelir tablosu da düzenlenmektedir.

1.1.6.1. Gelir bütçesi

Faaliyet sonuçlarının maliyet - ürün ilişkisi yanında gelir açısından da tahmin ve değerlendirilmesinin yapıldığı bütçelere gelir bütçeleri denir. Bu bütçeler satış bütçesi, diğer faaliyetlerden olağan gelir ve karlar, olağandışı gelir ve karlar gibi gelir verilerini kapsayan tahminleri içerir.

1.1.6.2. Gider bütçesi

Faaliyet sonuçlarının maliyet ve gider açısından tahmin ve değerlendirmesinin yapıldığı sayısal planlara gider bütçeleri denir. Maliyet açısından hammadde, işçilik, genel üretim giderleri, satılan mamul maliyeti bütçeleri, gider açısından

---

²⁵ Durmuş, N, Toroslu, M. (2013). 56.

²⁶ Durmuş, N, Toroslu, M. (2013) . 63.

araştırma ve geliştirme, pazarlama satış dağıtım ve genel yönetim giderleri gider bütçelerine örnek olarak verilebilir.²⁷

1.1.6.3. Yatırım bütçesi

İşletmelerin uzun yıllar kullanacakları duran varlık alımları ile ilgili harcamalara yatırım harcamaları adı verilir. Bu harcamaların ilgili döneme ait tahmin edilmesi ile oluşan bütçe ise yatırım bütçesidir.

İşletmelerin bütçe döneminde sabit varlıklara yapacağı harcamalar ile patent, ticaret unvanı, imtiyazlar gibi maddi olmayan duran varlıkları da kapsar. Bu bütçe düzenlenmeden önce bazı hazırlıklar yapılması gerekir.²⁸

Yatırım bütçelerinin hazırlanması sırasında, bütçe döneminde elden çıkarılması planlanan duran varlığın tahmini değeri, elde edilmesi düşünülen varlığın değerinden düşülmesi, bütçenin daha gerçekçi olmasını sağlayacaktır.²⁹

1.1.6.4. Proforma bilanço ve gelir tablosunun düzenlenmesi

Gelir tablosu bütçesi, faaliyet bütçelerinden birisi olan gelir bütçesi, satış bütçesi, satılan malın maliyeti bütçesi, pazarlama satış dağıtım giderleri bütçesi, genel yönetim giderleri bütçesi ile diğer olağan gelir-gider bütçeleri ve finansman giderleri bütçesinin konsolide edilmesinden elde edilir. İşletmenin bütçe döneminde elde edeceği gelirler ile katlanacağı maliyet ve giderler, brüt satış karı, faaliyet karı net kar büyüklüklerine göre tahmin edilmektedir. Bu bütçe işletmenin faaliyet sonuçlarını göstermek işletmenin bütçe döneminde sağlayacağı karı veya zararı göstermektedir.³⁰

Proforma bilanço işletmenin belli bir dönem içinde planlanan faaliyetler ile varlık ve kaynak yapısını ne yönde değiştireceğini gösterir. Bilanço hazırlanmasında tüm bilanço kalemleri tek tek ele alınır. Her kalemin

²⁷ Haftacı, V. (2010). 8.

²⁸ Tokaç, A. (2005). *Uygulamacı Gözüyle İşletmelerde Bütçeleme ve Raporlama*. Tunca Kitabevi, İstanbul. 60-61.

²⁹ Şener, R. (2008). 393.

³⁰ Akdoğan, N. (2009). 682.

belirlenmesinde mevcut işletme bütçeleri ile işletme sermaye, finansman ve benzeri siyasetler göz önüne alınır.³¹

1.1.6.5. Nakit bütçesinin hazırlanması³²

Nakit bütçesi, gelecek dönem nakit gereksinimlerini ara dönemlere göre tahmin eder. Bu tahmin yapılırken diğer bütün bütçelerdeki nakde etki eden etmenler dikkate alınır. Satış, üretim, masraf ve yatırım bütçeleri incelenir. Bu incelemelere göre önce nakit girişleri daha sonra nakit çıkışları tahmin edilir. En son aşamada bu ikisi karşılaştırılarak dönem sonu bütçelenmiş nakit kalanı bulunur.

1.2. 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (KMYKK) ve Getirdikleri

Ülkemizde 1927 yılından itibaren kamu mali yönetimimizi düzenleyen 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununu 24.12.2003 tarihinde yürürlükten kaldırılarak, yerine 25326 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu getirilmiştir. Bu kanun tüm hükümleri ile 01.01.2006 tarihinde itibaren uygulanmaya başlanmıştır.

Bu kanunun amacı, kalkınma planları ve programlarda yer alan politika ve hedefler doğrultusunda kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde elde edilmesi ve kullanılmasını, hesap verebilirliği ve malî saydamlığı sağlamak üzere, kamu malî yönetiminin yapısını ve işleyişini, kamu bütçelerinin hazırlanmasını, uygulanmasını, tüm malî işlemlerin muhasebeleştirilmesini, raporlanmasını ve malî kontrolü düzenlemektir³³. Ayrıca uluslararası standartlar ve AB uygulamalarına uyum sağlamak üzere kamu kaynaklarının, hükümet

³¹ Işıklılar, S. (1997). *İşletme Bütçeleri Orta Vadeli Planlama*, Beta Yayınevi, İstanbul. 228.

³² Haftacı, V.(2010). 51-52.

³³ 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu.

politikaları ve hedefleri ile uyumlu olarak etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde elde edilmesi, kullanımını, hesap verebilirlik ve mali saydamlığı sağlamaktır.³⁴

5018 sayılı kanunda; bütçelerin hazırlanması, uygulanması ve kontrolünde aşağıdaki ilkelere uyulur:

- a) Bütçelerin hazırlanması ve uygulanmasında, makro ekonomik istikrarla birlikte sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak esastır.
- b) Kamu idarelerine bütçeyle verilen harcama yetkisi, kanunlarla düzenlenen görev ve hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla kullanılır.
- c) Bütçeler kalkınma planı ve programlarda yer alan politika, hedef ve önceliklere uygun şekilde, idarelerin stratejik planları ile performans ölçütlerine ve fayda-maliyet analizine göre hazırlanır, uygulanır ve kontrol edilir.
- d) Bütçeler, stratejik planlar dikkate alınarak izleyen iki yılın bütçe tahminleriyle birlikte görüşülür ve değerlendirilir.
- e) Bütçe, kamu malî işlemlerinin kapsamlı ve saydam bir şekilde görünmesini sağlar.
- f) Tüm gelir ve giderler gayri safi olarak bütçelerde gösterilir.
- g) Belirli gelirlerin belirli giderlere tahsis edilmemesi esastır.
- h) Bütçelerde gelir ve gider denkleğinin sağlanması esastır.
- i) Bütçeler, ait olduğu yıl başlamadan önce Türkiye Büyük Millet Meclisi veya yetkili organlarca kabul edilmedikçe veya onaylanmadıkça uygulanamaz.
- j) Bütçelerde, bütçeyi ilgilendirmeyen hususlara yer verilmez.
- k) Bütçeler kurumsal, işlevsel ve ekonomik sonuçların görülmesini sağlayacak şekilde Maliye Bakanlığınca uluslararası standartlara uygun olarak belirlenen bir sınıflandırmaya tâbi tutularak hazırlanır ve uygulanır.
- l) Bütçe gelir ve gider tahminleri ile uygulama sonuçlarının raporlanmasında açıklık, doğruluk ve malî saydamlık esas alınır.
- m) Kamu idarelerinin tüm gelir ve giderleri bütçelerinde gösterilir.

---

³⁴ Karakuş, G, (2010), 5018 Sayılı Kanun İle Yönetişim İlke ve Esasları Çerçevesinde Kamu Hizmetlerinin Sunumu, Mesleki Yeterlilik Tezi, Maliye Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara. 15.

- n) Kamu hizmetleri, bütçelere konulacak ödeneklerle, mevzuatla belirlenmiş yöntem, ilke ve amaçlara uygun olarak gerçekleştirilir.
- o) Bütçelerde, ödenekler belirli amaçları gerçekleştirmek üzere tahsis edilir.

Yine 5018 sayılı kanunda yapılan düzenlemelerle; genel yönetim kapsamındaki idarelerin bütçeleri hazırlanma ve uygulamasının kapsayacak şekilde bütçe türleri;

- Merkezi yönetim bütçesi
- Sosyal güvenlik kurumları bütçeleri
- Mahalli idareler bütçeleri olarak düzenlenmiştir.

Merkezi yönetim bütçesi, Kanuna ekli (I), (II) ve (III) sayılı cetvellerde yer alan kamu idarelerinin bütçelerinden oluşur. Kanuna ekli (I) sayılı cetvelde genel bütçeli idareler, (II) sayılı cetvelde özel bütçeli idareler, (III) sayılı cetvelde ise düzenleyici ve denetleyici kurumlar yer almaktadır. (Kanundaki cetvellerde yer alan kurumlara ilişkin cetveller ek de yer almaktadır.)

5018 sayılı kanunda düzenlenen özel bütçe 1050 sayılı kanununda yer alan ve mahalli gelir ve giderleri kapsayan özel bütçeden farklı olarak kanuna eki (II) sayılı cetvelde yer alan (Üniversiteler, ÖSYM, TODAİE, TÜBİTAK, TRT, TSE, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu, Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü, Gençlik Ve Spor Genel Müdürlüğü, gibi) idarelerin bütçesidir.³⁵

5018 sayılı Kanun ile daha önceden 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununa tabi olmayan Sosyal Güvenlik Kurumları, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Kamu İhale Kurumu gibi kurumlar da denetim kapsamına alınmışlardır. Böylece mali denetimin kapsamı genişlemiş, iç kontrol ve denetim alanında yenilikler getirilmiştir.

³⁵ Aktan, C.A. (Editör). (2006), *Kamu Mali Yönetiminde Stratejik Planlama ve Performans Esaslı Bütçeleme*, Seçkin Yayınevi, Ankara. 59.

1.2.1. Performans esaslı bütçeleme sistemi (PEBS)

Performans, ulaşılmak istenen vizyon, amaç ve hedefler yolunda gerçekleştirilmesi planlanan işlerin niteliksel ve niceliksel olarak ne kadarını hangi başarı oranıyla gerçekleştirdiği olup insan kaynakları, mali kaynaklar ve diğer kaynakların bir kombinasyonu olarak ortaya çıkmıştır ve gerçek anlamda ABD’de Hoover Komisyonu tarafından ortaya konulmuş ve savunulmuştur.³⁶

Performans esaslı bütçeleme sistemi ise, kamu hizmetlerine ödenek tahsisi yapılmadan önce yürütülecek her faaliyet ve projenin maliyetlendirilmesini ve yürütülecek her faaliyet ve proje için performans hedefleri (etkinlik, verimlilik, kalite çıktı, sonuç vs.) oluşturulmasını öngören bir bütçe yönetim sistemidir.³⁷ Ayrıca bu sistem mali saydamlık ve mali disiplinin sağlanmasına da yarar sağlamaktadır.

Kaynakların kamu idarelerinin amaç ve hedefleri doğrultusunda tahsisini ve kullanılmasını sağlayan, performans ölçümü ve değerlendirmesi yaparak ulaşılmak istenen hedeflere ulaşıp ulaşılamadığını tespit eden ve sonuçları raporlayan bir bütçeleme sistemi olarak tanımlanan Performans Esaslı Bütçeleme (PEB), 01.01.2006 tarihinden itibaren tüm yönleriyle uygulanmaya başlanan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile yasal bir zemine oturtulmuştur.³⁸ Söz konusu kanunun 9.maddesinde “*Kamu idareleri; kalkınma planları, programlar, ilgili mevzuat ve benimsedikleri temel ilkeler çerçevesinde geleceğe ilişkin misyon ve vizyonlarını oluşturmak, stratejik amaçlar ve ölçülebilir hedefler saptamak, performanslarını önceden belirlenmiş olan göstergeler doğrultusunda ölçmek ve bu sürecin izleme ve değerlendirmesini yapmak amacıyla katılımcı yöntemlerle stratejik plan hazırlarlar.*” Bu madde performans esaslı bütçeyi işaret etmektedir.

PEBS’e geçişi gerekli kılan birçok neden bulunmaktadır. Toplumsal yaşamdaki demokrat gelişmeler, teknolojik gelişmeler, kaynakların etkin kullanımının gerekliliğinin artması, performans yönetimi anlayışının zamanla değişiklik göstermesi, mali sistemde bütçe, performans ve güven açığının bulunması, mali saydamlık ve hesap verilebilirliğin önem kazanması PEBS’e

³⁶ Karacan, E, (2010) *Performans Esaslı Bütçeleme Sistemi ve Türkiye Uygulaması*, Dpt Uzmanlık Tezi, Ankara. 14-15.

³⁷ Aktan, C.A, (2006). 206.

³⁸ Bilge, S, Demirtaş S, (2012) *Performans Esaslı Bütçeleme Uygulamasının Türk Kamu Kurumlarında Algılanması ve Sorun Alanlarının Tespiti: Eskişehir İli Örneği*, Maliye Dergisi, Sayı 162, Ocak -Haziran. 52.

geçişin başlıca nedenleri arasında bulunmaktadır.³⁹ Aynı zamanda performans esaslı bütçeleme sistemi bilinen en gelişmiş bütçeleme sistemi olması dolayısıyla bütçe sisteminden beklenen işlevleri en iyi karşılayacak bütçe sistemi olarak değerlendirilmektedir.⁴⁰

Kamu mali yönetiminde yaşanmakta olan en önemli değişikliklerden birisi, merkezden yönetimi esas alan kaynak dağılımı ve girdi odaklı geleneksel bütçeleme anlayışından, yetki ve sorumluluk dağıtımını ile kaynakların yerinden yönetimini esas alan mali yönetim ve çıktı-sonuç odaklı performans esaslı bütçeleme anlayışına geçilmesidir.⁴¹ Aynı zamanda performans esaslı bütçeleme sistemi bilinen en gelişmiş bütçeleme sistemi olması dolayısıyla bütçe sisteminden beklenen işlevleri en iyi karşılayacak bütçe sistemi olarak değerlendirilmektedir.⁴²

➤ *Performans göstergeleri*

Kurumların, performans hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığını ya da ne kadar ulaşıldığını ölçmek, izlemek ve değerlendirmek için kullanılan ve sayısal olarak ifade edilen araçlardır. Bu göstergeler girdi, çıktı, verimlilik, sonuç ve kalite göstergeleri şeklinde sınıflandırılabilir.

Girdi göstergeleri, yapılacak iş için kullanılan kaynakların miktarlarını gösterir. Bu göstergeye, kullanılan araç/gereç, derslik sayısı, laboratuvar sayısı ve öğretim üyesi/öğrenci sayısı örnek olarak verilebilir.

Çıktı göstergeleri, faaliyet sonucu ortaya çıkan unsurları gösterir. Bu göstergeye, mezun öğrenci sayısı, eğitim saati, araştırma sayısı ve yayımlanan makale sayısı örnek olarak verilebilir.

³⁹Yüksel, A. (2014). *Türkiye’de Devlet Üniversitelerinde Uygulanan Performans Esaslı Bütçeleme Sisteminin Vakıf Üniversitelerine Uygulanabilirliği ve Veri Zarflama Analizi İle Fakültelerin Etkinliklerinin Ölçülmesi*, Doktora Tezi, Başkent Üniversitesi. Ankara.57-58.

⁴⁰ İpek, Ş. E, Çiçek H, (2013). *Performans Yönetiminin Amaç-Araç Uyumu Tartışması ve Performans Esaslı Bütçeleme Sistemi*. Maliye Dergisi, Sayı 165, Ankara. 89.

⁴¹ İnternet: <http://peb.bumko.gov.tr/TR,2528/performans-esasli-butceleleme-gecis-calismalari.html> adresinden 18.01.2016 ‘da alınmıştır.

⁴² İpek, Ş. E, Çiçek H, (2013). *Performans Yönetiminin Amaç-Araç Uyumu Tartışması ve Performans Esaslı Bütçeleme Sistemi*. Maliye Dergisi, Sayı 165, Ankara. 89.

Verimlilik göstergeleri, işin yapılabilmesi için harcanan kaynakların iş bitiminde oluşan çıktılarla karşılaştırılmasıyla ortaya çıkan göstergelerdir. Bu göstergelere danışman başına lisansüstü öğrenci sayısı, ve öğretim üyesi başına araştırma projesi örnek olarak verilebilir.

Sonuç göstergesi, elde edilen çıktıların toplum üzerindeki etkilerini ifade eden göstergelerdir. Mezun olan öğrencilerden iş bulabilenlerin oranı örnek olarak verilebilir.

Kalite göstergesi, ortaya çıkan üründen faydalanacak kişilerin ihtiyaçlarının ve beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığını ifade eden göstergelerdir.

1.2.1.2. Performans esaslı bütçeleme sisteminin temel unsurları

Ülkemizde performans esaslı bütçeleme uygulamasında kamu kurumlarının esas alması gerektiği temel dokümanlardan birisi olan Performans Esaslı Bütçeleme Rehberi'nde performans esaslı bütçe, "*Kamu idarelerinin ana fonksiyonlarını, bu fonksiyonların yerine getirilmesi sonucunda gerçekleştirilecek amaç ve hedeflerini belirleyen, kaynakların bu amaç ve hedefler doğrultusunda tahsisini ve kullanılmasını sağlayan, performans ölçümü yaparak ulaşılmak istenen hedeflere ulaşıp ulaşılamadığını değerlendiren ve sonuçları raporlayan bir bütçeleme sistemidir.*" şeklinde tanımlanmakta ve performans esaslı bütçeleme temel unsurları; stratejik plan, performans programı ve faaliyet raporu olarak sayılmaktadır.⁴³

➤ Stratejik plan

Kamu idarelerince, kalkınma planları, programlar, ilgili mevzuat ve benimsedikleri temel ilkeler çerçevesinde geleceğe ilişkin misyon ve vizyonlarını oluşturmak stratejik amaçlar ve ölçülebilir hedefler saptamak, performanslarını daha önceden belirlenmiş olan göstergeler doğrultusunda ölçmek ve bu sürecin

⁴³ Maliye Bakanlığı Bütçe Mali Kontrol Genel Müdürlüğü, (2004), *Performans Esaslı Bütçeleme Rehberi*", Pilot Kurumlar İçin Taslak, Ankara. 7.

izleme ve değerlendirmesini yapmak amacıyla katılımcı yöntemlerle hazırlanan planlardır.⁴⁴

➤ Performans programı

Performans Programları, harcama birimi ve idare düzeyinde hazırlanır. İdare performans programları, birim performans programlarının konsolide edilmesiyle oluşturulur. İdare Performans Programı, kamu idaresinin stratejik planında yer alan orta ve uzun vadeli amaç ve hedefleri doğrultusunda;

- Bir yıllık performans hedeflerini,
- Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için yürütülecek faaliyet ve projeleri,
- Faaliyet ve projelere ilişkin kaynak ihtiyacını,
- Hedeflerin gerçekleşme seviyesinin ölçümü amacıyla performans göstergelerini içeren,
- Bu kapsamda performans sonuçların raporlanmasına (faaliyet raporlarına) esas teşkil eden belgedir.⁴⁵

➤ Faaliyet raporu

Mali saydamlık ve hesap verme sorumluluğunun en önemli unsurlarından olan faaliyet raporları, aynı zamanda performans esaslı bütçeleme sisteminin temel taşlarından biridir.⁴⁶

5018 sayılı Kanununun 41. maddesinde, “ *Üst yöneticiler ve bütçeyle ödenek tahsis edilen harcama yetkililerince, hesap verme sorumluluğu çerçevesinde, her yıl faaliyet raporu hazırlanır.*” ifadesi bulunmaktadır. Yine aynı madde de, “ *Faaliyet raporu, ilgili idare hakkındaki genel bilgilerle birlikte; kullanılan kaynakları, bütçe hedef ve gerçekleştirmeleri ile meydana gelen sapmaların nedenlerini, varlık ve yükümlülükleri ile yardım yapılan birlik, kurum ve kuruluşların faaliyetlerine ilişkin bilgileri de kapsayan mali bilgileri; stratejik plan ve performans programı uyarınca yürütülen faaliyetleri*

⁴⁴ Bülbül, D. (2012). *Stratejik Plan ve Performans Esaslı Bütçe*, Gazi Kitabevi, Ankara. 31-32.

⁴⁵ Yılmaz, S. (2007). *Performans Esaslı Bütçeleme ve Türkiye’deki Pilot Uygulamalar*, Mali Yönetim Merkezi Uyumlaştırma Dairesi, Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü, Maliye Bakanlığı, Ankara. 17.

⁴⁶ Aktan, C.A. (2006). 227.

ve performans bilgilerini içerecek şekilde düzenlenir.” İfadesi ile raporun içeriği açıklanmıştır.

1.2.2. Analitik bütçe sınıflandırması (ABS)

Bütçe harcamalarının nitelikleri ve etkileri farklı olduğundan bütçenin etkin bir mali araç olarak kullanılabilmesi için harcamaların temel kriterlere göre sınıflandırılması gerekmektedir. Bu bağlamda, harcamaların hangi kuruluş tarafından, ne için yapıldığını ve bunların finansmanının hangi yollardan sağlandığını detaylı olarak gösteren, çözümlenmeye dayanan bütçe kod yapısı oluşturulmuştur.⁴⁷ Bu model, Analitik bütçe sınıflandırması olarak adlandırılmıştır. 2004 yılından itibaren de genel ve katma bütçeli idarelerde tam uygulamaya geçilmiştir.

Hesap verme sorumluluğu ve saydamlık konularında sağladığı katkı nedeniyle PEB’ in tamamlayıcı unsuru olarak nitelendirilen ABS; ekonomik ve mali politikaların planlanması, uygulanması ve sonuçlarının analiz edilebilmesi için kurum faaliyetlerinin harcamalar bakımından kurumsal, fonksiyonel, finansman ve ekonomik kriterlere göre sınıflandırılması olarak tanımlanmaktadır.⁴⁸

5018 sayılı Kanunda bütçelerin kurumsal, işlevsel ve ekonomik sonuçların görülmesini sağlayacak, gelir ve giderlerin ekonomik ve mali analizinin yapılmasına imkân verecek, hesap verilebilirliği ve saydamlığı sağlayacak şekilde Maliye Bakanlığınca uluslararası standartlara uyumlu olarak belirlenen sınıflandırma sistemine göre hazırlanacağı ve uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

---

⁴⁷ Ünal, M. (2007), *Performans Esaslı Bütçeleme Sistemi ve Türkiye’de Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. 41.

⁴⁸ Uludüz, B. (2008), *Performans Esaslı Bütçeleme Sistemi ve Türkiye Uygulaması*, Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. 67.

Çizelge 1.1. Analitik Bütçe Sınıflandırması Genel Görünüm ⁴⁹

	KURUMSAL				FONKSİYONEL				FİNANSMAN	EKONOMİK			
Düzeyler	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	I	II	III	IV
Haneler	00	00	00	00	00	0	0	00	0	00	0	0	00

Bütçede yer alan kalemler bütçe sisteminde kodlar ile takip edilmektedir. Kodların ifade ettikleri sınıflandırma ise aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

➤ Kurumsal sınıflandırma

Bütçe sistemi içinde yer alan idari yapı temel alınarak oluşturulan sınıflandırmadır. İdari sorumluluğun belirlenmesini ve sorumlularını tespit eder.

Çizelge 1.2. Analitik bütçe kurumsal sınıflandırma birinci düzey

BÜTÇE KODU	KURUMSAL SINIFLANDIRMA BİRİNCİ DÜZEY
01	CUMHURBAŞKANLIĞI
02	TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
03	ANAYASA MAHKEMESİ
04	YARGITAY
05	DANIŞTAY
06	SAYIŞTAY
07	BAŞBAKANLIK
08	ADALET BAKANLIĞI
09	MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞI
10	İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
11	DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

⁴⁹ www.bumko.gov.tr adresinden 18.01.2016 tarihinde alınmıştır.

12	MALİYE BAKANLIĞI
13	MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
15	SAĞLIK BAKANLIĞI
18	ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
20	ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
21	KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
23	HÂKİMLER VE SAVCILAR YÜKSEK KURULU
24	AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
25	AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI
26	BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI
27	ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
28	EKONOMİ BAKANLIĞI
29	GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI
30	GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI
31	GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI
32	KALKINMA BAKANLIĞI
33	ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI
34	ULAŞTIRMA, DENİZCİLİK VE HABERLEŞME BAKANLIĞI
38-39	YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI
40-41	ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR
42	DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR
43	SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARI
44-45	İL ÖZEL İDARELERİ
46-47	BELEDİYELER
48	MAHALLİ İDARE BİRLİKLERİ

➤ Fonksiyonel sınıflandırma

Devlet faaliyetlerinin türünü gösteren sınıflandırmadır. Devlet faaliyetinin türünü göstermek üzere tasarlanmıştır. Bu sınıflandırma dört düzeyli ve altı haneli kodlamadan oluşmaktadır.

Çizelge 1.3. Analitik bütçe, fonksiyonel sınıflandırma birinci düzey

FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA	
01	GENEL KAMU HİZMETLERİ
02	SAVUNMA HİZMETLERİ
03	KAMU DÜZENİ ve GÜVENLİK HİZMETLERİ
04	EKONOMİK İŞLER ve HİZMETLER
05	ÇEVRE KORUMA HİZMETLERİ
06	İSKÂN ve TOPLUM REFAHI HİZMETLERİ
07	SAĞLIK HİZMETLERİ
08	DİNLENME, KÜLTÜR ve DİN HİZMETLERİ
09	EĞİTİM HİZMETLERİ
10	SOSYAL GÜVENLİK ve SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ

➤ Finansman sınıflandırma

Devlet tanımına dâhil olan tüm kurumların ödenekleri izleyebilmek ve harcamaların hangi kaynaklarla finanse edildiğini göstermek için düzenlenmiş sınıflandırmadır. Yani harcamanın hangi kaynakla finansa edildiğini gösterir. Tek haneli kodlardan oluşmaktadır.

Çizelge 1.4. Analitik bütçe, finansman sınıflandırma birinci düzey

FİNANSMAN KODU	AÇIKLAMA
1	GENEL BÜTÇELİ İDARELER
2	ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER
3	DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR
4	SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARI
5	MAHALLİ İDARELER
6	ÖZEL ÖDENEKLER
7	DIŞ PROJE KREDİLERİ
8	ŞARTLI BAĞIŞ VE YARDIMLAR

➤ Ekonomik sınıflandırma

Devlet faaliyetlerinin, milli ekonomi üzerindeki etkilerine göre sınıflandırmasıdır. Dört düzeyli kodlamadan oluşmaktadır. Devlet faaliyetlerinin, milli ekonomi üzerindeki etkilerine göre gruplanmasıyla oluşturulmuştur.

Çizelge 1.5. Analitik bütçe, ekonomik sınıflandırma birinci düzey

EKONOMİK SINIFLANDIRMASI	
01	PERSONEL GİDERLERİ
02	SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA DEVLET PRİMİ GİDERLERİ
03	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ
04	FAİZ GİDERLERİ
05	CARİ TRANSFERLER
06	SERMAYE GİDERLERİ
07	SERMAYE TRANSFERLERİ
08	BORÇ VERME
09	YEDEK ÖDENEKLER

Sonuç olarak Analitik Bütçe Sınıflandırması ile bütçe politikasının esnekliği ve seçiciliği arttırılmakta, bütçe hazırlığını, uygulamasını, uygulama sonuçlarını daha ayrıntılı ve sistematik olarak planlama, izlemek ve değerlendirmek kamu kurumlarının yürüttükleri hizmetleri finans kaynaklarını ve maliyetlerini izlemek kolaylaşmaktadır.⁵⁰

⁵⁰ Tüğen, K. (2012), *Devlet Bütçesi*, 11. Baskı İzmir. 225.

2. BÖLÜM

EĞİTİM, YÜKSEKÖĞRETİM, ÜNİVERSİTELER ve YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA BÜTÇELEME SÜRECİ

Bu bölümde eğitim, yükseköğretim ve üniversite tanımlarına, Türkiye’de üniversitelerin tarihsel gelişimine, üniversite türlerine, devlet yükseköğretim kurumlarında bütçe mali takvimine, bütçe hazırlık çalışmalarına ve yükseköğretim kurumları bütçelerine ilişkin özel durumlara değinilecektir.

2.1. Eğitim, Yükseköğretim ve Üniversiteler

Eğitim, yatırımların geri dönüşü olan ve getirisi yüksek bir hizmettir. Eğitim yatırımlarının getirisi bireysel olarak eğitim sonrası elde edilen gelir ile eğitim için yapılan harcamaların birbirine oranı ile belirlenirken, toplum açısından ise bireyin eğitimi ile ortaya çıkan katma değer ile eğitim amacıyla yapılan toplam harcamaların birbirine oranı ile belirlenir.⁵¹

Ekonomik yaklaşım çerçevesinde eğitim, bir yatırım veya üretim aracıdır. Bireyi bir hammadde olarak ele alan ve onu geliştirerek kalifiye bir iş gücü haline getirmeyi amaçlayan bir süreçtir.⁵²

Eğitim-öğretim kavramları kimi zaman ayrı ayrı kullanılsalar da genel olarak birbirini tamamlayan kavramlardır. Eğitim öğretim çeşitli açılardan sınıflandırılabilir. Bunları kısaca aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür:⁵³

- Süreklilik açısından; örgün eğitim-öğretim, yaygın eğitim-öğretim.
- Planlama açısından; formel eğitim-öğretim, informel eğitim-öğretim.
- Mekân açısından; yükseköğretim eğitim-öğretim, yurtdışı eğitim-öğretim.
- Aşamalar açısından; ilk eğitim-öğretim, orta eğitim-öğretim, yüksek eğitim-öğretim.

⁵¹ Akça, H. (2012). *Yükseköğretimin Finansmanı ve Türkiye İçin Yükseköğretim Finansman Modeli Önerisi*, Yönetim Ve Ekonomi Dergisi, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F, 9.Cilt Sayı 1, 92.

⁵² Yıllar, Ö. (2006). *Halk Bilimi ve Eğitim*. Pegem Yayıncılık. Ankara. 24.

⁵³ Söyler İ, (2009). *Yükseköğretim Finansmanı: Yeni Beklentiler ve Hedefler Işığında Normatif Bir Yaklaşım*, Sayıştay Dergisi, Sayı 72.

**Araştırma kapsamı, yükseköğretim kurumlarından biri olan üniversiteler olduğu için diğer eğitim kurum ve kademelerinden bahsedilmeyecektir.

Yükseköğretim; “Orta öğretimin üstünde, üniversite, akademi ve yüksek okullar ile bu eğitim kurumlarını yönetme görevini ve sorumluluğunu taşıyan birimlerden oluşan kuruluş” ve “Orta öğretimden geçenlere, üniversite, akademi, teknik ve meslek yüksek okulları gibi türlü eğitim kurumlarınca planlanıp uygulanan öğretim” olarak tanımlanmaktadır.⁵⁴ Ayrıca 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununda “milli eğitim sistemi içinde, ortaöğretime dayalı, en az dört yarıyılı kapsayan her kademedeki eğitim-öğretimin tümüdür” şeklinde tanımlanmıştır.⁵⁵

Üniversite, bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim - öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan; fakülte, enstitü, yüksekokul gibi benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumudur.⁵⁶

Yükseköğretim kurumları ise, üniversiteler ile yüksek teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuarlar, meslek yüksekokulları ile uygulama ve araştırma merkezleridir.⁵⁷

2.1.1. Türkiye'de üniversitelerin tarihsel gelişimi

Türkiye'deki yükseköğretim sistemi uzun bir süreç içinde yapılan yenilikler ile bugünkü konuma gelmiştir. Bu sebeple hem Cumhuriyet öncesi hem de Cumhuriyet sonrası tarihsel gelişime kısaca değinilecektir.

Osmanlıda medreseler üst düzey bir eğitim kurumu olarak tasarlanmıştır. Osmanlı'nın ilk üniversitesi olan İznik Medresesi (1331) ve Fatih Medresesi bilinen örneklerdir ve bu medreselerde tıp bilgileri felsefe mantık bilgileri geniş bir literatür aktarımının yapıldığı kurumlardır. Yine medreselerde hukuk tahsili derinlemesine

⁵⁴ İnternet: Türk Dil Kurumu, “Yükseköğretim”, [Http://www.Tdk.Gov.Tr/](http://www.Tdk.Gov.Tr/) adresinden 11.12.2016 'da alınmıştır.

⁵⁵ 2547 Yükseköğretim Kanunu

⁵⁶ 2547 Yükseköğretim Kanunu

⁵⁷ Söyler, İ. (2008). *Eğitim Hizmetleri Bağlamında Vakıf Üniversitelerinin Finansal ve Vergisel Sorunları*, Maliye Dergisi, Sayı 154. 60.

yapılırdı, medreselerde bir anlamda ikili işlev yerine getirilmiştir; hem üniversite hem de üniversite üstü eğitimin yapıldığı yer olarak fonksiyon görmüştür.⁵⁸

Yükseköğretim tarihimizde medrese eğitiminden kopuş 1773 yılına rastlar. Bu yılda İstanbul'da Mühendishane-i Bahri-i Hümayun, onu takip eden yıllar da Mühendishane-i Berri-i Hümayun kurulmuştur. 1827'de Tıbbiye ve 1834'de Harbiye kurularak medresenin yanında laik yükseköğrenim veren kurumlar ülkemizde çağdaş anlamda bir üniversitenin temellerini oluşturmuşlardır.⁵⁹

Osmanlı İmparatorluğu'nda üniversite sözcüğünün karşılığı 'Darülfünun' olarak kullanılmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde, Muvakkat Maarif Meclisi tarafından 1846 yılında kurulması kararlaştırılan Darülfünun'un açılması ancak 1863 de gerçekleştirilmiştir. Darülfünun-u Osmanî adını taşıyan üniversite Cumhuriyetin ilanından kısa bir süre sonra, 1924 yılında, 493 sayılı Yasa ile İstanbul Darülfünunu adını almıştır. Daha sonraki yıllarda bu kurum kapatılmış ve 1933 yılında İstanbul üniversitesi olarak adlandırılmıştır.

Çizelge 2.1. Osmanlı döneminde kurulmuş ve halen devam eden üniversiteler⁶⁰

No	Üniversitenin Adı	Üniversitenin Kuruluş Yılı
1.	İstanbul Üniversitesi	1453/1933
2.	İstanbul Teknik Üniversitesi	1773/1944
3.	Deniz Harp Okulu	1773
4.	Kara Harp Okulu	1834
5.	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	1882/1982
6.	Marmara Üniversitesi	1883/1982
7.	Gülhane Askeri Tıp Akademisi	1898
8.	Yıldız Teknik Üniversitesi	1911/1982

⁵⁸ Türk Eğitim Sen. (2009). *Türkiye'de Üniversite Sorunu ve Üniversite Çalışanları Üzerine Bir Araştırma*, Ankara. 37.

⁵⁹ Başkan A, G, (2001), *Türkiye'de Yükseköğretimin Gelişimi*, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 21, Sayı 12. 24.

⁶⁰ Kahraman Y, (2012) Türkiye'de yükseköğretim ve üniversitelerde stratejik planlama süreci, Journal Of Business Economics and Political Science, sayı 1.

13 Haziran 1946'da çıkarılan 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu ile üniversiteleşmede yeni bir dönem başlamıştır. İstanbul'da İstanbul Üniversitesi dışında Yüksek Mühendislik Okulu, İstanbul Teknik Üniversitesi'ne dönüşerek, ikinci bir üniversite ortaya çıkmıştır. Ankara'da çeşitli fakülteler Ankara Üniversitesi çatısı altında toplanmıştır.

2547 sayılı yasanın tüm yükseköğretim kurumlarını aynı çatı altında toplamasıyla akademiler ve eğitim enstitüleri, sırasıyla, üniversitelere ve eğitim fakültelerine dönüştürülmüş, meslek yüksekokulları üniversitelere bağlanmış, bu uygulama çerçevesinde 1982 yılında, İstanbul'da 3 (Marmara, Mimar Sinan, Yıldız Teknik) ve Ankara (Gazi), Antalya (Akdeniz), İzmir (Dokuz Eylül) ve Edirne'de (Trakya) birer üniversite oluşturulmuş, ayrıca Van'da Yüzüncü Yıl adı ile yeni bir üniversite kurulmasıyla üniversite sayısı 27'ye ulaşmıştır.⁶¹ 1992 yılında bu sayı 51'e ve 2008 yılında ise 94'e yükselmişti. Günümüzde ise bu sayı 111 devlet üniversitesi, 62 vakıf üniversitesi ve 8 adet vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplam yükseköğretim kurum sayısı 181'e ulaşmıştır.

2.1.2. Yükseköğretimde üniversite türleri

Yükseköğretim hizmeti veren kurumlar; devlet, vakıf ve özel üniversiteler olmak üzere üç başlıkta incelenmiştir.

➤ Devlet üniversiteleri

Yükseköğretim hizmetlerinin bizzat devlet tarafından sunulduğu ve yönetim olarak herhangi bir vakıf veya özel kurumla bağlantısı bulunmayan, bütçesi devlet tarafından karşılanan üniversitelerdir.

---

⁶¹ Yükseköğretim Kurulu. (2007a). *Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi*, Yayın No: 2007-1 Ankara. 45.

➤ Vakıf üniversiteleri

Vakıf, bir hizmetin gelecekte de yapılması için belli şartlarla ve resmî bir yolla ayrılarak bir topluluk veya bir kimse tarafından bırakılan mülk, para olarak tanımlanmaktadır.⁶²

Vakıf üniversitesi ise 2547 Yükseköğretim Kanunu dayanağı ile vakıflar tarafından kurulan, devlet üniversiteleri gibi 1982 Anayasasından itibaren anayasal güvence altında olan kamu tüzel kişiliğe sahip kurumlardır.

Vakıf üniversitelerinin kuruluş aşamaları, yönetim yapısı, finansman yapısı gibi daha detaylı bilgiye çalışmanın üçüncü bölümde yer verilmiştir.

➤ Özel üniversiteler

Özel üniversitelerde verilen eğitim hizmeti paralıdır. Bu kurumlarda öğrencilere sunulan olanakların karşılığı olarak belli bir ücret alınır. Öğrencilere kaliteli bir eğitim sunmanın yanında kâr elde etmek de amaçlanır. Özel üniversiteler verdikleri eğitim hizmeti arzını yeni bölümlerin açılması ve öğrenci sayısının arttırılmasını ancak özel izinlere bağlı olarak gerçekleştirebilirler.⁶³

1960'lı yılların ortalarına doğru açılan ve yaklaşık 50.000 öğrenci okutan kâr amaçlı yükseköğretim kuruluşlarının Anayasa Mahkemesi'nce, Anayasa'ya aykırı bulunarak 1971 yılında kapatılması, bunun üzerine bu kuruluşların ve öğrencilerinin 1418 sayılı Kanun ile Akademilere bağlanmıştır.⁶⁴ Ülkemizde özel üniversite olarak adlandırılan üniversiteler aslında vakıf üniversitesidir. Günümüzde özel üniversite bulunmamaktadır

⁶² İnternet:Http://Www.Tdk.Gov.Tr/Index.Php?Option=Com_Karistirilan&Arama=Kelime&Guid=TDK.GTS.54ab0499c0ecc2.79636899 adresinden 21.12.2015 'da alınmıştır.

⁶³Akdoğan Asuman, Hasanov Nahit, "Vakıf Üniversitelerinin Yönetimi: Türkiye ve Azerbaycan Örneği", Amme İdaresi Dergisi, Cilt 36, Sayı 3. 91.

⁶⁴ Yükseköğretim Kurulu. (2007a). 44.

Ülkemizde zaman zaman yoğun yükseköğretim talebine cevap verebilmek amacıyla, özel üniversitelerin açılması gerektiği öne sürülmekte ve bu amaçla kanun değişikliği önerilmektedir.⁶⁵

2.1.3. Yükseköğretim kurulu

1982 Anayasası 130. maddesinde yükseköğretim üst kuruluşlarına şöyle yer verilmektedir. *“Yükseköğretim kurumlarının öğretimini planlamak, düzenlemek, yönetmek, denetlemek, yükseköğretim kurumlarındaki eğitim- öğretim ve bilimsel araştırma faaliyetlerini yönlendirmek, bu kurumların kanunda belirtilen amaç ve ilkeler doğrultusunda kurulmasını, geliştirilmesini ve üniversitelere tahsis edilen kaynakların etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak ve öğretim elemanlarının yetiştirilmesi için planlama yapmak maksadı ile Yükseköğretim Kurulu kurulur. Yükseköğretim Kurulu, tüm yüksek öğretimi düzenleyen ve yükseköğretim kurumlarının faaliyetlerine yön veren, bu kanunla kendisine verilen görev ve yetkiler çerçevesinde özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip, bir kuruluştur”*.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 6. maddesinde ise *“Yükseköğretim Kurulu; tüm yüksek öğretimi düzenleyen ve yükseköğretim kurumlarının faaliyetlerine yön veren, bu kanunla kendisine verilen görev ve yetkiler çerçevesinde özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip, bir kuruluştur. Yükseköğretim Kuruluna; Yükseköğretim Denetleme Kurulu, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi ile gerekli planlama, araştırma, geliştirme, değerlendirme, bütçe, yatırım ve koordinasyon faaliyetleri ile ilgili birimler bağlıdır. “* şeklinde yer verilmektedir.

Yükseköğretim Kurulu; 21 kişiden oluşmaktadır. Bu kurulda yer alacak kişilerden yedisi Cumhurbaşkanı tarafından, rektörlük ve öğretim üyeliğinde başarılı hizmet yapmış profesörlere öncelik vermek suretiyle seçilir. Diğer yedi kişi Bakanlar Kurulunca temayüz etmiş üst düzeydeki devlet görevlileri veya emeklileri arasından, (hâkim ve savcı sınıfından olanlar için bakanlığın ve kendilerinin muvafakati alınmak kaydıyla) seçilir ve kalan yedi kişi ise Üniversitelerarası

⁶⁵ İnternet: <http://www.Sgb.Gov.Tr/> adresinden 27.12.2015’da alınmıştır.

Kurulca, Kurul üyesi olmayan profesör öğretim üyelerinden seçilir. Ayrıca seçilenlerin üyelikleri Cumhurbaşkanının onayı ile kesinleşir.

Kamu kurum ve kuruluşlarında görevli olanlardan üyeliğe seçilenlerin kurumlarıyla ilişkileri devam eder. Süreleri sona eren üyelerin Kurula yeniden seçilmeleri mümkündür.

2.2. Yükseköğretim Kurumlarında Bütçe

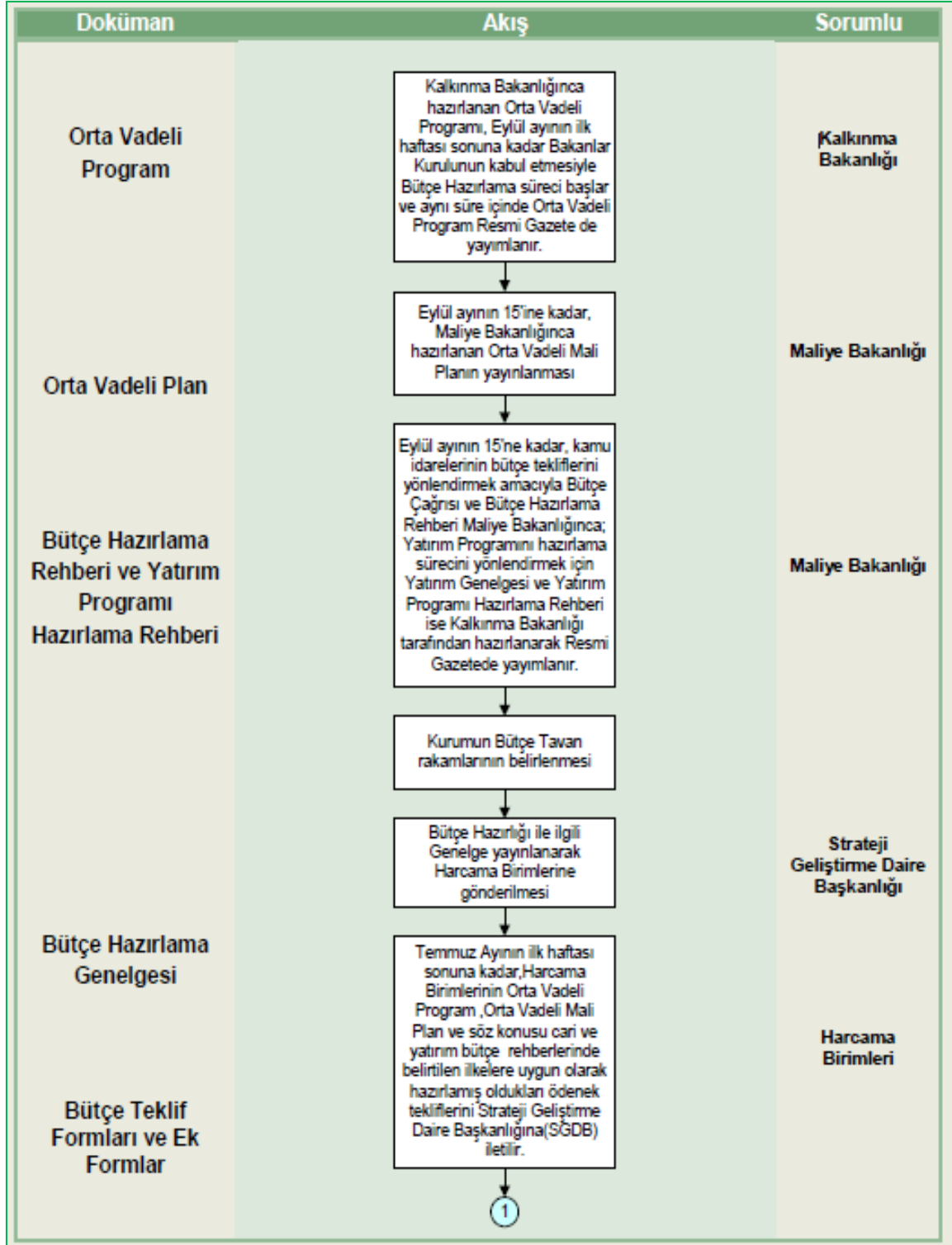
Devlet üniversitesi bütçeleri, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa (KMYKK) göre özel bütçedir. Kanunun 12. maddesinde özel bütçe, bir bakanlığa bağlı veya ilgili olarak belirli bir kamu hizmetini yürütmek üzere kurulan, gelir tahsis edilen, bu gelirlere harcama yapma yetkisi verilen, kuruluş ve çalışma esasları özel kanunla düzenlenen ve bu kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan her bir kamu idaresinin bütçesidir. (II sayılı cetvel Özel Bütçeli idareler olarak adlandırılmakta ve bu cetvel ekte yer verilmiştir.)

Çalışmanın bu bölümünde, sadece devlet üniversitelerine ilişkin bütçe hazırlık süreci, performans esaslı bütçeleme, bütçe uygulama sürecine ilişkin tabi olduğu mevzuat ve yükseköğretim kurumları bütçelerine ilişkin özel durumlar, üniversitelerde e-bütçe uygulaması, ayrıca düzenlenmesi gereken bütçe formları ele alınacaktır. Vakıf yükseköğretim kurumlarına ilişkin bütçe süreci dördüncü bölümde incelenecektir.

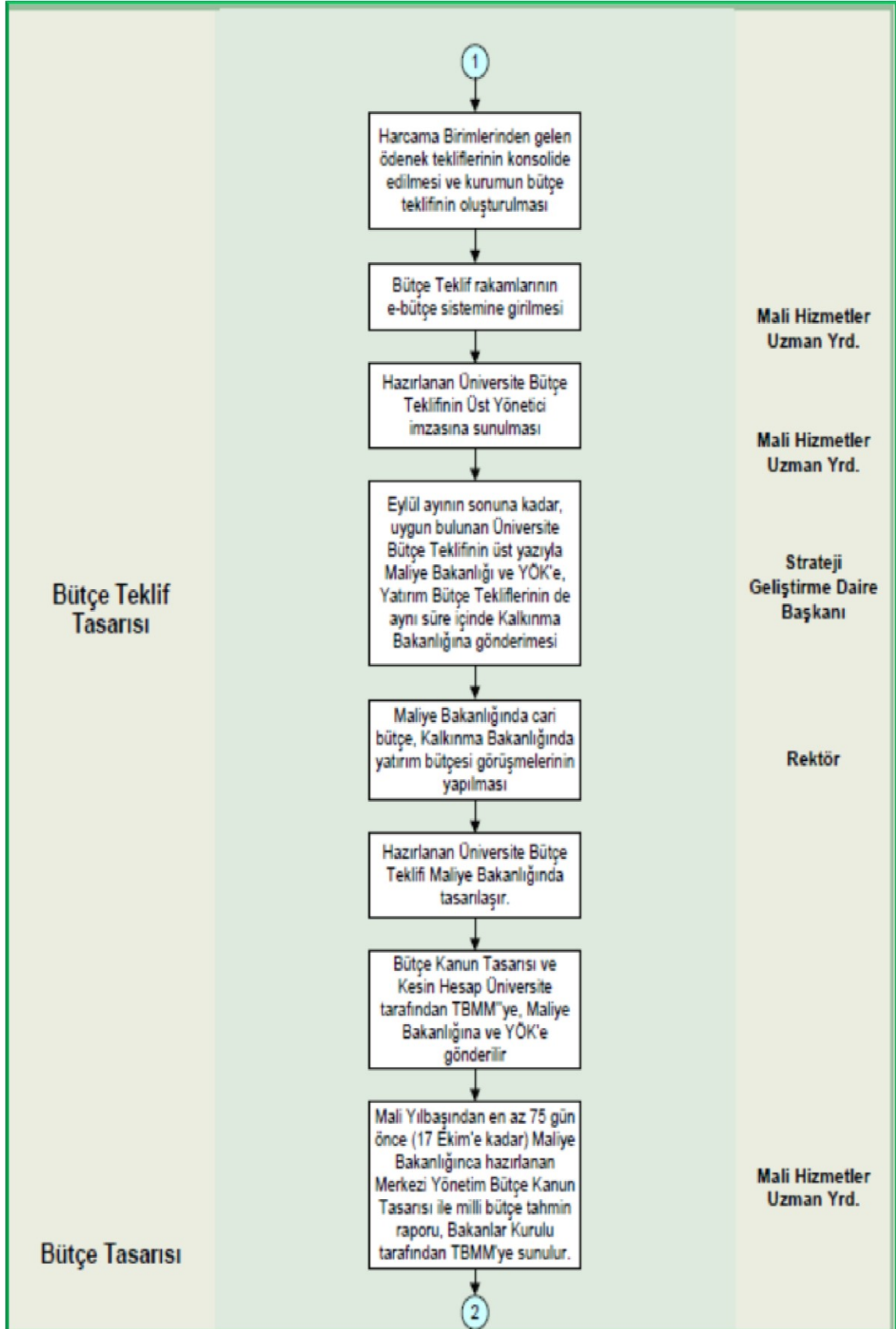
2.2.1. Devlet üniversiteleri için mali takvim

Devlet üniversitelerinde 5018 sayılı Kanunun 16. maddesi uyarınca bütçe hazırlık süreci çok yıllık bütçe hazırlık süreci Bakanlar Kurulunun en geç eylül ayının ilk haftası sonuna kadar Kalkınma Bakanlığınca hazırlanan Orta Vadeli Programı kabul etmesiyle başlamaktadır. Devlet üniversitelerinde bütçe hazırlık süreci aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.⁶⁶

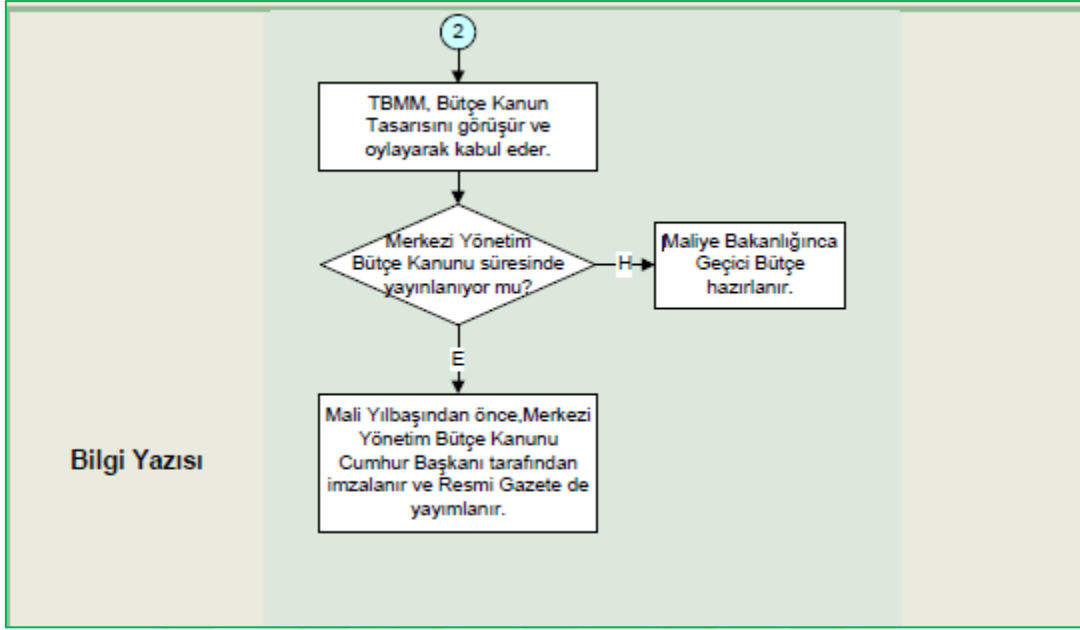
⁶⁶ www.sgb.gov.tr/.../rezzan-Bütçenin%20Kapsamı%20ve%20Hazırlanma%20Süreci.ppt adresinden 12.02.2016 tarihinde alınmıştır.

Şekil 2.1. Devlet üniversitesi bütçeleme süreci

Şekil 2.1. (devam) Devlet üniversitesi bütçeleme süreci

Şekil 2.1. (devam) Devlet üniversitesi bütçeleme süreci

Devlet üniversitelerinde bütçeleme sürecini daha ayrıntılı incelemek adına Gazi Üniversitesi, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığınca yapılan çalışmada; devlet üniversitelerinin bir takvim yılı içinde aylık olarak bütçe işlem süreci şöyle ifade edilmiştir.⁶⁷

➤ Ocak

- Hazine yardımı alan özel bütçeli idareler (üniversiteler) ayrıntılı finansman programını (AFP) hazırlar, üst yöneticilerine onaylatır ve Maliye Bakanlığına (BÜMKO) gönderir.
- Maliye Bakanlığınca (BÜMKO) ayrıntılı harcama/finansman programı vizeleri yapılır.
- Kamu idarelerince yatırım uygulama raporu (bir önceki yılın tamamı için) hazırlanır ve Kalkınma Bakanlığına gönderilir.
- Kamu idareleri yıllık program izleme ve değerlendirme raporunu hazırlar ve Kalkınma Bakanlığına gönderir.
- Kamu idareleri, performans programlarını Maliye Bakanlığına (BÜMKO) gönderir.

⁶⁷ İnternet: <http://sgdb.gazi.edu.tr/posts/view/title/universiteler-icin-mali-takvim-105855>, adresinden 12.02.2016'da alınmıştır.

- Kamu idareleri, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar uyarınca her yıl Strateji Geliştirme Biriminin Ön Mali Kontrol üst limitini belirler ve iç kontrole ilişkin değerlendirme yapar.
- Kamu idarelerinin merkez muhasebe birimlerince (Üniversiteler için Strateji Geliştirme Birimi) ay sonu işlemleri yapılır.
- Kamu idarelerinin merkez muhasebe birimlerince (Üniversiteler için Strateji Geliştirme Birimi) yılsonu işlemleri yapılır (Aralık sonu ve ocak ayı boyunca) Üniversitemizin bütçesinin harcama birimlerine göre dağılımı yapılarak yönetim kurulunun bilgisine sunulur, harcama birimlerine bildirilir.
- Başkanlığımızca harcama birimlerine ödenek gönderme belgesi düzenlenmesi için üst yönetici oluru alınır.
- Performans Programı üst yönetici tarafından ocak ayı içerisinde kamuoyuna açıklanır.
- Bir önceki yılın yatırım harcamalarına ilişkin tablolar Ankara Valiliği İl Koordinasyon Kuruluna gönderilir.
- Haftalık/aylık nakit talepleri Ekonomi Bakanlığına (Hazine Müsteşarlığı) bildirilir.

➤ Şubat

- Maliye Bakanlığınca (BÜMKO) ayrıntılı harcama/finansman programının uygulanmasına ilişkin bütçe uygulama tebliği yayımlanır.
- Kamu idarelerinin merkez muhasebe birimlerince (Üniversiteler için Strateji Geliştirme Birimi) ay sonu işlemleri yapılır.
- Maliye Bakanlığınca (BÜMKO) tarafından vize edilen kurum düzeyinde Ayrıntılı Finansman Programına uygun olarak birim düzeyinde Ayrıntılı Finansman Programı (AFP) hazırlanarak üst yöneticinin onayına sunulur ve harcama birimlerinin ilk üç aylık ödenekleri serbest bırakılır.
- Harcama birimleri tarafından Üst Yönetici onaylı yatırım detay programı hazırlanır. Bu detay programlar doğrultusunda Başkanlığımız tarafından Üniversitemizin yatırım detay programı hazırlanarak Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına gönderilir.

- Kamu idarelerinin merkez muhasebe birimlerince (Üniversiteler için Strateji Geliştirme Birimi) Yönetim Dönemi Hesabı hazırlanarak Sayıştay Başkanlığına gönderilir.
- Haftalık/aylık nakit talepleri Ekonomi Bakanlığına (Hazine Müsteşarlığı) bildirilir.

➤ Mart

- Kamu idarelerinin harcama birimleri birim faaliyet raporları hazırlar ve idarelerinin mali hizmetler birimine (Strateji Geliştirme Birimi) gönderir.
- Kamu idareleri, bir önceki yıla ait kamu yatırım projelerinin gerçekleşme ve uygulama sonuçlarını mart ayı sonuna kadar bir rapor halinde Sayıştay Başkanlığına, Maliye Bakanlığına ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına gönderir.
- Sayıştay tarafından genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bir yıla ait mali istatistikleri değerlendirilir ve bu amaçla düzenlenen değerlendirme raporu Türkiye Büyük Millet Meclisine ve Maliye Bakanlığına (Muhasebat Genel Müdürlüğü) mart ayı içinde gönderilir.
- Bir önceki yılın Yatırım Programı İzleme Değerlendirme Raporu ile bir önceki yılın yatırımlarının ve IV. Dönem (Aralık Sonu) itibariyle gerçekleşmelerinin yer aldığı tablolar hazırlanarak ay sonuna kadar Maliye Bakanlığına, Kalkınma Bakanlığına, Sayıştay Başkanlığına ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına gönderilir.
- Öğrenci harçlarının toplanmasının ardından öz gelir çalışmaları yapılır ve öz gelirler ilgili mevzuat çerçevesinde ödenekleştirilir.
- Bir önceki yıla ilişkin kesin hesap hazırlama çalışmaları başlatılır.
- Özel bütçeli idareler (üniversiteler) ocak ayı içinde kamuoyuna açıklanan performans programlarını en geç Mart ayının on beşine kadar Maliye ve Kalkınma Bakanlıklarına gönderir.
- Kamu idarelerinin merkez muhasebe birimlerince (Üniversiteler için Strateji Geliştirme Birimi) ay sonu işlemleri yapılır.
- Haftalık/aylık nakit talepleri Ekonomi Bakanlığına (Hazine Müsteşarlığı) bildirilir.

➤ Nisan

- Kamu idarelerinin üst yöneticileri, harcama yetkilileri tarafından hazırlanan birim faaliyet raporlarını esas alarak idarelerinin faaliyet sonuçlarını gösteren idare faaliyet raporunu düzenler ve izleyen mali yılın en geç Nisan ayı sonuna kadar kamuoyuna açıklar.
- Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri (üniversiteler) idare faaliyet raporlarının birer örneğini Sayıştay ve Maliye Bakanlığına gönderir.
- Yatırım uygulama raporu (ilk üç ay için I. Dönem) hazırlanır ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına gönderilir. Kalkınma Bakanlığının ilgili programına giriş yapılır.
- Bütçe uygulama sonuçlarını dikkate alınarak hazırlanan Kesin Hesap, Maliye Bakanlığına (Muhasebat Genel Müdürlüğü) mutabakata varılmak üzere gönderilir. İkinci üç aylık ödenekler serbest bırakma oranları çerçevesinde ödenekleştirilir.
- İlk üç aya ilişkin Hazine Yardımı Talep Tablosu Maliye Bakanlığına gönderilir.
- Öğrenci harçlarının toplanmasının ardından öz gelir çalışmaları yapılır ve öz gelirler ilgili mevzuat çerçevesinde ödenekleştirilir.
- İlk üç ayın yatırım harcamalarına ilişkin “Yatırımcı Kuruluş Dönem Raporu ve İller Yatırım Projelerini İzleme Raporu” Ankara Valiliği İl Koordinasyon Kuruluna gönderilir.
- Kamu idarelerinin merkez muhasebe birimlerince (Üniversiteler için Strateji Geliştirme Birimi) ay sonu işlemleri yapılır.
- Haftalık/aylık nakit talepleri Ekonomi Bakanlığına (Hazine Müsteşarlığı) bildirilir.

➤ Mayıs

- Kamu idareleri kesin hesaplarını bütçe uygulama sonuçlarını dikkate alarak hazırlar ve Maliye Bakanlığına (Muhasebat Genel Müdürlüğü) gönderirler.
- Kamu idarelerince taşınır icmal cetvelleri düzenlenir ve Maliye Bakanlığına (Muhasebat Genel Müdürlüğü) gönderilir.
- Kamu idarelerince taşınır kesin hesap cetveli düzenlenir ve Maliye Bakanlığına (Muhasebat Genel Müdürlüğü) gönderilir.
- Kamu idarelerinin merkez muhasebe birimlerince (Üniversiteler için Strateji Geliştirme Birimi) ay sonu işlemleri yapılır.
- Kamu idarelerinin performans programını hazırlama süreci, kamu idarelerinin üst yöneticisi ve harcama yetkilileri tarafından program dönemine ilişkin öncelikli stratejik amaç ve hedeflerin, performans hedef ve göstergelerinin, faaliyetlerin ve bunlardan sorumlu harcama birimlerinin belirlenerek en geç mayıs ayı sonuna kadar üst yönetici tarafından harcama birimlerine yazılı olarak duyurulmasıyla başlar.
- Haftalık/aylık nakit talepleri Ekonomi Bakanlığına (Hazine Müsteşarlığı) bildirilir.

➤ Haziran

- Maliye Bakanlığınca (Muhasebat Genel Müdürlüğü) merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinden gelen kesin hesap cetvelleri konsolide edilerek kesin hesap kanunu tasarısı hazırlanır ve kesin hesap kanun tasarısının eki cetvellerin bir yıllık uygulama sonuçlarını karşılaştırmalı olarak gösteren değerlendirmeleri içeren gerekçesiyle birlikte, ay sonuna kadar Bakanlar Kurulunca Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmak üzere Başbakanlığa ve bir örneği de Sayıştaya gönderilir.
- Kamu idarelerinin merkez muhasebe birimlerince (Üniversiteler için Strateji Geliştirme Birimi) ay sonu işlemleri yapılır.
- Haftalık/aylık nakit talepleri Ekonomi Bakanlığına (Hazine Müsteşarlığı) bildirilir.
- Bir sonraki yılın bütçe ve performans programı çalışmaları başlar. Harcama birimlerinden üniversitenin bütçe teklifine esas olmak üzere birim bütçe tekliflerini hazırlamaları istenir.

➤ Temmuz

- Kamu idarelerinin harcama birimleri bütçe tekliflerini hazırlar ve idarelerinin mali hizmetler birimine gönderir.
- Kamu idarelerinin harcama birimleri yatırım programı teklifini hazırlar ve idarelerinin mali hizmetler birimine gönderir.
- Genel yönetim kapsamındaki idareler bütçelerinin ilk altı aylık uygulama sonuçları, ikinci altı aya ilişkin beklentiler ve hedefler ile faaliyetlerini kapsayan kamusal mali durum ve beklentiler raporunu temmuz ayı içinde açıklar.
- Yatırım uygulama raporu (ilk üç ay için I. Dönem) hazırlanır ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına gönderilir. Kalkınma Bakanlığının ilgili programına giriş yapılır.
- İkinci üç aya ilişkin Hazine Yardımı Talep Tablosu Maliye Bakanlığına gönderilir.
- Kamu idarelerinin merkez muhasebe birimlerince (Üniversiteler için Strateji Geliştirme Birimi) ay sonu işlemleri yapılır.
- Haftalık/aylık nakit talepleri Ekonomi Bakanlığına (Hazine Müsteşarlığı) bildirilir.
- Üçüncü üç aylık ödenekler serbest bırakma oranları çerçevesinde ödenekleştirilir.
- Üniversitemiz bütçe teklifi ve performans programı teklifi hazırlanarak Maliye Bakanlığına, Yatırım Programı teklifi Kalkınma Bakanlığına gönderilir. (Bakanlıklarca açıklanan tarihte, ekim ayına sarkabiliyor.)
- Yıllık program izleme raporunu hazırlanır ve Kalkınma Bakanlığına gönderilir.
- İkinci üç ayın yatırım harcamalarına ilişkin “Yatırımcı Kuruluş Dönem Raporu ve İller Yatırım Projelerini İzleme Raporu” Ankara Valiliği İl Koordinasyon Kuruluna gönderilir.

➤ Ağustos

- Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idareler ile Maliye Bakanlığı (BÜMKO) ve Kalkınma Bakanlığı arasında bütçe görüşmelerine başlanır. Maliye Bakanlığı (BÜMKO) ile bütçe teklifi, Kalkınma Bakanlığı ile yatırım teklifi görüşmeleri yapılır.
- Kamu idarelerinin merkez muhasebe birimlerince (Üniversiteler için Strateji Geliştirme Birimi) ay sonu işlemleri yapılır.
- Haftalık/aylık nakit talepleri Ekonomi Bakanlığına (Hazine Müsteşarlığı) bildirilir.

➤ Eylül

- Kamu idareleri, stratejik planları ile bütçe hazırlama rehberinde yer alan esaslar çerçevesinde, bütçe gelir ve gider tekliflerini gerekçeli olarak hazırlar ve yetkilileri tarafından imzalanmış olarak eylül ayı sonuna kadar Maliye Bakanlığına (BÜMKO) gönderir.
- Kamu idareleri, yatırım tekliflerini değerlendirilmek üzere aynı süre içinde Kalkınma Bakanlığına gönderir.
- Özel bütçeli idareler (üniversiteler), performans programlarını bütçe teklifleri ile birlikte eylül ayı sonuna kadar Maliye Bakanlığına ve Kalkınma Bakanlığına gönderir.
- Maliye Bakanlığı (BÜMKO) ile bütçe teklifi, Kalkınma Bakanlığı ile yatırım teklifi görüşmelerine devam edilir.
- Kamu idarelerinin merkez muhasebe birimlerince (Üniversiteler için Strateji Geliştirme Birimi) ay sonu işlemleri yapılır.
- Haftalık/aylık nakit talepleri Ekonomi Bakanlığına (Hazine Müsteşarlığı) bildirilir.

➤ Ekim

- Makroekonomik göstergeler ve bütçe büyüklüklerinin en geç ekim ayının ilk haftası içinde Yüksek Planlama Kurulunda görüşülmesinden sonra, Maliye Bakanlığınca hazırlanan merkezî yönetim bütçe kanun tasarısı, malî yılbaşından en az yetmiş beş gün önce Bakanlar Kurulu tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.

- Merkezi yönetim bütçe kanun tasarısı TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülür.
- Kamu idareleri yatırım uygulama raporunu (üçüncü üç ay için III. Dönem) hazırlar ve Kalkınma Bakanlığına gönderir.
- Kamu idarelerinin merkez muhasebe birimlerince (Üniversiteler için Strateji Geliştirme Birimi) ay sonu işlemleri yapılır.
- Haftalık/aylık nakit talepleri Ekonomi Bakanlığına (Hazine Müsteşarlığı) bildirilir.
- Üçüncü üç aya ilişkin Hazine Yardımı Talep Tablosu Maliye Bakanlığına gönderilir.
- Üçüncü üç aya ait Yatırım Uygulama Raporu hazırlanarak Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına gönderilir ve Kalkınma Bakanlığının ilgili programına giriş yapılır.
- Dördüncü üç aylık ödenekler serbest bırakma oranları çerçevesinde ödenekleştirilir.
- Üçüncü üç ayın yatırım harcamalarına ilişkin “Yatırımcı Kuruluş Dönem Raporu ve İller Yatırım Projelerini İzleme Raporu” Ankara Valiliği İl Koordinasyon Kuruluna gönderilir.

➤ Kasım

- Merkezi yönetim bütçesi kanun tasarısı TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülür.
- Kamu idarelerinin merkez muhasebe birimlerince (Üniversiteler için Strateji Geliştirme Birimi) ay sonu işlemleri yapılır.
- Haftalık/aylık nakit talepleri Ekonomi Bakanlığına (Hazine Müsteşarlığı) bildirilir.

➤ Aralık

- Merkezi yönetim bütçe kanun tasarısı TBMM Genel Kurulunda görüşülür.
- Merkezi yönetim bütçe kanunu mali yılbaşından önce Resmi Gazetede yayımlanır.
- Bakanlar Kurulu Kararıyla devlet memurlarına ödenecek zam ve tazminatlar tespit edilir.
- Kamu idarelerinin harcama birimleri taşınır mal icmal cetvelini hazırlar ve idarelerinin mali hizmetler birimine (Strateji Geliştirme Birimi) gönderir.
- Kamu idarelerince yılsonu işlemlerinin zamanında bitirilmesine ilişkin genelge yayımlanır. Yılsonu işlemlerinin süresinde bitirilmesi sağlanır.
- Kamu idarelerinin merkez muhasebe birimlerince (Üniversiteler için Strateji Geliştirme Birimi) ay sonu işlemleri yapılır.
- Kamu idarelerinin merkez muhasebe birimlerince (Üniversiteler için Strateji Geliştirme Birimi) yılsonu işlemleri yapılır. (Aralık sonu ve ocak ayı boyunca)
- Haftalık/aylık nakit talepleri Ekonomi Bakanlığına (Hazine Müsteşarlığı) bildirilir.

2.2.2. Bütçe Hazırlık Çalışmaları

Bütçe, iki ana hazırlık çalışmasından oluşmaktadır. Bunlar gider bütçesinin hazırlanması ve gelir bütçesinin hazırlanmasıdır. Bütçe tekliflerinin değerlendirilmesi sırasında gelir ve gider bütçe fişleri özellikle önem arz etmektedir. Gelir ve gider bütçe fişleri, hizmet maliyeti ile gelir tahminlerinin hesaplanmasına ilişkin ayrıntılı ve somut verilere dayandırılmalıdır. Bütçe ödeneklerinin etkin, verimli ve yerinde kullanımını sağlamak amacıyla ödeneklerin dağılımında dikkate alınacak hususlar; harcama birimlerinin önceki yıllar ödenekleri, harcama kapasiteleri, yıl içi ihtiyaçları, öğrenci sayıları, hizmet veya fiziki mekân genişlemeleri, harcama birimlerinin performanslarıdır.⁶⁸

İdareler, bütçe tekliflerini Analitik Bütçe Sınıflandırmasına ilişkin izleyen bölümlerde yer verilen esas ve usullere uygun olarak hazırlayacaklardır. Bütçe

⁶⁸İnternet: <http://www.bumko.gov.tr/TR,1126/yeni-kurulan-universitelere-yonelik-butce-hazirlama-ve-.html> adresinden 18.02.2016 'da alınmıştır.

teklifleri hazırlanırken, yılsonu tüketici fiyatları endeksindeki artış 2015 yılı için %6,3 2016 yılı için %5 ve 2017 yılı için %5 ve GSYH büyüme oranı 2015 yılı için %4, 2016 yılı için %5 ve 2017 yılı için %5 olarak dikkate alınacaktır.⁶⁹

Bütçe tekliflerinin hazırlanmasında her bir birimin yürütmekte olduğu hizmetler gözden geçirilerek ihtiyaç duyulmayan hizmetler için ödenek teklif edilmeyecek, devamına ihtiyaç duyulan hizmetler için önceki yıl verileri de ortaya konularak ödenek teklif edilecek ve bütçe teklifleri e-bütçe sisteminde onaylanacaktır.⁷⁰ Hazırlanan bütçe teklifi sunulur. Maliye Bakanlığında cari bütçe tekliflerine tasarıdan önceki son hali verilir. Kalkınma Bakanlığı tarafından belirtilen yatırım programına dâhil proje bazındaki bütçe ödeneklerinin sermaye giderleri olarak e-bütçe sistemine girişleri yapılır. Maliye Bakanlığı'ndaki görüşmeler sonucunda hazırlanan Üniversite Bütçe Teklifi 'ne son hali verilerek Maliye Bakanlığında tasarılır. Bütçe Kanun Tasarısı TBMM'ye ve YÖK'e gönderilir.

2.2.2.1. Gider bütçe fişlerinin hazırlanması

Bütçelerden bir giderin yapılabilmesi için iş, mal veya hizmetin belirlenmiş usul ve esaslara uygun olarak gerçekleştirildiğinin, görevlendirilmiş kişi veya komisyonlarca onaylanması ve gerçekleştirme belgelerinin düzenlenmiş olması gerekir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 31, 32 ve 41. maddelerinde "Bütçeyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisi harcama yetkilisidir." Bütçelerden harcama yapılabilmesi harcama yetkilisinin harcama talimatı vermesiyle mümkündür. Giderlerin gerçekleştirilmesi; harcama yetkililerince belirlenen görevli tarafından düzenlenen ödeme emri belgesinin harcama yetkilisince imzalanması ve tutarın hak sahibine ödenmesiyle tamamlanır.⁷¹

⁶⁹ İnternet: Bütçe hazırlama rehberi (2015 - 2017). <http://www.bumko.gov.tr/Eklenti/8908,rehber2015-2017.pdf?0> adresinden 18.01.2016 'da alınmıştır.

⁷⁰ İnternet: <http://www.bumko.gov.tr> adresinden 18.02.2016 'da alınmıştır.

⁷¹ 5018 KYKK. madde 33.

Giderin sınıflandırılmasında kurumsal, fonksiyonel, finansman tipi ve ekonomik kodların en detayını içerecek düzeyde (IV) hazırlanacaktır. 2015-2017 dönemi bütçe tekliflerinde 1.000 TL ve katlarındaki tutarlara yer verilecektir.

Aşağıda yer alan Boğaziçi Üniversitesini 2013 yılına ait gider bütçe fişi örnek olarak verilmiştir.

Çizelge 2.2. Boğaziçi üniversitesi 2013 yılı gider bütçe fişi⁷²

GİDER BÜTÇE FİŞİ														FORM: 13				
KURUM ADI: BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ														(TL)				
KURUMSAL SINIFLANDIRMA				FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA				FINANS TİPİ	EKONOMİK SINIFLANDIRMA					2013	2014	2015		
A				A				I	I	II	III	IV	BÜTÇE TEKLİFİ	BÜTÇE TAHMİNİ	BÜTÇE TAHMİNİ			
I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	AÇIKLAMA						
								2	03	2	1	02	Büro Malzemesi alımları			900		
ACIKLAMA VE HESAPLAMALAR:																		
Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı ve Müdürüklerinde kullanılmak üzere yıllık büro malzemeleri alımları için 900 TL. ödeneğe talep edilmiştir.																		
NO	MALZEMENİN TÜRÜ										MİKTAR	BİRİM	ORT. B. FİYATI	TUTARI				
1	Delgeç (Orta Boy)										30	Adet	10,00	300				
2	Zimba Makinesi (Orta boy)										30	Adet	12,00	360				
3	Makas (Orta Boy)										30	Adet	3,00	90				
4	Çetvel (30 cm.)										30	Adet	1,00	30				
												TOPLAM	780					
												%18 KDV	140					
												G. TOPLAM	920					
2011-2012 Yılları Tavanı Aşan Hizmetlere İlişkin Açıklama																		

2.2.2.2. Gelir bütçe fişlerinin hazırlanması

Gelir bütçe fişleri ekonomik sınıflandırmanın dördüncü düzeyinde doldurulacaktır. Bütçe fişlerinin gerekçelerinde, genel ifadeler yerine hesaplamalara dayanan detaylı bilgilere yer verilecektir. 5018 sayılı Kanunun (II) sayılı cetvelinde yer alan idareler gelir bütçe fişlerini ayrıntılı (gelirin yasal dayanağı, önceki yıllar gerçekleştirmeleri, gelir tahmininde kullanılan hesaplama yöntemi vb.) biçimde dolduracaklardır.

⁷² :www.sgdb.boun.edu.tr/.../bütçe%20hazırlama%20sunumu.ppt. adresinden 17.10.2015'da alınmıştır.

Namık Kemal Üniversitesine ait üç yıllık gelirlerin bulunduğu 2013, 2014 ve 2015 yılına ait bütçe fişi örnek olarak verilmiştir.

Çizelge 2.3. Namık Kemal üniversitesi 2013, 2014 ve 2015 yılı gelir bütçe fişi⁷³

F24					
	B	C	D	E	F
1		Miktarlar			
2		2013		2015	
3	Tertip	114.446.000	120.183.000	124.457.000	Tertip Açıklaması
4	03.1.1.01	54000	56000	56000	Şartname, Basılı Evrak, Form Satış Gelirleri
5	03.1.2.29	935000	1000000	1100000	Örgün ve Yaygın Öğretimden Elde Edilen Gelirler
6	03.1.2.31	3337000	3500000	3600000	İkinci Öğretimden Elde Edilen Gelirler
7	03.1.2.33	600000	600000	600000	Tezsiz Yüksek Lisans Gelirleri
8	03.1.2.34	231000	241000	241000	Tezli Yüksek Lisans Gelirleri
9	03.1.2.35	69000	72000	72000	Doktora Gelirleri
10	03.1.2.99	999000	500000	500000	Diğer hizmet gelirleri
11	03.6.1.01	22000	27000	30000	Lojman Kira Gelirleri
12	03.6.1.99	73500	75000	76000	Diğer Taşınmaz Kira Gelirleri
13	05.1.9.01	1000	1000	1000	Kişilerden Alacaklar Faizleri
14	05.1.9.03	1000	1000	1000	Mevduat Faizleri
15	05.1.9.99	1000	1000	1000	Diğer Faizler
16	05.2.6.16	34000	48000	58000	Araştırma Projeleri Gelirleri Payı
17	05.3.2.99	3000	3000	3000	Diğer İdari Para Cezaları
18	05.9.1.01	5000	6000	6000	İrat Kaydedilecek Nakdi Teminatlar
19	05.9.1.06	6000	7000	7000	Kişilerden Alacaklar
20	05.9.1.19	2664500	3376000	3592000	Öğrenci Katkı Payı Telif Gelirleri
21		FAKÜLTE, Y.O VE MYO (İkinci Öğretim Birimleri)			
22		SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ			
23		SAĞLIK KÜLTÜR VE SPOR DAİ.BAŞK.			
24		İDARI VE MALİ İŞLER DAİ.BAŞK.			

2.2.3. Yükseköğretimde performans esaslı bütçeleme

Türkiye’de son 35 yılda uygulanan bütçe sistemi üç kez değişmiştir. 1973 yılında klasik bütçe sisteminden program bütçe sistemine geçilmiş, 1998 yılında bir süre torba bütçe sistemi uygulanmış, vazgeçilmiş, 2006 yılından bu yana da performans esaslı bütçeleme sistemi uygulanmaktadır.⁷⁴ Ayrıca 2004 yılından bu yana bütçe sınıflandırma sistemi olarak ise analitik bütçe sistemi uygulanmaktadır.

Ülkemizde kurumların Performans Esaslı Bütçe Sisteminin uygulamaya başlamasıyla özel bütçeli yüksek öğretim kurumları da PEBS’e geçmiştir. Devlet üniversiteleri için performansa dayalı bütçe tesis edilmesine yönelik hükümler 5018 sayılı Kanun bağlamında 2006 yılının başında yürürlüğe girmiştir. Bu kanuna

⁷³<http://bhi.nku.edu.tr/basinyonetim/resim/images/edittorresimleri/2078/files/20142016%20B%C3%BCt%C3%A7e%20Haz%C4%B1r%C4%B1k%20Sunumu.pdf> adresinden 18.01.2016 ‘da alınmıştır.

⁷⁴ Yükseköğretim Kurulu. (2007a). 56.

göre üniversitelerin bütçe ödenekleri, YÖK, Maliye Bakanlığı ve Kalkınma Bakanlığı (yatırım bütçesi için) arasında yapılan bir anlaşma temelinde ve TBMM'nin onayını takiben tahsis edilir, ancak ödenekler, kullanımı bakımından üçer aylık dilimler halinde serbest bırakılır ve bu kanun uyarınca devlet üniversiteleri, önceden belirlenmiş göstergeler çerçevesinde izlenen ve değerlendirilen, belirli hedeflere sahip yıllık stratejik plan sunmaktadırlar.⁷⁵

2.2.4. Yükseköğretim Kurumlarında Bütçe Uygulama Sürecine İlişkin Tabi Olduğu Mevzuat Ve Yükseköğretim Kurumları Bütçelerine İlişkin Özel Durumlar

- 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu
- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu
- 3843 sayılı Kanun
- Bütçe Çağrısı ve eki Bütçe Hazırlama Rehberi
- Yatırım Genelgesi ve eki Yatırım Programı Hazırlama Rehberi
- Bütçe Uygulama Tebliğleri ve İlgili Diğer Mevzuat⁷⁶

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 12 nci maddesine göre merkezi yönetim bütçesi içinde özel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinden olan devlet üniversiteleri; belirli bir kamu hizmetini yürütmek üzere kurulan, gelir tahsis edilen, bu gelirlerden harcama yapma yetkisi olan, kurulu ve çalışma esasları özel kanunla (2547 sayılı Kanun) düzenlenen ve başka bir ad altında bütçe oluşturamayan idarelerdir ve yükseköğretim kurumları, bütçe hazırlarken 5018 sayılı kanundaki genel esaslarla birlikte aşağıda belirtilen özel esaslara da uyacaklardır:⁷⁷

- *Yükseköğretim kurumlarında, rektörlüğe ait giderlere (09.9.9), genel sekreterliğe ait giderlere (01.3.9), Kütüphane ve Dokümantasyon Dairesi Başkanlığına ait giderlere (08.2.0), Sağlık, Kültür ve Spor Dairesi ile*

⁷⁵ Yüksel, A. (2014). 63.

⁷⁷ İnternet: <http://www.stg.yildiz.edu.tr/stg/7/B%C3%BCt%C3%A7e-Uygulamalar%C4%B1-ve-Haz%C4%B1rlama-%C4%B1k-%C3%87a-%C4%B1-%C5%9Fmalar%C4%B1/57> . Adresinden 18.02.2016 'da alınmıştır.

⁷⁷ İnternet: Bütçe hazırlama rehberi (2015-2017). <http://www.bumko.gov.tr/Eklenti/8908,rehber2015-2017.pdf?0> adresinden 18.01.2016 'da alınmıştır.

Öğrenci İşleri Daire Başkanlığına ait giderlere ise (09.6.0) fonksiyonları altında yer verilecektir.

- 5018 sayılı Kanuna göre atanan ve doğrudan üst yöneticiye bağlı olarak görev yapan iç denetçilerin her türlü giderlerinin karşılanmasına ilişkin ödenekleri “09.9.9.03 İç Denetim Hizmetleri” fonksiyonu altında teklif edilecektir.
- Eğitime yardımcı hizmetlerin yürütülmesi bakımından;
  - Sağlık, Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığının faaliyetlerinin yürütülmesi için zorunlu olan giderler (öğrencilere ilişkin yapılacak giderler hariç) (09.6.0.00) fonksiyonunda,
  - Öğrencilerin beslenmesine ilişkin giderler (09.6.0.03) fonksiyonunda,
  - Öğrencilerin barınmasına ilişkin giderler (09.6.0.04) fonksiyonunda,
  - Öğrencilerin sağlık hizmetlerinin karşılanması amacıyla yapılan her türlü giderler (tedavi ve ilaç hariç) “09.6.0.05 Öğrencilerin Sağlığına İlişkin Giderler” fonksiyonunda,
  - Öğrencilerin kültür ve spor faaliyetlerine ilişkin giderler (09.6.0.06) fonksiyonunda,
  - Sağlık, Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığının gelirlerinden karşılanacak olan yükseköğretim kurumunun diğer birimlerinin giderleri; Diğer giderler (09.6.0.07) fonksiyonunda, ilgili ekonomik kodunda tertiplenecektir.

İdarelerince yurt dışına eğitim-öğrenim amacıyla gönderilen personelin yurt içi maaşları ilgili biriminde; yurt dışı maaşları (01.5.1.05), yollukları (03.3) ve diğer giderleri ise (03.5.9.02) ekonomik kodlarında ve “Özel Kalem” altında izlenecektir.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 10 uncu maddesi gereğince yurt içi ve yurt dışında öğretim üyesi ve araştırmacı yetiştirilmesi amacıyla Yükseköğretim Kurulunca yükseköğretim kurumlarına ödenerek şartlı bağış ve yardım olarak

ödenek kaydedilen tutarlardan yurt dışına gönderileceklerin yolluk ve gündelikleri ile diğer giderlerinin izlenmesinde de aynı esaslara uyulacaktır.⁷⁸

2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu madde 130/8 e göre, üniversitelerin hazırladığı bütçeler; Yükseköğretim Kurulunca tetkik ve onaylandıktan sonra Milli Eğitim Bakanlığına sunulur ve merkezi yönetim bütçesinin bağlı olduğu esaslara uygun olarak işleme tabi tutularak yürürlüğe konulur ve denetlenir.

2.2.4.1. Yüksek öğretimde özel gelir

Yükseköğretim, 5018 sayılı yasa ile getirilen özel bütçe uygulamasına kadar, iki temel kamusal finansman kaynağıyla finanse edilmekteydi. Bunlar hazine yardımı ve yasada kullanılan ifadeyle öğrenciden alınacak harç ve ücretlerdir. Bunların dışında kalan finansman biçimleri, sosyal tesis ve faaliyetlerden elde edilen gelirler, yayın ve satış gelirleri, taşınır ve taşınmaz malların gelirleri, döner sermaye gelirleri gibi fiyatlama yoluyla özel finansman ile bağış ve yardımlardır ve bu gelirler 2007 sonunda kaldırılmış ve yasa hükmüne bağlanan döner sermaye dışında kalanlarının tümü, yeni bütçe rejiminde öz gelir olarak ele alınmaktadır.⁷⁹ Öz gelirler; alınacak harç ve ücretler, yayın ve satış gelirleri, taşınır ve taşınmaz malların gelirleri, döner sermaye işletmelerinden elde edilecek kârlar, bağışlar, vasiyetler ve diğer gelirlerdir.⁸⁰

---

⁷⁸ Bütçe hazırlama rehberi (2015-2017) <http://www.bumko.gov.tr/Eklenti/8908,rehber2015-2017.pdf?0> adresinden 18.01.2016 'da alınmıştır.

⁷⁹ Yükseköğretim Kurulu. (2007a). 59.

⁸⁰ İnternet: <http://www.bumko.gov.tr/TR,1126/yeni-kurulan-universitelere-yonelik-butce-hazirlama-ve-.html>, adresinden 18.02.2016 'da alınmıştır.

Çizelge 2.4. Yükseköğretimde öz gelirler⁸¹

GELİR ADI	FONKSİYON ADI
Lojman Kira Gelirleri Kantin Kafeterya İşletme Gelirleri Diğer Taşınmaz Kira Gelirleri	Taşınmaz Mal Gelirleri ile Yürütülecek Hizmetler
İkinci Öğretim Gelirleri	İkinci Öğretim Gelirleri İle Yürütülecek Hizmetler
Yaz Okulu Gelirleri	Yaz Okulu Gelirleri İle Yürütülecek Hizmetler
Tezsiz Yüksek Lisans Gelirleri	Tezsiz Yüksek Lisans Gelirleri İle Yürütülecek hizmetler
Araştırma Projeleri Gelirler Payı	Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Hizmetleri
Döner Sermayelerin Aylık Gayri Safi Hasılatından Aktarmalar	Döner Sermaye Gelirlerinden Ayrılan Tutarlar ile Yürütülecek Hizmetler
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	Alınan Bağış ve Yardımlarla Yürütülecek Hizmetler
Uzaktan Eğitim Gelirleri	Henüz belirlenmedi

Yükseköğretim kurumlarında ilgili mevzuatına göre belli amaçlarla kullanılması öngörülen öz gelirler ile bunlara ilişkin giderlerin bütçelenmesinde aşağıdaki esaslara uyulacaktır: ⁸²

- 2547 sayılı Kanunun ek 25. maddesine göre taşınmaz mallardan elde edilen kira, satış ve işletme gelirleri, IV. düzeyde ilgili gelir kodunda, buna ilişkin giderler ise (A) işaretli cetvelde “01.3.9.06 Taşınmaz Mal Gelirleri İle Yürütülecek Hizmetler” fonksiyonunda,

- 3843 sayılı Kanunun 7. maddesi gereğince elde edilen ikinci öğretim gelirleri, (B) işaretli cetvelde “03.1.2.31 İkinci Öğretimden Elde Edilen Gelirler” gelir kodunda, buna ilişkin giderler ise (A) işaretli cetvelde “09.4.1.07 İkinci Öğretim Gelirleri İle Yürütülecek Hizmetler” fonksiyonunda, Yükseköğretim kurumlarında ikinci öğrenim gören öğrencilerden alınan öğrenim ücretlerinin, bu öğrencilerin beslenme, sağlık, spor, kültür ve diğer sosyal hizmetlerinde kullanılması için 2547 sayılı Kanunun 46. maddesi gereği ayrılması gereken tutarlar da dahil olmak üzere, tamamı bu gelir kodunda takip edilecektir. Ancak, söz konusu tutarların

⁸¹ İnternet: <http://kontrol.bumko.gov.tr/Eklenti/3915,butcehazirlamaveuygulamapdf.pdf?0> adresinden 18.01.2016 ‘da alınmıştır.

⁸² İnternet: Bütçe Hazırlama Rehberi (2015-2017). <http://www.bumko.gov.tr/Eklenti/8908,rehber2015-2017.pdf?0> adresinden 18.01.2016 ‘da alınmıştır.

ödenekleştirilmesinde sağlık, kültür ve spor faaliyetlerine ilişkin aşağıda yer alan fonksiyonlar kullanılacaktır. İkinci öğretim kapsamında ödenecek ek ders ve sınav ücretleri ile fazla çalışma ücretlerinin bütçeleştirilmesi ve ödenmesinde, sözü edilen bu tutarlar düşüldükten sonra kalan miktarın yüzde 70'i geçilmeyecektir,

- 2547 sayılı Kanunun ek 26. maddesi gereğince elde edilen gelirler, (B) işaretli cetvelde "03.1.2.32 Yaz Okulu Gelirleri" gelir kodunda, buna ilişkin giderler ise (A) işaretli cetvelde "09.4.1.08 Yaz Okulu Gelirleri İle Yürütülecek Hizmetler" fonksiyonunda,

- 2547 sayılı Kanunun ek 27.maddesi gereğince elde edilen gelirler (ikinci öğretim kapsamında yürütülecek tezsiz yüksek lisans programları dahil) (B) işaretli cetvelde "03.1.2.33 Tezsiz Yüksek Lisans Gelirleri" gelir kodunda, buna ilişkin giderler ise (A) işaretli cetvelde "09.4.1.09 Tezsiz Yüksek Lisans Gelirleri İle Yürütülecek Hizmetler" fonksiyonunda (Bu kapsamda elde edilecek gelirlerin yüzde 30'undan az olmamak üzere, bilimsel araştırma projelerinde kullanılacak tutarlar karşılığı ödeneklere "(09.8.8.01) Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Hizmetleri" fonksiyonunda yer verilecektir.),

- 2547 sayılı Kanunun 58. maddesinin (b) bendine göre bilimsel araştırma projelerinin finansmanında kullanılmak üzere elde edilen gelirler (B) işaretli cetvelde "(05.2.6.16) Araştırma Projeleri Gelirler Payı" gelir kodunda, buna ilişkin giderler ise (A) işaretli cetvelde "(09.8.8.01) Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Hizmetleri" fonksiyonunda,

- Bağış ve yardımlarla ilgili işlemler; (B) işaretli cetvelde "04 Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler" gelir kodu altında uygun detay kodunda, buna ilişkin giderler ise (A) işaretli cetvelde "09.4.1.11 Alınan Bağış ve Yardımlarla Yürütülecek Hizmetler" fonksiyonunda,

- 2547 sayılı Kanunun 43. maddesinin (d) bendi gereğince elde edilen yurtiçi öğrenim ücretlerine ilişkin gelirler, (B) işaretli cetvelde "03.1.2.41 Uluslararası Ortak Eğitim ve Öğretim Program Gelirleri" gelir kodunda, buna ilişkin giderler ise

(A) işaretli cetvelde “09.4.1.13 Uluslararası Ortak Eğitim ve Öğretim Program Gelirleri İle Yürütülecek Hizmetler” fonksiyonunda,

- 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 44. maddesinin (e) fıkrasının ikinci ve dördüncü bentleri gereğince uzaktan öğretim kapsamında öğrenim ücreti adı altında elde edilen gelirler, (B) işaretli cetvelde “03.1.2.45 Uzaktan Öğretimden Elde Edilen Gelirler” gelir kodunda, elektronik ortamda veya internet ortamında sunulan uzaktan öğretim materyali satışından elde edilen gelirler, (B) işaretli cetvelde “03.1.2.46 Uzaktan Öğretim Materyal Gelirleri” gelir kodunda, bu gelirlerden yapılacak giderler ise (A) işaretli cetvelde “09.4.1.14 Uzaktan Öğretim Gelirleri İle Yürütülecek Hizmetler” fonksiyonunda,

Yükseköğretim kurumlarının özel bütçe nakit kaynaklarının vadeli hesaplarda değerlendirmeleri neticesinde elde edilen her türlü nema, “09.6.0.07” fonksiyonunda “05.1.9.03- Mevduat Faizleri” ekonomik kodunda izlenerek, yükseköğretim kurumunun mal ve hizmet alım giderleri ve diğer giderlerine ilişkin ödenek ihtiyacının karşılanması amacıyla ilgili birimlere ödenek gönderilmek suretiyle kullanılacaktır. Sosyal tesislerin tümü yukarıda belirtilen ilkeler çerçevesinde üniversite bütçesi altında tertiplenecektir.

2.2.4.2. Kurumsal bütçeleme

Yükseköğretim bütçelerinde 2010 yılından daha önce uygulanan birim bazlı bütçelemede, idarelerin bütçe üzerindeki inisiyatiflerini azaltması, ödeneklerin verimli ve etkin kullanımını olumsuz yönde etkilemesi ve bürokratik işlemleri artırmasından kaynaklı sorunlar yaşanmaktaydı. 2010 yılında yükseköğretim kurumlarının bütçeleme düzeyi farklılaştırılarak, harcama birimlerinin ayrı olarak gösterildiği birim (başkanlık, fakülte, yüksekokul vb.) esaslı bütçeleme yerine ödeneklerin toplu olarak tertiplendiği kurum esaslı bütçelemeye geçilmiştir. ⁸³ Kurum esaslı bütçelemeye geçildiğinde ise üniversitelerin bütçe yapıları sadeleşecek, tertip sayıları azalacak, birimler arası bütçe işlemleri kurum yetkisinde olacak, bürokratik işlemler azalacak ve önceliklendirme inisiyatifleri

⁸³ İnternet: <http://kontrol.bumko.gov.tr/TR,2122/strateji-gelistirme-daire-baskanlari-toplantisi-iii-yuk-.html> adresinden 07.01.2016 ‘da alınmıştır.

artacaktır. Ayrıca performans programı-bütçe ilişkisinin daha net kurulmasını sağlayacaktır.⁸⁴

Fonksiyonel, Finansman Tipi ve Ekonomik Sınıflandırma açısından mevcut yapı devam etmektedir. Kurumsal sınıflandırmada gösterilen fakülte, yüksekokul gibi akademik birimlerle idari birimlere Bütçe Kanununda yer verilmemektedir. Harcamaların birim bazında izlenmesine devam edilecektir.

2.2.4.3. Üniversitelerde e-bütçe uygulaması

E-Bütçe, kamudaki tüm bütçe planlamasının ve gerçekleşmesinin güvenli internet kanalından izlenebilmesini sağlayan; şeffaflık ilkesi çerçevesinde, kamu kaynaklarının doğru kullanımının kolaylıkla izlenebildiği bir ortam olarak tanımlanabilmektedir. E-Bütçe projesi yaşama geçirildiğinde, daha önce net rakamlarla kayıt altına alınamayan eğitim finansmanına ilişkin veriler ve eğitimle ilgili harcamalar kayıt altına alınabilecektir.⁸⁵

Merkezi Yönetim Bütçesi kapsamında yer alan kurumların tamamı diğer bir ifadeyle; 51 genel bütçeli kurum, 126 özel bütçeli kurum, 8 adet düzenleyici denetleyici kurum olmak üzere toplam 185 kurum ve 11.000'nin üzerinde kullanıcıya hizmet vermektedir. Ayrıca Sistemin, herkese açık ve bilgi amaçlı bölümleri dışındaki diğer bölümlerinin ve modüllerinin kullanılabilmesi, bilgi, belge girilebilmesi-değiştirilebilmesi-onaylanabilmesi, döküm alınabilmesi vs. gibi işlemlerin yapılabilmesi için sisteme kayıtlı ve yetkileri tanımlanmış kullanıcı olunması gerekmektedir.⁸⁶

⁸⁴ İnternet: www.bumko.gov.tr adresinden 18.02.2016 'da alınmıştır.

⁸⁵ Narin, E. (2009). *Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarındaki E-Bütçe Uygulamasına İlişkin Uzman Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.6.

⁸⁶ İnternet: <http://www.bumko.gov.tr/TR,1126/yeni-kurulan-universitelere-yonelik-butce-hazirlama-ve-.html>. adresinden 18.02.2016 'da alınmıştır.

2.2.4.4. Yükseköğretim için ayrıca düzenlenmesi gereken bütçe formları

Maliye bakanlığınca düzenlenen bütçe hazırlama rehberinde devlet üniversitelerinin aşağıdaki formların doldurulması gerekmektedir.

Çizelge 2.5. Yüksek öğretim için ayrıca düzenlenmesi gereken bütçe formları⁸⁷

FORM NO	FORM ADI
1	Hizmet Gerekçesi ve Hedefleri
2	Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Ödenek Teklifleri İcmali (Birinci Düzey)
3	Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Ödenek Teklifleri İcmali (Birinci Düzey)
4(1)	Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Ödenek Teklifleri İcmali (İkinci Düzey)
4(2)	2014Yılı Bütçesi Yılısonu Harcama Tahmini Tablosu(İkinci Düzey)
5(1-3)	Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırma Düzeyinde Bütçe Teklif ve Tahminleri (2015-2016-2017)
6(1-3)	Ekonomik Sınıflandırma Düzeyinde İlk Defa Yapılması Planlanan Hizmetlerin Gerekirdiği Ödenek Teklif ve Tahminleri(2015-2016-2017)
7(1-3)	Ekonomik Sınıflandırma Düzeyinde Tamamlanması Planlanan Hizmetlere İlişkin Bilgi Formu (2014-2015-2016)
8	Ödenek Cetveli (Ekonomik Dördüncü Düzey)
9	Ödenek Cetveli (Ekonomik İkinci Düzey)
10	Birimlerin Hizmet Maliyetinin Tespitine İlişkin Bilgi Formu
11	Fiziksel Değerler Bilgi Formu
12	Cari Giderler Özet Formu
13(1-2)	Gider ve Gelir Bütçe Fişleri
14	Çok Yıllı Bütçe
15	Gelir (B) Cetveli
16	Finansman (F) Cetveli
17	Uluslararası Kuruluşlara Üyelik Bilgi Formu
18	237 Sayılı Taşıt Kanununa Göre2015Yılında Edinilecek Taşıtlar
19	Mevcut Taşıtlara İlişkin Bilgi Formu
20(1-3)	Hizmet Alımı Suretiyle Kullanılan/Kullanılacak Taşıtlar ve Kiralık Hizmet Binalarına İlişkin Bilgi Formu
21	Özel Güvenlik Hizmetine İlişkin Bilgi Formu
22	Temizlik Hizmetine İlişkin Bilgi Formu
23	Döner Sermaye Gelir-Gider Cetveli
24	Fon Gelir-Gider Cetveli
25(1-2)	Tavanı Aşan İlave Ödenek Teklifleri Formu
26	Özel Bütçeli İdare Gelirlerinin Yasal Dayanaklarına İlişkin Form
27(1-8)	Yükseköğretim Bilgi Formları
28	Hizmet Alımı Suretiyle Çalıştırılan Görevli Sayısına İlişkin Bilgi Formu
29	İdare Performans Hedefleri Maliyet Tablosu
30(1-8)	Tıp Fakülteleri ve Diş Hekimliği Fakülteleri Araştırma ve Uygulama Hastaneleri Döner Sermaye Birimleri Bilgi Formları

⁸⁷ Bütçe Hazırlama Rehberi (2015-2017).

3. BÖLÜM

VAKIF ÜNİVERSİTELERİNE GENEL BAKIŞ

3.1. Vakıf Üniversitesi

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 130. maddesi ile 4.11.1981 tarih ve 17506 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ve 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanuna göre hazırlanan Vakıf Yükseköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde vakıf ve vakıf yükseköğretim kurumu şöyle tanımlanmıştır;

Vakıf, 4721 sayılı Medeni Kanun hükümleri uyarınca kurulmuş, amaç ve faaliyetleri arasında yükseköğretim kurumları kurmaya ilişkin hüküm bulunan, 2547 sayılı kanun ve bu Yönetmelik hükümleri uyarınca yükseköğretim kurumlarını ve bunlara bağlı birimleri kuran veya kurmak için başvuran tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır.

Vakıf Yükseköğretim Kurumu, kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile Vakıflar tarafından kurulmuş bulunan üniversite ile yüksek teknoloji enstitüsü ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, meslek yüksekokulu konservatuarlar, araştırma uygulama merkezleri ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı olmayan meslek yüksekokuludur.

Vakıf üniversiteleri 31.12.2005 tarih ve 26040 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Vakıf Yükseköğretim Kurumları Yönetmeliği çerçevesinde faaliyetlerini yürütmektedir. Yönetmeliğin 5. maddesinde vakıf üniversitesi, "gelirlerini sadece kendi üniversitelerini ve mülkiyeti üniversitelere ait kurum ve kuruluşları geliştirmek amacıyla harcamak kaydıyla, vakıflar tarafından kanunla kurulmuş bulunan kamu tüzel kişiliğine sahip, yüksek düzeyde araştırma, eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan, fakülte, enstitü, yüksekokul, meslek yüksekokul, destek, hazırlık okulu veya birimleri, benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumu" şeklinde tanımlanmıştır. Vakıf üniversiteleri

yönetmeliğinin 32. maddesinde belirtildiği üzere aksine hüküm bulunmadığı sürece 2547 sayılı Kanunun bütün hükümlerine uymakla yükümlüdür.

Anayasanın 130. maddesinin son paragrafı uyarınca, vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumları mali ve idari konular dışındaki akademik çalışmaları ve öğretim elemanlarının sağlanması yönlerinden, devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları için anayasada belirtilen hükümlere tabiidir. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununda;

- Vakıflarca kurulacak yükseköğretim kurumlarındaki akademik organların, devlet yükseköğretim kurumlarındaki akademik organlar gibi düzenleneceği ve onların görevlerini yerine getireceği,
- Öğretim elemanlarının niteliklerinin devlet yükseköğretim kurumlarındaki öğretim elemanlarının niteliklerinin aynısı olduğu,
- Devlet yükseköğretim kurumlarında çalışmaları yasaklanmış veya disiplin yoluyla bu kurumlardan çıkarılmış kişilerin, vakıf yükseköğretim kurumlarında görev alamayacakları,
- Vakıf yükseköğretim kurumlarının eğitim - öğretim esasları, öğretim süreleri ve öğrenci hakları ile ilgili hususların 2547 sayılı Kanun hükümlerine tabi olduğu,
- Bu kurumların mali, idari ve ekonomik konularda Yükseköğretim Kurulunun gözetim ve denetimine tabi oldukları belirtilmektedir.⁸⁸

3.2. Türkiye'de Vakıf Üniversitelerinin Tarihsel Gelişimi

6 Kasım 1981'de 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile yükseköğretimin yapısı ve işleyişi kapsamlı biçimde değiştirilmiştir. Yasa, yükseköğretimle ilgili amaç ve ilkeleri, yükseköğretim kurumlarının ve üst kuruluşlarının örgütlenme, işleyiş, görev, yetki ve sorumlulukları ile eğitim-öğretim, araştırma, yayın, öğretim elemanları ve öğrencilerle ilgili konuları düzenlemektedir. 1961 Anayasasına göre üniversiteler tamamen devletin tekelinde görülürken; 1982 Anayasası, üniversitelerin devlet tarafından kurulacağını belirtmekle birlikte, bazı şartlarla

⁸⁸Yükseköğretim Kurulu. (2007b). *Vakıf Üniversiteleri Raporu*. Ankara. 6.

“vakıflar“ tarafından da kurulabileceğini öngörmüştür.⁸⁹ 1982 Anayasasında yükseköğretim kurumları ve yükseköğretim üst kuruluşlarıyla ilgili düzenlemeler yer almaktadır. Bu maddelerde özetle; kamu tüzel kişiliğine sahip ve bilimsel özerkliğe sahip üniversitelerin Devlet tarafından kanunla kurulacağı, kazanç amacına yönelik olmamak koşulu ile vakıflar tarafından yükseköğretim kurumlarının kurulabileceği konuları hükme bağlanmaktadır.

1984 yılında faaliyete geçen Bilkent Üniversitesi, kâr amacı gütmeyen bir vakıf yükseköğretim kurumu olarak türünün ilk örneğini oluşturmuştur. Bu kurumun üniversite niteliği ise 1992 yılında çıkarılan 3785 sayılı yasa ile belirginlik kazanmıştır. 3785 sayılı yasa ile 1993 yılında Türkiye'nin ikinci vakıf üniversitesi olan Koç üniversitesi kurulmuş ve ardından 1994 yılında Başkent üniversitesi Türkiye'nin üçüncü vakıf üniversitesi olarak yerini almıştır.

Vakıf yükseköğretim kurumlarıyla ilgili gelişmelere bakıldığında, 1984 yılında 1'den, 1993'te 3'e, 1996'da 8'e, 1997'de 15'e ulaşmıştır. 1999-2008 yılları arasında vakıf üniversitesi sayısı 19'dan 33'e yükselmiş, öğrenci sayısı ise 41 binden 163 bine yükselerek yaklaşık 4 kat artmıştır. Vakıf üniversitelerindeki öğrencilerin toplam yükseköğretim içindeki payı da %4'ten %9,1'e yükselmiştir.⁹⁰

2014 Haziran itibarıyla ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenci sayısı aşağıdaki tabloda ifade edilmiştir.

⁸⁹ Uygun, S. (2003), *Türkiye'de Düünden Bugüne Özel Okullara Bir Bakış (Gelişim Ve Etkileri)*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:36, 115.

⁹⁰ Kavak, Y. (2011) *Türkiye'de Yükseköğretimde Büyüme: Yakın Geçmişe Bakış Ve Uzun Vadeli (2010-2050) Büyüme Projeksiyonları*, Yükseköğretim Dergisi, Aralık. 98.

Çizelge 3.1. 2014 Haziran itibariyle ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenci sayısı⁹¹

	Devlet	Vakıf	Toplam
ÖN LİSANS	1.503.475	67.071	1.570.546
Birinci Öğretim	486.236	50.840	537.076
İkinci Öğretim	237.783	14.654	252.437
Açıköğretim	761.790	0	761.790
Uzaktan Eğitim	17.666	1.577	19.243
LİSANS	3.322.866	231.169	3.554.035
Birinci Öğretim	1.121.444	230.564	1.352.008
İkinci Öğretim	401.497	0	401.497
Açıköğretim	1.783.021	0	1.783.021
Uzaktan Eğitim	16.904	605	17.509
YÜKSEKLİSANS	194.550	56.725	251.275
Tezli	156.102	35.178	191.280
Tezsiz	33.140	32.551	65.691
Uzaktan Eğitim	5.308	2.627	7.935
DOKTORA	58.305	5.639	63.944
TOPLAM			5.439.300

2015-2016 yılı eğitim öğretim dönemi itibariyle ülkemizdeki toplam öğrenci sayısı 6.137.014'e ulaşmıştır. Bu sayının 534.177'sini vakıf üniversitelerinde eğitim gören öğrenciler oluşturmaktadır.⁹²

Günümüzde vakıf yükseköğretim kurumlarının sayıları hızla artış göstermektedir. 2015-2016 yılı eğitim öğretim dönemine göre YÖK'ün resmi sitesinden elde edilen bilgilere göre düzenlenen aşağıdaki tabloda, birim bazında ülkemizdeki toplam yükseköğretim kurumlarındaki vakıf yükseköğretim kurumlarının payları hesaplanmıştır.

⁹¹ Yükseköğretimde Kalite İçin, (2014). 8.

⁹² YÖK verilerine göre hesaplanmıştır.

Çizelge 3.2. Yükseköğretim türlerine göre birim sayıları

Tür	Devlet	Vakıf	Vakıf Meslek Yüksek Okulu	Toplam	Toplamdaki vakıfların payı % pay
ÜNİVERSİTE	109	76	8	193	43,5
FAKÜLTE	1133	447	0	1580	28,2
YÜKSEKOKUL	375	109	0	484	22,5
MESLEK YÜKSEKOKULU	825	104	8	937	11,9
ENSTİTÜ	451	219	0	670	32,7
ARAŞTIRMA UYGULAMA MERKEZİ	2281	531	5	2817	19
BÖLÜM	14006	2711	132	16849	16,8
PROGRAM	15413	8718	783	24914	38
ANA BİLİM DALI	24475	2398	0	26873	8,9
BİLİM DALI	7312	775	0	8087	9,5
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI	9608	2239	0	11847	18,9
DOKTORA PROGRAMI	4663	449	0	5112	8,8
SANATTA YETERLİLİK PROGRAMI	115	11	0	126	3,4

Ülkemizde sayıları hızla artan vakıf üniversitelerinin gerekliliğini şu iki nedenle savunulabiliriz:⁹³

- Vakıf üniversitelerinde eğitim-öğretim gören öğrencilerin çok büyük bir kısmının gelir düzeyi yerinde olan ailelerin çocukları olduğu, bu kişilerin Türkiye'de yükseköğretim yapma imkânı bulamadıkları takdirde çoğunun yurt dışına çıkabilecekleri ve öğrencilerin yurt dışına çıkışını vakıf üniversitelerinin önlediği, bunun da oldukça büyük rakamlara ulaşan döviz kaybına uğramayı engellediği,
- Yurt dışına gitmeyip vakıf üniversitelerinde öğrenim görenler de, devlet üniversitelerde yer boşaltarak o yerleri daha düşük gelirli ailelerin çocuklarına bıraktığı; dikkate alındığında, vakıf üniversitelerin ne derece yerinde bir girişim olduğu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Öğrenci odaklı hizmet vermeleri, güçlü eğitim kadroları ve birçok kaliteli hocayı kadrolarına dahil etmeleri, uygulamalı eğitim, iş dünyası ile birlikte hareket etmeleri, yeni teknolojileri kısa sürede uygulamaları, yabancı dilde eğitim,

⁹³ Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2008). *Türkiye'de Yükseköğretimin Başlıca Sorunları Ve Sorunlara Çözüm Önerileri*. Ankara. 7.

uluslararası ikili anlaşmalarla öğrencilerine dünya kapılarını açmaları gibi olumlu özellikleri sayesinde artan oranlarda öğrenci vakıf üniversitelerini tercih etmektedir.⁹⁴

3.3. Türkiye'de Vakıf Üniversitelerinin Kuruluş Aşamaları

Vakıf üniversitelerinin kuruluşu YÖK kanuna tabidir. Bu kanuna göre üniversite kurulmasının istenilmesi halinde, üniversitenin en az iki fakülteden oluşması, bu fakültelerin bünyesinde fen ve edebiyat programlarının üniversitenin ilk açılacak eğitim programları arasında yer alması ve üniversitenin eğitim-öğretime başlayacağı yıl bu programlara öğrenci alacağını taahhüt edilmesi gerekmektedir.⁹⁵

Vakıf veya birden fazla vakfın yetkili yönetim organlarının yükseköğretim kurumu kurma ile ilgili karar veya kararları Vakıflar Genel Müdürlüğünün olumlu yazısı ile birlikte ve aşağıdaki belgelerle Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına sunulur:⁹⁶

a) Kurulacak yükseköğretim kurumunun bina, araç, gereç ve diğer maddi yapıları ve malzemelerinin hazır bulunduğunu veya bunların sağlanması için yeteri kadar bir meblağın tahsis edildiğini gösterir belge,

b) Kurulacak yükseköğretim kurumlarına bağlı birimlerden her birinin, ilk defa hizmete gireceği yıla ait her çeşit cari masrafların, on iki aylık tutarının beyanı ile bunların en az % 20'sini karşılayacak taşınır ve taşınmaz malların, ekonomik değerleri olan bir hakkın veya gelirin mevcut olduğunu ve bunların yükseköğretim kurumuna tahsis edildiğini veya yükseköğretim kurumunun mamelekine gireceğini gösterir belge ile vakfın veya müşterek hareket eden vakıfların son iki yıllık bilançoları (*Daha önce cari masrafların her yıl %20'sini karşılamasını ifade eden bu madde 19.11.2015 tarihinde değiştirilmiştir.*)

⁹⁴ Erguvan, D. (2010). *Vakıf Üniversitelerinin Türkiye Yükseköğretim Sistemi Üzerindeki Etkilerine Dönük Akademisyen Algıları*, Kuram Ve Uygulama Eğitim Bilimleri, Educational Sciences: Theory & Practice - 13(1) • Kış/ Winter • 137-160.

⁹⁵ Balyer, A.,Gündüz,Y.,(2011) *Türk Yükseköğretim Yönetim Sisteminde Yök İle Yaşanan Paradigmatik Dönüşüm Vakıf Üniversiteleri Çelişkisi*, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 3, 74.

⁹⁶ 2547 sayılı *Yükseköğretim Kanunu*

c) Kurulacak yükseköğretim kurumunun ve bunlara bağlı birimlerin adlarını bildiren belge ile Kurumun eğitim - öğretim, mali ve idari konularda uygulayacağı esasları gösteren taahhüt belgesi

d) Vakıf yükseköğretim kurumunun eğitim - öğretim fonksiyonunu yerine getiremeyeceğinin anlaşılması halinde, bu madde ile yükseköğretim kurumuna tahsis edilenlere yapılacak işlemi gösterir belge

3.4. Vakıf Üniversitelerinde Yönetim Yapısı

Vakıf üniversitelerinin yönetim yapısı akademik ve idari olmak üzere ikiye ayrılır. Vakıf üniversitelerinde akademik yapı, devlet üniversitelerinin akademik yapısında uygulanan yasal hükümlere tabidir. Akademik yönetim aynen devlet-üniversitelerinde olduğu gibi fakültelerde fakülte kurulu ve fakülte yönetim kurulu, üniversitelerde senato ve yönetim kurulu aracılığıyla 2547 Sayılı Kanun ve ilgili yönetmelik hükümlerine göre icra edilir.⁹⁷

Vakıf Yükseköğretim Kurumları Yönetmeliği 21. maddesinde vakıflarca kurulacak yükseköğretim kurumlarındaki akademik organların, devlet yükseköğretim kurumlarındaki akademik organlar gibi düzenleneceği ancak bu konuda mütevelli heyetin yetkilerinin saklı olduğu belirtilmiştir.

Vakıflarca kurulacak yükseköğretim kurumlarının, vakıf yönetim organı dışında en az yedi kişiden oluşan bir mütevelli heyeti bulunur. Vakıf üniversitelerini devlet üniversitelerinden ayıran en önemli husus idari yönetimde temel yetkilerin mütevelli heyete ait olmasıdır. Vakıf üniversitelerinde öğretim elemanları sözleşme usulü ile çalıştıklarından, mütevelli heyet, öğretim elemanlarının göreve alınması, ücretlerinin tespiti, üniversite harcamalarının belirlenmesi ve genel olarak bütçesinin oluşturulması suretiyle parasal yetkiyi kullanma görevini yürütür. Rektör, mütevelli heyetin doğal üyesi olmakla birlikte, genelde, mütevelli heyet tarafından alınan kararların uygulayıcısı konumundadır.

⁹⁷ Yükseköğretim Kurulu. (2007b). 9.

Mütevelli heyet üyeleri, vakıf yönetim organı tarafından dört yıl için seçilir, süresi biten üyeler yeniden seçilebilir. Mütevelli heyet üyelerinin yaş sınırlaması hariç devlet memuru olma niteliklerine sahip bulunmaları ve en az üçte ikisinin lisans düzeyinde yükseköğrenim görmüş olması gerekir. Mütevelli heyet üyeleri kendi aralarından bir başkan seçer. Yükseköğretim Kanunu'nun ek maddesinin 2. fırcasına göre, mütevelli heyet vakıf yükseköğretim kurumunun tüzelkişiliğini temsil eder.

Mütevelli heyetin en önemli yetkilerinden birisi, üniversite rektörünün belirlenmesidir. Vakıf üniversitelerinin, devlet üniversitelerinden belki de en önemli farkı, rektörün seçilme yöntemidir. Kanuna göre, mütevelli heyet, rektör adayını belirleyerek, olur almak üzere Yükseköğretim Kurulu'nun olumlu görüşüne başvurmakta, rektör seçiminde Cumhurbaşkanlığının onayı gerekmemektedir.

3.5. Vakıf Üniversitelerinde Finansman

Yükseköğretimin finansmanında devlet ve vakıf üniversiteleri olarak iki temel model olmakla birlikte, devlet üniversitelerinde kamusal finansman sistemi ve vakıf üniversitelerinde de özel finansman modeli uygulanmaktadır.

Vakıf üniversitelerin finansman kaynakları kendi içerisinde ise 4 gruba ayrılmaktadır. Bunlar kurucu vakfın katkısı, öğrenci harçları, devlet yardımı ve özel bağış ve yardımlardır.

Vakıf üniversiteleri, bir kurucu vakıf tarafından kuruldukları için üniversitelerinin kuruluşuna izin verilirken kurucu vakfın mali güçlü olması önem arz etmektedir. Aksi halde mali bünyesi zayıf vakıflarca kurulan vakıf üniversitelerinin öğrenci katkı paylarına (harçlarına) yüklenmek zorunda kalacağı kaçınılmazdır.⁹⁸

Vakıf üniversitelerinin öğretimin devamı boyunca en önemli finansal kaynağı öğrenci katkı paylarıdır. Öğrenci katkı payları, mütevelli heyet kararı ile belirlenmektedir.

---

⁹⁸ Söyler, İ, (2008) Eğitim Hizmetleri Bağlamında Vakıf Üniversitelerinin Finansal Ve Vergisel Sorunları, Maliye Dergisi, Ocak-Haziran. 64.

2005-2006 eğitim öğretim yılı verilerine göre devlet üniversitelerinin gelir kaynakları içinde bütçenin payı %57, üniversite döner sermayesinin payı %38, öğrenci katkısının payı %4, diğer gelirlerin payı ise sadece % 2 dir. Aynı yıl vakıf üniversitelerinin öğrenci gelirlerinin toplam gelire oranları ise aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Çizelge 3.3. Vakıf üniversitelerinde öğrenci gelirlerinin toplam gelire oranları ⁹⁹

Üniversite Adı	Toplam Gelirler (TL)	Eğitim Öğretim Hizmet Hasılatları (TL)	Öğrenci Gelirlerinin Toplam Gelire Oranı (%)
Bilkent Üniversitesi	176.368.891	83.107.424	47,12
Yeditepe Üniversitesi**	166.417.903	138.216.943	83,05
Sabancı Üniversitesi**	85.339.721	22.914.242	26,85
Başkent Üniversitesi	71.619.904	48.447.349	67,65
Koç Üniversitesi	61.773.957	33.896.130	54,87
İstanbul Bilgi Üniversitesi**	61.179.272	56.177.687	91,82
Fatih Üniversitesi	54.793.814	24.000.414	43,80
İstanbul Kültür Üniversitesi**	37.508.508	31.821.745	84,84
İzmir Ekonomi Üniversitesi	29.372.704	26.791.531	91,21
İstanbul Ticaret Üniversitesi**	28.439.933	24.038.418	84,52
Kadir Has Üniversitesi	28.188.117	23.537.825	83,50
Beykent Üniversitesi**	27.804.076	24.218.903	87,11
Bahçeşehir Üniversitesi**	25.097.303	23.264.849	92,70
Maltepe Üniversitesi *	22.231.383	10.968.309	49,34
Atılım Üniversitesi	20.299.903	19.388.730	95,51
Çankaya Üniversitesi**	19.295.378	17.879.111	92,66
Işık Üniversitesi	18.019.619	15.801.709	87,69
Haliç Üniversitesi	14.770.174	13.373.832	90,55
Doğuş Üniversitesi**	13.932.168	12.840.940	92,17
TOBB Ekon. ve Tekno.Üniv.	12.865.522	2.705.092	21,03
Çağ Üniversitesi**	10.063.079	8.803.868	87,49
Ufuk Üniversitesi	7.791.728	3.151.036	40,44
Yaşar Üniversitesi	6.937.660	6.235.129	89,87
Okan Üniversitesi	5.759.815	5.282.841	91,72

⁹⁹ Yök (2007b). 25

Maltepe Üniversitesininin 01.01.2005 - 30.06.2005 tarihleri arasında gerçekleşen ve Yeminli Mali Müşavirce onaylanan toplam gelir ve gideri

** 2005 yılı toplam gelirlerinden geçmiş yıldan devreden gelirler düşülmüştür.

Arkalarında kaynak bakımından güçlü bir vakıf bulunmayan vakıf üniversiteleri, büyük ölçüde öğrenciden aldıkları ücretle yaşamaktadırlar. Bazı vakıf üniversitelerinde %92'ye ulaşan öğrenci katkısının devlet üniversitelerinde %5 düzeyinde gerçekleşmesi sağlıklı bir yapı arz etmemektedir.¹⁰⁰

Vakıf tarafından kurulmuş yükseköğretim kurumlarının giderlerine katkıda bulunmak amacıyla bütçede yer alan ödenekle sınırlı, vakıf yükseköğretim kurumunun müracaatı, Yükseköğretim Kurulunun görüşü ve Milli Eğitim Bakanlığının teklifi üzerine Maliye Bakanlığınca devlet yardımı yapılmaktadır. Ayrıca bu bağış analitik bütçe sınıflandırması dördüncü düzeyinde 08.1.9.02 gider koduyla yer almaktadır.

Oldukça sınırlayıcı şartlarla verilen devlet yardımının üst sınırı, devlet üniversitelerine o yıl tahsis edilen toplam bütçe ödeneklerinin örgün öğrenci sayısına bölünmesi ile tespit edilen tutarın, yardım yapılacak vakıf yükseköğretim kurumunda okuyan örgün öğrenci sayısı ile çarpılmasıyla bulunacak tutarın %30'udur. Ancak, bu miktarın üniversitelere dağıtımı; öğrenci seçme ve yerleştirme sisteminde kullanılan sayısal (%50), sözel (%20) ve eşit ağırlıklı (%30) puan türlerinin parantez içinde gösterilen ağırlıklar uygulanarak, üniversitenin toplam örgün öğrenci sayısına göre yapılır. Yükseköğretim Kurulu bu oranları yarısına kadar yükseltmeye veya eksiltmeye yetkilidir. En az iki yıl eğitim-öğretim yapmış olan vakıf üniversiteleri Devlet yardımı almak amacı ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'na müracaat ederler.¹⁰¹

2005 yılı itibarıyla, vakıf üniversitelerinden devlet yardımı alanların sayısı 10 olup bu üniversitelerde, üniversitenin toplam gelirleri içinde devlet yardımı oranı en çok %3-4 civarındadır. Aşağıdaki tabloda 2005 yılında devlet yardımı alan vakıf üniversitelerinde yardımın toplam gelirdeki oransal değerleri verilmiştir. Ayrıca sıralama, üniversitelerin toplam gelirlerine göre yapılmıştır.¹⁰²

¹⁰⁰ Söyler, İ. Karataş, S. (2011). 62.

¹⁰¹ Vakıf Yükseköğretim Kurumları Yönetmeliği.

Çizelge 3.4. Vakıf üniversitelerinde devlet katkısı ve oranları(2005)¹⁰³

Üniversite Adı	Toplam Gelirler (TL)	Devlet Yardımı (TL)	Devlet Yardımı Oranı(%)
Bilkent Üniversitesi	176.368.891	2.901.000	1.6
Sabancı Üniversitesi	85.339.721	681.000	0.8
Başkent Üniversitesi	71.619.904	1.934.000	2.7
Koç Üniversitesi	61.773.957	815.000	1.3
İstanbul Kültür Üniversitesi	37.508.508	960.000	2.6
Çankaya Üniversitesi	19.295.378	700.000	3.6
Işık Üniversitesi	18.019.619	435.000	2.4
Haliç Üniversitesi	14.770.174	402.000	2.7
Çağ Üniversitesi	10.063.079	185.000	1.8
Ufuk Üniversitesi	7.791.728	68.000	0.9

Vakıf üniversitelerinin, mali ve idari konular dışında devlet üniversitelerinin yasal düzenlemelerine ve kurallarına tabi olmaları, kazanç amacına yönelik olmadan üniversite kurup işletmeleri anayasal olarak öngörülmesine karşın, devlet yardımı almaları ve devlet üniversitelerine 2547 sayılı yasanın 56.maddesinde sayılan ve bir finansal avantaj olarak kabul edilebilecek mali kolaylıklardan istifade edebilmeleri tartışma konusu olmaktadır.¹⁰⁴

Ayrıca vakıf üniversitelerinin finansal sorunlarının başında, kuruluş yeri için arsa ve arazi temini, devletin katkı paylarının yetersizliği ve kurucu vakıfların mali bünyelerinin zayıflığı bulunmaktadır.¹⁰⁵

3.6. Vakıf Üniversitelerinin Vergi Yasaları Karşındaki Durumu

2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu ek madde 7 uyarınca vakıf üniversiteleri, bu kanunun 56. Maddesinden istifade etmektedir. 2547 sayılı Kanunun 56. Maddesi (b) bendine göre ; “Üniversiteler ve ileri teknoloji enstitüleri genel bütçeye

¹⁰³ Yök (2007b)

¹⁰⁴ Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi, (2007a) . 64.

¹⁰⁵ Söyler, İ. (2009). 53.

dahil kamu kuruluşlarına tanınan mali muafiyet istisnalar ve diğer mali kolaylıklardan aynen yararlanırlar.

Kurumlar vergisi, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 4/1-a maddesinde, kamu idare ve kuruluşları tarafından tarım ve hayvancılığı, bilimi, fennî ve güzel sanatları öğretmek, yaymak, geliştirmek ve teşvik etmek amacıyla işletilen okullar, okul atölyeleri, konservatuarlar, kütüphaneler, tiyatrolar, müzeler, sergiler, numune fidanlıkları, tohum ve hayvan geliştirme ve üretme istasyonları, yarış yerleri, kitap, gazete, dergi yayınevleri ve benzeri kuruluşların kurumlar vergisinden muaf olduğu hüküm altına alınmıştır.

Vakıf üniversitelerinin vergisel sorunlarının başında öğrenci harçlarının yani katkı paylarının devlet üniversitelerinin aksine katma değer vergisine tabi olmasıdır. Katma değer vergisi, 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun "kültür ve eğitim amacı taşıyan istisnalar" başlıklı 17. maddesinin (I/a) bendinde "...üniversitelerin, ilim, fen ve güzel sanatları, tarımı yaymak, ıslah ve teşvik etmek amacıyla yaptıkları teslim ve hizmetleri" bu vergiden istisna edilmiştir. Ne var ki, vergi idaresi, vakıf üniversitelerinin sunduğu eğitim-öğretim hizmetini ticari nitelikte bir hizmet olarak görmüş, bu konuda açılan davaları da temyiz mahkemesi sıfatıyla Danıştay 9. Dairesi, E.2004/3737, K.2005/992 sayılı kararı ile vergi idaresini haklı bularak vakıf üniversitelerinin KDV mükellefi olduğuna hükmetmiştir.¹⁰⁶

Vakıf üniversitelere, eğitim ve öğretim hizmetleri karşılığı öğrenciler tarafından ödenen ücretlerin benzeri devlet üniversitelerinde okuyan öğrenciler tarafından "harç" adı altında ödenmekte ve bu harç bedeli üzerinden ayrıca KDV tahsil edilmemektedir. Kamunun sunduğu eğitim ve öğretim hizmetlerinden yararlanmanın karşılığı ödenen "harç" ile bir kamu hizmeti yaptıkları kabul edilen vakıf üniversitelere aynı hizmetin karşılığında ödenen ücretler arasında bir fark bulunmamaktadır. Vakıf Yükseköğretim kurumlarının almış oldukları ücretler harç niteliğindedir. Çünkü hem Anayasa'nın 130. maddesinde, hem de Yüksek Öğretim Kanunu'nda ayırım gözetmeksizin vakıf üniversiteleri ile devlet üniversiteleri kamu kuruluşu olarak kabul edilmiş ve vakıf üniversitelerinin ticari amaçlarla

---

¹⁰⁶ Söylar, İ.(2008). 45.

kurulamayacağı ifade edilmiştir. Dolayısıyla vakıf üniversiteleri tarafından tahsil edilen öğretim ücretlerinden de ayrıca KDV tahsil edilmemesi gerekmektedir.¹⁰⁷ Sonuç olarak üniversitelerin eğitim hizmetleri katma değer vergisine tabidir.

Vakıflarca kurulacak yükseköğretim kurumları, bu Kanunun 56. maddesinde yer alan mali kolaylıklardan, muafiyetlerden ve istisnalardan aynen istifade ederler ve bunlar emlak vergisinden muaf tutulurlar.¹⁰⁸

Motorlu taşıt vergisi, vakıflarca kurulacak, yükseköğretim kurumları, bu Kanunun 56. maddesinde yer alan malî kolaylıklardan, muafiyetlerden ve istisnalardan aynen istifade ederler ve bunlar emlak vergisinden muaf tutulurlar.

2464 sayılı belediye gelirleri kanuna göre belediyelere ait vergi ve harçlara ilişkin olarak vakıf üniversitelerine ait binalar, kanunla kurulan üniversitelere ait binalar kapsamına girdiğinden temizlik vergisinden muaftır.

Yükseköğretim üst kuruluşları, yükseköğretim kurumları ve bunlara bağlı kuruluşlar ve birimler tarafından eğitim - öğretim ve araştırma amacı ile yurt içinde bulunmamak veya üretimi yapılmamak kaydıyla ithal edilen makine, alet, cihaz, ecza, malzeme ve yayınlar ile bağış yoluyla yurt dışından gelen aynı cins malzemeler, gümrük vergisi ile buna bağlı vergi, resim ve harçlar dahil olmak üzere her türlü vergi, resim ve harçlardan muaftır¹⁰⁹

3.7. Özel Hesap Dönemi

213 sayılı VUK 174. maddesinde; "*Defterler hesap dönemi itibariyle tutulur. Kayıtlar her hesap dönemi sonunda kapatılır ve ertesi dönem başında yeniden açılır. Hesap dönemi normal olarak takvim yılıdır. Şu kadar ki, takvim yılı dönemi faaliyet ve muamelelerinin mahiyetine uygun bulunmayanlar için, bunların müracaatı üzerine Maliye Bakanlığı 12'şer aylık özel hesap dönemleri belli edebilir.*

¹⁰⁷ Koçak, M ve Teker, S. (Editörler). (2011). *Prof. Dr. Sadık Kırbaş'a Armağan Kitap*, Ankara; Okan Üniversitesi, Es Yayınları. 185.

¹⁰⁸ 2547 Yüksek Öğretim Kanunu

¹⁰⁹ 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunu.

Yeniden işe başlama veya işi bırakma hallerinde, hesap dönemi içinde bir yıldan eksik olan faaliyet süresi, hesap dönemi sayılır. Bu maddeye göre özel hesap dönemi tayin edilenlerin ticari ve zirai kazançları, hesap dönemlerinin kapandığı takvim yılının kazancı sayılır.

Eğitim kurumları için 01 Ocak-31 Aralık dönemi uygun değildir. Çünkü eğitim ve öğretim dönemi ülkemizde genel olarak eylül ayında başlamaktadır. Bu durum özellikle mali açıdan birtakım sıkıntılar oluşturmaktadır. Yükseköğretim kurumlardan vakıf üniversiteleri durumla ilgili taleplerini Maliye Bakanlığına iletmiştir. Bu konu hakkında 21.05.2005 ve 22.05.2006 tarihli yazılarla konu hakkında görüş talep edilmiştir. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığından alınan 27.12.2005 ve 12.02.2007 tarihli cevabı yazılarda; Üniversitelerin tüzel kişilikleri itibariyle kurumlar vergisi mükellefiyeti bulunmadığından Vergi Usul Kanununa göre özel hesap dönemi tayin edilmesinin mümkün olmadığı ve üniversitenin yönetim kurulu kararı ile mali tabloların hazırlanmasına ilişkin hesap dönemi belirlenmesinin Başkanlıkları görev alanına girmediği ifade edilmiştir.¹¹⁰

Vakıf üniversiteleri bu durumu Yükseköğretim Kuruluna iletmiş ve kurul 09.01.2008 tarihli ve 443 sayılı özel hesap dönemi ile ilgili yazıda tüm vakıf üniversiteleri tarafından özel hesap dönemi 01 Eylül -31 Ağustos olmasına karar verilmiştir.

¹¹⁰ İnternet: http://www.yok.gov.tr/documents/10279/8490465/ozel_hesap_donemi.pdf/d43ad142-fca0-45f9-aa01-2d64a6183c02 adresinden 18.01.2016 'da alınmıştır.

4. BÖLÜM

VAKIF ÜNİVERSİTELERİNDE BÜTÇE HAZIRLIK SÜRECİ VE BÜTÇE DENETİMİ

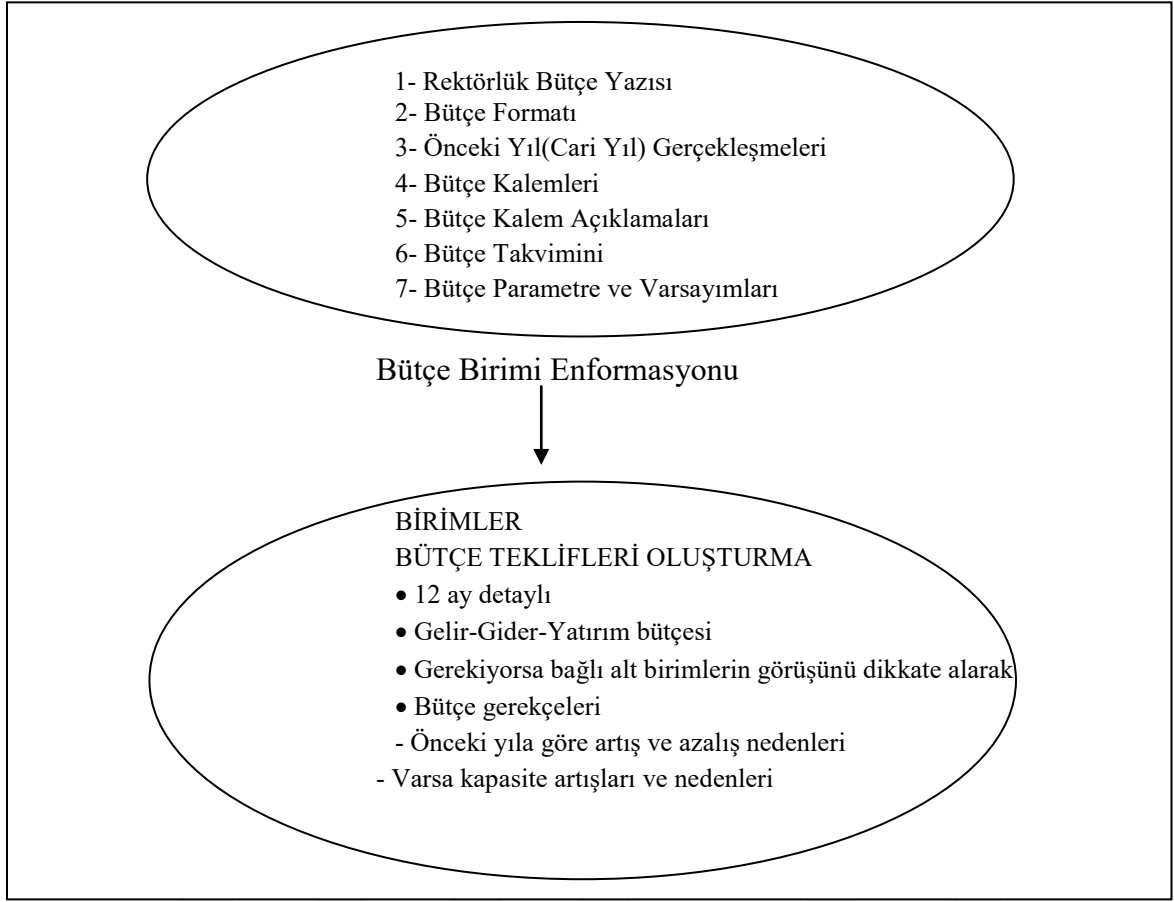
4.1. Bütçe Hazırlık Aşamaları

Vakıf üniversitelerine yapılan ziyaretlerdeki görüşmelerde, akademik dönem süresince yapılan bütçe işlem süreci kısaca aşağıdaki sırayla gerçekleştiği ifade edilmiştir;

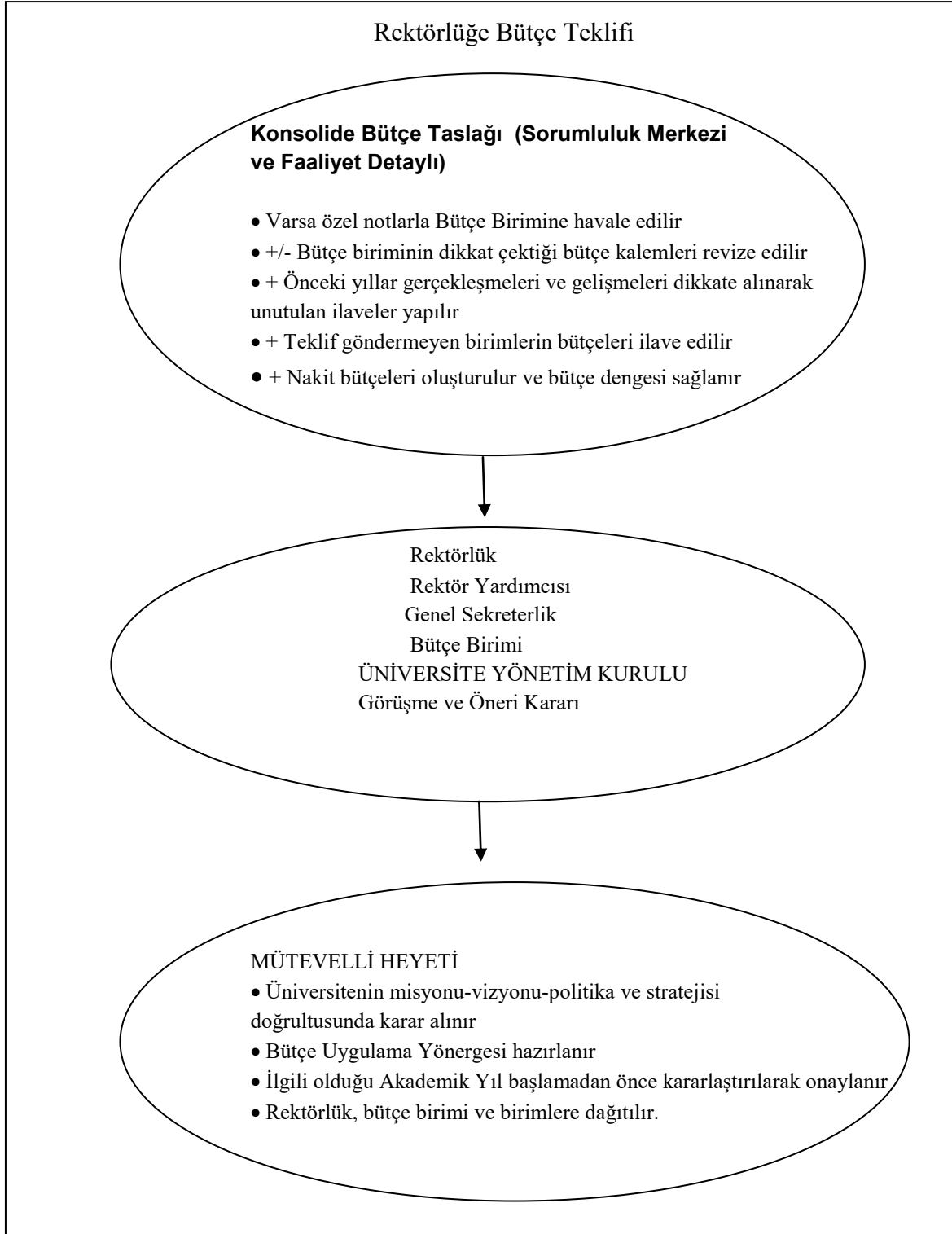
- En geç şubat ayı sonu veya mart ayı başına kadar tüm fakülte, bölüm ve müdürlükler izleyen dönem ile ilgili arsa, teçhizat, demirbaş ve diğer gider tahminlerini ve taleplerini yazı ile bildirirler.
- Gelen taleplere göre gelecek yılda ihtiyaç duyulan personel alımlarını liste halinde sunulur.
- Satın alma departmanı talep edilen varlıklara en uygun fiyat tespitini yapar ve liste hazırlar.
- Yönetim ve harcama yetkililerince bütçe çalışmaları görüşülür ve bütçe onaylanır.
- Hazırlanan bütçe formatı rektör ve mütevelli heyetine sunulur.
- En geç haziran ayında revize edilen bütçe temmuz ayına kadar bütçe son halini alır ve 31 Ağustos'dan önce mütevelli heyeti tarafından onaylanır.
- Mütevelli heyeti tarafından onaylanan bütçe örneği Yükseköğretim Kuruluna gönderilir.

Vakıf yükseköğretim kurumlarında bütçe daha detaylı olarak 3 aşamada gerçekleşmektedir. Bunlar; hazırlık aşaması, değerlendirme ve onay aşaması, uygulama ve raporlama aşamalarıdır. Bunların işleyişi aşağıdaki tabloda anlatılmıştır.¹¹¹

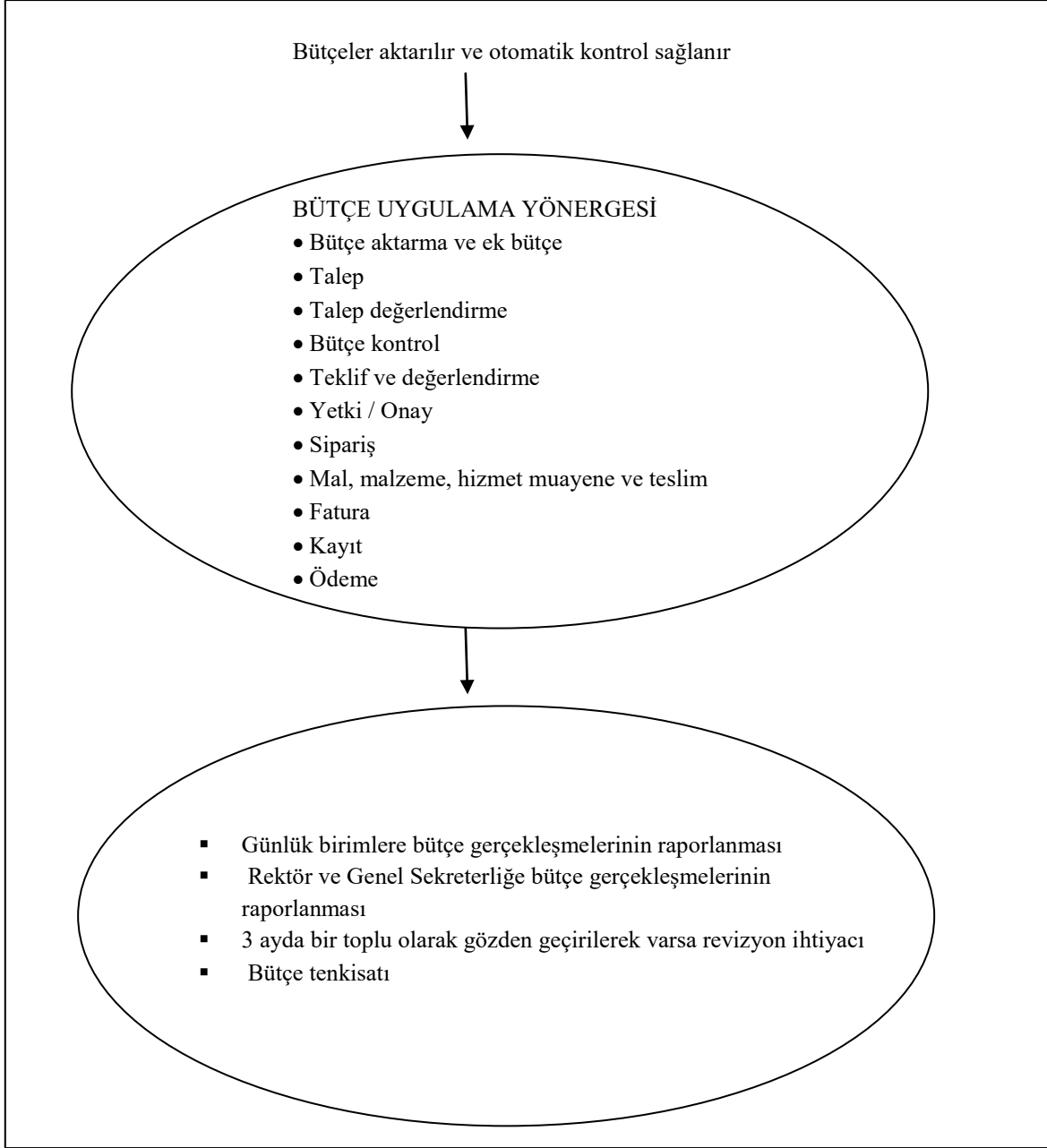
¹¹¹ Temiz, E, (2014). Vakıf Üniversitelerinde Finansal Raporlama, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.

Şekil 4.1. Vakıf Üniversitelerinde Bütçe Hazırlık Aşaması

Şekil 4.2. Vakıf Üniversitelerinde Bütçe Değerlendirme ve Onay Aşaması

Şekil 4.3. Vakıf Üniversitelerinde Bütçe Uygulama ve Raporlama Aşaması

Vakıf üniversiteleri de devlet üniversitelerinde olduğu bütçelerini hazırlarken; öncelikle giderlerin tahmini daha sonra gelirlerin tahmini yapmaktadırlar.

4.1.1. Gelir bütçesi

2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 55. maddesine göre yükseköğretim gelir kaynakları için devlet ve vakıf ayırımına gidilmemiştir. Yükseköğretim kurumlarının gelir kaynakları ise bu kanununda aşağıdaki şekilde sayılmaktadır:

- Her yıl bütçeye konulacak ödenekler,
- Alınacak harç ve ücretler,
- Kurumlarca yapılacak yardımlar,
- Yayın ve satış gelirleri,
- Döner sermaye işletmelerinden elde edilecek kârlar,
- İktisadi işletme,
- Devlet hazine katkısı,
- Bağışlar, vasiyetler ve diğer gelirlerdir.

Vakıf üniversitelerinin gelir kaynakları bütçede ayrı ayrı ve detaylarıyla gösterilmektedir.

4.1.2. Gider bütçesi

Vakıf üniversitelerinde gelir kaynakları gibi gider kalemleri de bütçede ayrı ayrı ve detaylarıyla gösterilmektedir.

- Akademik personele ilişkin giderler, (maaş, ek ders, bilirkişilik, danışmanlık, yasal kesintiler, kıdem ve ihbar tazminatları vb.)
- İdari personele ilişkin giderler, (maaş, fazla mesai, yasal kesintiler kıdem ve ihbar tazminatları vb.)
- Kira giderleri,
- Burs, kredi ve kütüphane giderleri,
- Kongre toplantı düzenleme giderleri,
- Bilimsel araştırma destek giderleri,

- Temizlik güvenlik, ısınma elektrik ve su giderleri,
- Reklam ve tanıtım giderleri,
- İlk madde malzeme alımı (fakültelerde kullanılmak üzere),
- Kırtasiye ve basın giderleri,
- Ulaşım ve haberleşme giderleri örnek olarak verilebilir.

4.1.3. Yatırım Bütçesi

Getirileri bir yıldan daha uzun bir dönemi kapsayan varlıklara yapılacak yatırımlar veya yatırım projeleri ile ilgili uzun vadeli planlama sürecidir.

- Demirbaş, makine arsa ve taşıt alım giderleri,
- Taşınır ve taşınmaz malların gelirleri,
- Büro demirbaş alım giderleri,
- Gayrimenkul satış gelirleri,
- Gayrimenkul kira gelirleri örnek olarak verilebilir.

Vakıf üniversitelerine yapılan ziyaretlerde ve YÖK' ün bütçe formatında yatırım bütçesi ayrı bir başlık olarak düzenlenmemekte ve gider bütçesinin içinde sunduklarını gözlenmiştir.

4.2. Vakıf Üniversitelerine Yönelik Bütçe Formatı ve Finansal Tablo Örnekleri

Vakıf üniversiteleri, kurumun akademik yapısını belirleme, personel istihdamı veya ihracını saptama, maaş belirleme, öğrenci sayılarını ve harçların belirlenmesi vb. bilgilerin elde edilmesi amacıyla kendi bünyelerinde yaptıkları bütçe her vakıf yükseköğretimin kendi ihtiyaçları doğrultusunda değişmektedir. Bu sebeple ortak bir bütçe formatı yoktur. Fakat YÖK tarafından denetime tabi olan bu kurumlara denetimi kolaylaştırmak amacıyla denetim öncesi hazırlanması gereken tablo ve formlar iletilmektedir. Ayrıca bu tablolar arasında bütçe formatı da yer almaktadır.

Bu bölümde YÖK tarafından denetlemede kullanılan bütçe formatı, mali tablolara yer verilecektir. İstenilen tablolar önceki yıl, cari yıl ve gelecek yıl olmak üzere üç dönemi kapsamalıdır.

a) Vakıf üniversitelerinde gider bütçe örneği

Yükseköğretim Kurulu tarafından kullanılan gider bütçe örneği aşağıdaki gibidir.

Çizelge 4.1. Vakıf üniversitelerinde gider bütçesi

No	Gider Türü	Gider Tutarları		
		Gerçekleşen (Bir Önceki Yıl)	Tahmin (Denetlenen Yıl)	Tahmin (Bir Sonraki Yıl)
1	Akademik Yönetim Giderleri			
2	Tam Zamanlı Akademik Personel Giderleri			
3	Kısmi Zamanlı Akademik Personel Giderleri			
4	Ek Ders Giderleri			
5	Akademik personel Kıdem ve İhbar Tazminat Giderleri			
6	Yolluk Giderleri			
7	Konferans, Panel, Seminer v.b. Giderleri			
8	Bilimsel Toplantı Düzenleme Giderleri			
9	Lisans Kiralama Giderleri			
10	Öğrenci Başarı Bursları Giderleri			
11	Kırtasiye Ve Basılı Yayın Giderleri			
12	Sağlık Giderleri			
13	Staj Gezi v.b Eğitim Giderleri			
14	Yayın Teşvik Giderleri			
15	AR-GE Giderleri			
16	METEB Gider Payı (mesleki ve teknik eğitim bölgesi)			
17	Diğer Eğitim-Öğretim Giderleri			

No	Gider Türü	Gider Tutarları		
		Gerçekleşen (Bir Önceki Yıl)	Tahmin (Denetlenen Yıl)	Tahmin (Bir Sonraki Yıl)
A. DİREKT EĞİTİM – ÖĞRETİM GİDERLERİ TOPLAMI				
1	Üst Yönetim Giderleri			
2	Müşavirlik Hizmetleri Giderleri			
3	İdari Personel Giderleri			
4	İdari Personel Kıdem ve İhbar Tazminat Giderleri			
5	İdari Personel Yemek Giderleri			
6	İdari Personel Giyecek Giderleri			
7	Kırtasiye Ve Basılı Yayın Giderleri			
8	Fotokopi, Teksir v.b. Baskı Giderleri			
9	İdari Personel Sağlık Giderleri			
10	İnternet Giderleri			
11	Tanıtım Giderleri			
12	Sportif Faaliyetler Giderleri			
13	İdari Personel Yolluk Giderleri			
14	Tüketim Malzeme Giderleri			
15	Diğer Genel Yönetim Giderleri			
B. GENEL YÖNETİM GİDERLERİ TOPLAMI				
1	Isınma ve Aydınlatma Giderleri			
2	Taşıma Giderleri			
3	Sigorta Giderleri			
4	Kira Giderleri			
5	Danışmanlık ve Denetleme Giderleri			
6	Çeşitli Vergi ve Harç Giderleri			
7	Temizlik Giderleri			
8	Yapı, Tesis ve Bina Onarım Giderleri			
9	Finans Giderleri			
10	Güvenlik Giderleri			
11	Kamulaştırma Giderleri			
12	Diğer Yürütme Giderleri			

No	Gider Türü	Gider Tutarları		
		Gerçekleşen (Bir Önceki Yıl)	Tahmin (Denetlenen Yıl)	Tahmin (Bir Sonraki Yıl)
C. YÜRÜTME GİDERLERİ TOPLAMI				
1	Büro Demirbaş Alım Giderleri			
2	Büro Makineleri Alım Giderleri			
3	Lab. Stüdyo ve Atölye Demirbaş Alım Giderleri			
4	Yangın Koruma ve Demirbaş Alım Giderleri			
5	Spor Yatırım Ve Demirbaş Alım Giderleri			
6	Bilgisayar Programları Demirbaş Alım Giderleri			
7	Taşıt Alım Giderleri			
8	Kütüphane Dok. Demirbaş Alım Gid.			
9	Diğer Demirbaş Alım Giderleri			
D. DEMİRBAŞ GİDERLERİ TOPLAMI				
1	Arazi ve Arsa Alım Giderleri (**)			
2	Bina Alım Giderleri			
E. YATIRIM GİDERLERİ TOPLAMI				
GENEL TOPLAM				
* Yeminli Mali Müşavir Raporu hazırlanırken tablodaki hususlara yer verilmelidir.				
** Üniversite bu amaçla ipotek vermişse bu durum rakam da belirtilerek açıkça gösterilmelidir.				

b) Vakıf üniversitelerinde gelir bütçe örneği

Yükseköğretim Kurulu tarafından kullanılan gelir bütçe örneği aşağıdaki gibidir.

Çizelge 4.2. Vakıf üniversitelerinde gelir bütçesi

No	Gelir Türü **	Gelir Tutarları		
		Gerçekleşen (Bir Önceki Yıl)	Tahmin (Denetlenen Yıl)	Tahmin (Bir Sonraki Yıl)
1	Yabancı Diller Bölümü Hizmet Hasılatları			
2	Fen-Edebiyat Fakültesi Hizmet Hasılatları			
3	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Hizmet Hasılatları			
4	Mühendislik ve Mimarlık Fak. Hizmet Hasılatları			
5	Güzel Sanatlar Fakültesi Hizmet Hasılatları			
6	Hukuk Fakültesi Hizmet Hasılatları			
7	Tıp Fakültesi Hizmet Hasılatları			
8	Fen Bilimleri Enstitüsü Hizmet Hasılatları			
9	Sos. Bil. Ens.Hizmet Hasılatları			
10	Öğrenci Yurdu/Konukevi Hizmet Satış Hasılatları			
11	Sponsorluk ve Katkı Payı Hasılatları			
12	Diğer Hasılatlar			
A) EĞİTİM-ÖĞRETİM HİZMET GELİRLERİ TOPLAMI				
1	Kurucu Vakfın Zorunlu Yardımları (TOBEV)			
2	Kurucu Vakfın İhtiyari Yardımları			

No	Gelir Türü **	Gelir Tutarları		
		Gerçekleşen (Bir Önceki Yıl)	Tahmin (Denetlenen Yıl)	Tahmin (Bir Sonraki Yıl)
B) KURUCU VAKFIN YARDIM VE DESTEKLERİ TOPLAMI				
1	Banka Mevduat Faizleri			
2	Kur Farkı Gelirleri			
3	Gayrimenkul Satış Gelirleri			
4	Gayrimenkul Kira Gelirleri			
5	Menkul Satış Gelirleri			
6	Menkul Kira Gelirleri			
7	İştirak Gelirleri			
C) MENKUL VE GAYRİMENKUL SATIŞ GELİRLERİ TOPLAMI				
1	Devlet Yardımı			
2	Kamu Kurumlarından Sağlanan Diğer Hasılatlar			
D) HAZİNE YARDIMI VE DEVLET KATKISI TOPLAMI				
1	Kurum Bağışları			
2	Özel Vakıf Bağışları			
3	Özel Şahıs Bağışları			
4	Özel Kurum Bağışları			
E) ÖZEL BAĞIŞLAR VE KURUM BAĞIŞLARI TOPLAMI				
F) YAT. FONLARI (SON İKİ YILIN GELİR FAZLASI)				
G) ALINAN SİPARİŞ TAHAKKUKLARI				
GENEL TOPLAM				

* Yeminli Mali Müşavir Raporu hazırlanırken tablodaki hususlara yer verilmelidir.

** Hasılat elde edilen birimler üniversitenin yapısına uygun olarak bu tabloda gereken değişiklikler yapılarak işlenecektir.

c) Bilanço (Finansal Durum Tablosu)

Yükseköğretim Kurulu tarafından denetimde istenen ve tüm işletmelerce kullanılan standart bilanço aşağıdaki gibidir.

Çizelge 4.3.Vakıf üniversitelerinde bilanço

AKTİF					
			Gerçekleşen (Bir Önceki Yıl)	Tahmin (Denetlenen Yıl)	Tahmin (Bir Sonraki Yıl)
I- DÖNEN VARLIKLAR					
10	A	Hazır Değerler			
11	B	Menkul Kıymetler			
12	C	Ticari Alacaklar			
13	D	Diğer Alacaklar			
15	E	Stoklar			
18	F	Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları			
19	G	Diğer Dönen Varlıklar			
II- DURAN VARLIKLAR					
22	A	Ticari Alacaklar			
23	B	Diğer Alacaklar			
24	C	Mali Duran Varlıklar			
25	D	Maddi Duran Varlıklar			
26	E	Maddi Olmayan Duran Varlıklar			
27	E	Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar			
28	F	Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları			
29	G	Diğer Duran Varlıklar			
AKTİF TOPLAMI					

PASİF					
			(Bir Önceki Yıl)	(Denetlenen Yıl)	Tahmin (Bir Sonraki Yıl)
III-KIS.VAD.YAB.KAYNAKLAR					
30	A	Mali Borçlar			
32	B	Ticari Borçlar			
33	C	Diğer Borçlar			
34	D	Alınan Avanslar			
36	E	Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler			
37	F	Borç ve Gider Karşılıkları			
38	G	Gelecek Aylara Ait Gel. ve Gider Tahakkukları			
39	H	Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar			
IV- UZ.VAD.YAB.KAYNAKLAR					
40	A	Mali Borçlar			
42	B	Ticari Borçlar			
43	C	Diğer Borçlar			
44	D	Alınan Avanslar			
47	E	Borç ve Gider Karşılıkları			
48	F	Gelecek Yıllara Ait Gelir ve Gider Tahakkukları			
49	G	Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar			
V- ÖZKAYNAKLAR					
50	A	Ödenmiş Sermaye			
52	B	Sermaye Yedekleri			
54	C	Kar Yedekleri			
57	D	Geçmiş Yıllar Karları			
58	E	Geçmiş Yıllar Zararları (-)			
59	F	Dönem Net Karı (Zararı)			
PASİF TOPLAMI					

d) Gelir tablosu

Yükseköğretim Kurulu tarafından denetimde istenen ve tüm işletmelerce kullanılan standart gelir tablosu aşağıdaki gibidir.

Çizelge 4.4. Vakıf üniversitelerinde gelir tablosu

	Gerçekleşen (Bir Önceki Yıl)	Tahmin (Denetlenen Yıl)	Tahmin (Bir Sonraki Yıl)
A-BRÜT SATIŞLAR			
1-Yurt İçi Satışlar			
2-Yurt Dışı Satışlar			
3-Diğer Gelirler			
B-SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)			
1-Satıştan İadeler (-)			
2-Satıştan İskontoları (-)			
3-Diğer İndirimler (-)			
C-NET SATIŞLAR			
D-SATIŞLARIN MALİYETİ (-)			
3-Satılan Hizmet Maliyeti (-)			
4-Diğer Satışların Maliyeti (-)			
<i>BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI</i>			
E-FAALİYET GİDERLERİ			
1-Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)			
2-Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)			
3-Genel Yönetim Giderleri (-)			
<i>FAALİYET KARI VEYA ZARARI</i>			
F-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR			
1-İştiraklerden Temettü Gelirleri			
2-Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri			
3-Faiz Gelirleri			
4-Komisyon Gelirleri			
5-Konusu Kalmayan Karşılıklar			

	Gerçekleşen (Bir Önceki Yıl)	Tahmin (Denetlenen Yıl)	Tahmin (Bir Sonraki Yıl)
6-Menkul Kıymet Satış Karları			
7-Kambiyo Karları			
8-Reeskont Faiz Gelirleri			
9-Enflasyon Düzeltmesi Karları			
10-Faaliyetlerle İlgili Diğer Olağan Gelir ve Karlar			
G-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR(-)			
1-Komisyon Giderleri (-)			
2-Karşılık Giderleri (-)			
3-Menkul Kıymet Satış Zararları (-)			
4-Kambiyo Zararları (-)			
5-Reeskont Faiz Giderleri (-)			
6-Diğer olağan Gider ve Zararlar (-)			
H-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)			
1-Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)			
2-Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)			
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR			
I-OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR			
1-Önceki Dönem Gelir ve Karları			
2-Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar			
J-OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)			
1-Çalışmayan Kısım Gider ve Zararlar(-)			
2-Önceki Dönem Gider ve Zararlar (-)			
3-Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar(-)			
DÖNEM KARI VEYA ZARARI			
K-DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER KARŞILIĞI(-)			
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI			

4.3. Vakıf Üniversitelerinde Denetim ve Değerlendirme

Vakıflar tarafından kurulacak yükseköğretim kurumları çalışmalarını devlet yükseköğretim kurumları gibi, her ders yılı sonunda Yükseköğretim Kuruluna sunarlar. Bu kurumlar mali, idari ve ekonomik konularda Yükseköğretim Kurulunun gözetim ve denetimine tabidirler.¹¹²

Vakıf Yükseköğretim Yönetmeliği 24. maddesine göre; *Vakıf yükseköğretim kurumları, eğitim öğretim ile idari, mali, ekonomik konularda Yükseköğretim Kurulunun gözetim ve denetimine tabidir. Bu kurumların, denetim ve değerlendirilmeleri Yükseköğretim mevzuatı ve diğer ilgili mevzuat uyarınca yürütülür. Yükseköğretim Kurulu vakıf yükseköğretim kurumlarının hesap, işlem ve faaliyetleri ile mallarını, yıl içinde veya yıllar itibarıyla denetleyebileceği gibi akademik birim, program, proje ve konu bazında da denetleyebilir.*

Vakıf yükseköğretim kurumları her ders yılı sonunda Yükseköğretim Kuruluna yıllık faaliyet raporu sunarlar ve Yükseköğretim Kurulunda bulunan diğer bilgi ve belgeler de göz önüne alınarak Yükseköğretim Kurulunca belirlenen plan çerçevesinde Yükseköğretim Denetleme Kurulu tarafından genel denetlemeye ve değerlendirmeye tabi tutulurlar. Bu kurumlar ayrıca Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından gerekli görülmesi halinde Yükseköğretim Denetleme Kuruluna verilecek görev kapsamında belirli bir döneme bağlı olmaksızın yıl içinde de denetlenebilir.

Vakıf yükseköğretim kurumunun mütevelli heyeti tarafından onaylanan ayrıntılı bütçesinin bir örneği ile bütçenin uygulanmasına ilişkin esaslar ve harcamaya ilişkin yetkileri gösterir mütevelli heyet kararları Yükseköğretim Kuruluna gönderilir. Kurucu vakfın veya vakıfların yönetim organındaki her türlü değişiklik ile buna bağlı olarak değişen mali durum, değişikliğin gerçekleşmesinden itibaren en geç bir ay içinde Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.”

¹¹² 2547 Yükseköğretim Kanunu, Ek Madde 10 – (Ek: 17/8/1983 - 2880/32 Md.)

4.3.1. Vakıf Yükseköğretim Kurumlarını Denetleme ve Değerlendirme Rehberi

Vakıf üniversiteleri sadece Yükseköğretim Kurulu tarafından denetlenmektedir. YÖK denetiminde kullanılan Vakıf Yükseköğretim Kurumlarını Denetleme ve Değerlendirme Rehberinde; Yükseköğretim Kurumu ile ilgili;

- Birinci bölümde; Genel Bilgiler, Yönetim Yapısı, Akademik Yapı
- İkinci bölümde, Akademik Personel, - İdari Personel, Öğrenciler İle İlgili Bilgiler ve Öğrenciye Yönelik Hizmetler
- Üçüncü bölümde; Öğrencilere Sağlanan Hizmetler, Sosyal, Kültürel, Sanatsal Ve Sportif Etkinlikler
- Dördüncü bölümde; Eğitim-Öğretim Faaliyetleri Eğitim Destek Hizmetleri Araştırma Ve Diğer Bilimsel Çalışmalar ve Uluslararası Akademik İlişkiler
- Beşinci bölümde; Alt Yapı ve Bütçe
- Altıncı bölümde ise Genel Değerlendirme yer almaktadır.

Yükseköğretim Kurulu'na bağlı Yükseköğretim Denetleme Kurulu Başkanlığı, ilgili vakıf üniversitesi rektörlüklerine ilgili döneme ilişkin Vakıf Yükseköğretim Kurumları Denetleme Ve Değerlendirme Rehberini ve ek form örneklerini güncelleyerek gönderir. İlgili Vakıf Yükseköğretim Kurumu, Yükseköğretim Denetleme Kurulunun gönderdiği rehberde belirtilen konularla ilgili her türlü evrak, belge, tutanak, çizelge, grafik, yorum, değerlendirme ve benzeri dokümanların düzenlenerek, bir matbu kopyası ile bir adet CD kopyasını en geç 15 Eylül tarihine kadar Yükseköğretim Denetleme Kurulu Başkanlığına gönderir.¹¹³

Yükseköğretim Denetleme Kurulunun gönderdiği Vakıf Yükseköğretim Kurumları Denetleme ve Değerlendirme Rehberi aşağıda sunulmuştur.

¹¹³ Yiğit Ş,A, (2011), Vergi Hukuku Açısından Vakıf Üniversiteleri, Beta Yayınevi, İstanbul. 111.

20XX / 20XX EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI
VAKIF YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINI DENETLEME VE DEĞERLENDİRME
REHBERİ

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER VE KURUMSAL YAPI

A- GENEL BİLGİLER

- 1-Vakıf Yükseköğretim Kurumunun kısa tarihçesi.
- 2-Vakıf Yükseköğretim Kurumunun misyonu ve vizyonu.
- 3-Kilit yöneticiler (Rektör, Rektör Yardımcıları, Genel Sekreter), ve iletişim bilgileri

B- YÖNETİM YAPISI

- 1-Kurucu Vakıf Mütevelli Heyeti Üyelerinin Özgeçmişleri.
  - 2-Mütevelli Heyeti Üyelerinin Özgeçmişleri ve göreve başlama tarihleri verilerek tanıtılması.
  - 3-20XX/20XX öğretim yılında Mütevelli Heyeti'nin aldığı kararlar (karar defteri denetlemede hazır bulundurulmalıdır).
  - 4-Vakıf Yükseköğretim Kurumunun 20XX/20XX öğretim yılı içinde çıkarttığı yönetmelik ve yönergeler (dosyaya koyulmayıp, isimler belirtilmeli, denetlemede hazır bulundurulmalıdır).
  - 5-Rektör, Rektör Yardımcıları, eğitim ve öğretim faaliyetlerinde bulunan Fakültelerin Dekan, Dekan Yardımcıları ile Yüksekokul, Enstitü ve Meslek Yüksekokullarının Müdür ve Müdür Yardımcıları (liste veya yönetim şeması şeklinde hazırlanmalıdır).
  - 6-Üniversite, Fakülte, Enstitü, Yüksekokul ve Meslek Yüksekokullarının Yönetim Kurulları.
  - 7-Öğrencilerin Üniversite Yönetimine katılımı.
- (İstenilen bu bilgiler-veriler kapsamında Üniversitenin bu bölümle ilgili değerlendirmesi: Sorunlar, Çözüm Önerileri, Planlanan Gelişmeler v.b.)

C- AKADEMİK YAPI

1-Akademik yapılanma (FAK/YO/MYO/ENST ve bunların buldukları yerler).

2-Akademik Kurul (Senato) Üyeleri.

3-20XX/20XX öğretim yılında alınan Senato Kararları (karar defteri denetimde hazır bulundurulmalıdır).

4-Fakülte, Yüksekokul ve Enstitü Kurullarının Üyeleri.

5-Fakülte, Yüksekokul ve Enstitü Kurullarının 20XX/200XX öğretim yılı kararları (karar defteri denetimde hazır bulundurulmalıdır).

6-Araştırma, Uygulama ve Sürekli Eğitim Merkezleri ve bunların faaliyet alanları.

(İstenilen bu bilgiler-veriler kapsamında üniversitenin bu bölümle ilgili değerlendirmesi: Sorunlar, Çözüm Önerileri, Planlanan Gelişmeler v.b.)

(* Özel olarak belirtilmemişse bu formdaki sorular, fakülte/yüksekokul bazında değil, üniversitenin tamamını gösterecek şekilde cevaplandırılmalıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

AKADEMİK VE İDARİ İNSAN KAYNAKLARI

A-AKADEMİK PERSONEL

1-20XX/20XX öğretim yılında FAK/YO/MYO/ENST'lerdeki öğretim elemanlarının program bazında listesi (FORM-1).

2-20XX/20XX öğretim yılında PROG ve FAK/YO/MYO/ENST itibariyle öğretim elemanlarının sayısal dağılımı (FORM-2 A ve FORM-2 B).

3-20XX/20XX öğretim yılı içinde akademik kadrolara yükseltilen ve atananların listesi.

4-Program bazında öğretim üyelerinin yaş ortalaması.

5-Son iki yılda yurt dışında görevli T.C. vatandaşı öğretim üyelerinden Üniversitenize en az bir öğretim yılı için görevlendirilenlerin tanıtılması.

6-Son iki öğretim yılında atanan araştırma görevlilerinin, mezun oldukları kurum / program ve atandıkları program.

7-Üniversitenizden diğer üniversitelere görevlendirilen kadrolu öğretim elemanları ve görevlendirildikleri üniversiteler.

8-Diğer üniversitelerden üniversitenize görevlendirilen öğretim elemanları ve geldikleri üniversiteler.

9-Yabancı uyruklu öğretim elemanlarının listesi (dosyaları denetleme sırasında hazır bulundurulmalıdır).

10-Akademik kadrolara yapılacak atamalarda ve akademik yükseltmelerde uygulanan ilke, yöntem ve ölçütler (2547 sayılı Kanun'un EK-8'inci ve Vakıf Yükseköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 23. maddeleri dikkate alınarak).

11-Öğretim elemanlarının memnuniyeti, ekolleşme, aidiyet duygusu ve bunun geliştirilmesi için alınan tedbirler.

12-Başarılı öğretim elemanlarına yönelik teşvikler. 20XX/20XX öğretim yılında ödüle layık görülen öğretim elemanları ve aldıkları ödüller.

13-Disiplin soruşturması yapılan öğretim elemanları ve aldıkları cezalar.

(İstenilen bu bilgiler-veriler kapsamında Üniversitenin bu bölümle ilgili değerlendirmesi: Sorunlar, Çözüm Önerileri, Planlanan Gelişmeler v.b.)

B- İDARİ PERSONEL

1-Rektörlük ve birimlere göre ayrı ayrı kadrolu-tam zamanlı ve diğer idari personel sayıları.

2-Öğrenci/idari personel ve öğretim elemanı/idari personel oranları.

3-Dışarıdan hizmet alımı yapılıyorsa hangi alanlarda yapıldığı ve çalıştırılan personel sayısı.

4-Çalıştırılan hükümlü, özürlü, terör mağdurları.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖĞRENCİLER İLE İLGİLİ BİLGİLER VE ÖĞRENCİYE YÖNELİK HİZMETLER

A-ÖĞRENCİ DAĞILIMI

1-FAK/YO/MYO'lara kayıtlı öğrencilerin öğrenim programlarına göre sayısal dağılımı (FORM-3).

2-Program bazında alınan kontenjanlar, bu programlara kayıt yaptıran öğrenci sayıları ve doluluk oranlarının bir tabloda değerlendirilmesi (FORM-4).

3-ÖSS sınavında başarılı olan öğrencilerin Üniversiteye çekilmesi için alınan tedbirler. Son üç yılın doluluk oranlarının karşılaştırılması.

4-Lisans öğrencilerinin 20XX/20XX öğretim yılındaki genel başarı durumu, burslu-burssuz öğrencilerin başarılarının karşılaştırılması.

5-Enstitülerdeki Yüksek Lisans (Tezli ve Tezsiz) ve Doktora (Sanatta Yeterlik ve Tıpta Uzmanlık) öğrencilerinin sayısal dağılımı (FORM-5).

6-20XX/20XX öğretim yılında yatay geçiş ile diğer üniversitelerden alınan öğrencilerin listesi (FORM-6). (Denetim esnasında, yatay geçiş yapan öğrencilerin dosyaları hazır bulundurulacaktır.)

7-Üniversitenizde kurum içi yatay geçiş yapan öğrencilerin listesi (FORM-7). (Denetim esnasında, yatay geçiş yapan öğrencilerin dosyaları hazır bulundurulacaktır.)

8-Diğer üniversitelere yatay geçiş yapan öğrencilerin sayısı, devlet üniversitelerine yatay geçiş yapanların Listesi (FORM-8).

9-2008/2009 öğretim yılında mezun olan öğrenciler (FORM-9).

10-Üniversiteden yatay geçiş dışındaki nedenlerle ayrılan ve/veya ilişkisi kesilen öğrencilerin ayrılış nedenleri ile bu nedenlerin irdelenmesi ve yorumlanması.

11-Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının 01.10.2002 tarih ve 206-22168 sayılı yazısı kapsamındaki özel öğrencilerin listesi.

12-Yabancı uyruklu öğrencilerin isimleri, uyrukları, sayıları ve KKTC uyrukluların oranı.

13-Disiplin cezası alan öğrencilerin listesi ve aldıkları cezalar (disiplin dosyaları denetlemede hazır bulundurulmalıdır).

(İstenilen bu bilgiler-veriler kapsamında Üniversitenin bu bölümle ilgili değerlendirmesi: Sorunlar, Çözüm Önerileri, Planlanan Gelişmeler v.b.)

B- ÖĞRENCİLERE SAĞLANAN HİZMETLER

- 1-Burslu öğrenciler (FORM-10).
  - 2-Engelli öğrencilerin sayısı ve bu öğrencilere sağlanan kolaylıklar.
  - 3-Barınma hizmeti (yurt kapasitesi, ücretler, hizmetler).
  - 4-Sağlık hizmetleri.
  - 5-Yemek hizmeti.
  - 6-Ulaşım hizmeti.
  - 7-Psikolojik danışmanlık desteği.
  - 8-Akademik ve sosyal danışmanlık desteği.
  - 9-Yarı zamanlı ve ücret karşılığı çalışma olanakları, bundan yararlanan öğrenci sayısı.
  - 10-Öğrenci memnuniyeti, ekolleşme. aidiyet duygusunun yayılması ve geliştirilmesi için alınan tedbirler.
  - 11-Öğrenci Konseyi ve varsa öğrenci faaliyetlerinden sorumlu üst yöneticinin çalışma platformları ve etkinlikleri. Öğrenci Konseyi Başkanının üniversite ile ilgili görüşleri, sorunlar, çözüm önerileri ve üniversiteyi benimsemeye ulaşılan nokta v.b. konularda vereceği kapsamlı rapor (bu rapor ayrıca Kurulumuza da gönderilmeli ve yerinde denetim sırasında Öğrenci Konseyi Başkanı ile görüşmemiz sağlanmalıdır).
  - 12-Kariyer planlama desteği.
  - 13-Mezunlarla ilişkiler ve mezunları izleme.
- (İstenilen bu bilgiler-veriler kapsamında Üniversitenin bu bölümle ilgili değerlendirmesi: Sorunlar, Çözüm Önerileri, Planlanan Gelişmeler v.b.)

C- SOSYAL, KÜLTÜREL, SANATSAL VE SPORİF ETKİNLİKLER

- 1-Öğrencilerin ülke sorunlarına duyarlılığını arttırmak için yapılan çalışmalar.
- 2-Sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler için örgütlenme (öğretim elemanlarının görevlendirilmesi, kurulan öğrenci kulüpleri, kulüplere sağlanan destek).
- 3-Kulüplere üye olan öğrenci sayısı ve bunun toplam öğrenci sayısına oranı.
- 4-20XX/20XX öğretim yılındaki etkinliklerin FORM-11 A ve FORM-11 B'deki formata göre detaylandırılması.
- 5-Son üç öğretim yıldaki etkinlik sayılarının karşılaştırılması.
- 6-Üniversite veya yerleşke dışı kültürel etkinliklere katılım.
- 7-Kültürel, sanatsal ve sportif etkinlikler için gerekli fiziksel olanaklarla, alet, ekipman, personel ve maddi olanaklar hakkında yönetimin değerlendirmesi ve ileride yapılması düşünülenler.

(İstenilen bu bilgiler-veriler kapsamında Üniversitenin bu bölümle ilgili değerlendirmesi: Sorunlar, Çözüm Önerileri, Planlanan Gelişmeler v.b.)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

EĞİTİM-ÖĞRETİM VE BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR

A- EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİ

- 1-20XX/20XX öğretim yılı Akademik Takvimi.
- 2-20XX/20XX öğretim yılında öğretim elemanlarının ders yükü paylaşımı (FORM-12, FORM-13).
- 3-Öğretim üyesi ve öğretim elemanı (araştırma görevlileri hariç) başına düşen öğrenci sayısı (FORM-14); bu sayıların son üç yıldaki değişimi.
- 4-Öğretim üyesi sayısının yeterli olup olmadığı, yeterli değilse hangi programlarda sorun olduğu ve çözüm önerileri.
- 5-Lisans ve lisansüstü programlar ve bu programlarda yer alan dersler.
- 6-Hazırlık sınıfı hariç, lisans programlarındaki ders sayısı ve kredi saati (FORM-15).
- 7-Yaz Okulu uygulaması ve katılan öğrenci sayıları.

8-Meslek Yüksekokullarındaki eğitim/öğretim durumu ile ilgili sorunlar ve çözüm önerileri.

9-Öğrencilerin öğretim elemanlarını değerlendirme sistemi ve sonuçları.

10-Öğrenci / öğretim elemanının ders saati dışında görüşme programı.

11-Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin işleniş şekli (2547 sayılı Yasa'nın 4. ve 5. maddelerinin uygulaması ile ilgili alınan önlemler).

(İstenen bu bilgiler-veriler kapsamında Üniversitenin bu bölümle ilgili değerlendirilmesi: Sorunlar, Çözüm Önerileri, Planlanan Gelişmeler v.b.)

B- EĞİTİM DESTEK HİZMETLERİ

1-Laboratuvar ve Atölyelerin Donanımı

Özellikle Fen-Edebiyat, Mimarlık, Mühendislik, Tıp ve Güzel Sanatlar Fakültelerinde mevcut laboratuvar ve atölyelerin ayrı ayrı tanıtımı; bugünkü durumu, hangi araç, gereç ve teçhizatla donatıldığı, böyle bir laboratuvar ya da atölyenin en uygun koşullar için hangi araç, gereç ve teçhizatla donatılmış olması gerektiği; optimum donanımına ulaşılabilmesi için yapılması düşünülenler; 20XX/20XX öğretim yılında makine-teçhizat ve laboratuvar donanımı için ne kadar ödenek verildiği, nelerin alındığı. Bu hususlardaki öz değerlendirme ve özeleştiriri Dekan ya da ilgili Bölüm Başkanlarıncı yapılmalı, bilgiler FORM-16'ya göre gruplandırılmalıdır.

2-Bilgisayar Donanımı

a-Bilgisayar sayısı (öğrenciler+öğretim elemanları+idari) ve son üç öğretim yılındaki değişimi.

b-Bilgisayarların fakülte ve yüksekokullara dağılımı.

c-Öğrenci başına ve öğretim elemanı başına düşen bilgisayar miktarları.

d-Öğrencilerle Üniversite Yönetimi arasında bilgisayarların interaktif kullanımı.

3- Kütüphane

a-Fiziki özellikler; kapalı alan, oturma kapasitesi, raf kapasitesi (cilt), internet erişimi (uç) ve diğer olanaklar.

b-Çalışanların sayısı (kütüphaneci, uzman, sekreter, destek).

c-Son iki öğretim yılında ayrılan ödenek tutarları (YTL ve ABD Doları olarak).

d-Yararlanan üye sayısı (akademik, doktora-yüksek lisans öğrencisi, lisans-ön lisans öğrencisi, idari personel, dış kullanıcılar, ILL v.b.).

e-Ödünç vermeler (kitap, multimedya, rezerv, ciltli dergi, ILL, v.b.).

f-Kitap sayısı (genel, referans, nadir eser, ciltli dergi v.b.).

g-Abone olunan dergiler (basılı abonelikler, veri tabanları, elektronik abonelikler v.b.).

h-Multimedya olanakları (sayısal olarak slayt, DVD/VCD, CD-ROM, video kaset, müzik CD, e-kitap, gazete, kupür).

i-Veri tabanları (on line, CD-ROM).

(Bu bilgiler aynı sıra ve başlıklar altında ayrı ayrı değerlendirilmelidir.)

(İstenen bu bilgiler-veriler kapsamında Üniversitenin bu bölümle ilgili değerlendirmesi: Sorunlar, Çözüm Önerileri, Planlanan Gelişmeler v.b.)

C- ARAŞTIRMA VE DİĞER BİLİMSEL ÇALIŞMALAR

1-Üniversitenizde yürütülen araştırma projeleri ve proje tutarlarının FORM-17'ye göre düzenlenmesi.

2-Son üç öğretim yılının proje sayılarının karşılaştırılması.

3-20XX/20XX öğretim yılında ilk baskısı yapılan kitapların FORM-18'e göre düzenlenmesi.

4-Üniversitenizce 20XX/20XX öğretim yılında yapılan ulusal ve uluslararası bilimsel toplantılar ve bunların sayısal dağılımı (kongre, sempozyum, seminer, forum, workshop v.b.; konferans, söyleşi v.b. hariç) (FORM-19 A, FORM-19 B).

5-Üniversitenizce düzenlenen ulusal ve uluslararası bilimsel toplantıların son üç öğretim yılındaki sayılarının karşılaştırılması.

6-Üniversiteniz öğretim elemanlarının 20XX/20XX öğretim yılında katıldıkları bilimsel toplantılar (FORM-20).

7-Bu sayıların son üç öğretim yılındaki değişimi.

8-Bilimsel çalışmalar ve yayınlar konusunda öğretim elemanlarını teşvik etmek için alınan tedbirler.

9-Dikkati çeken özgün araştırma projeleri.

(İstenilen bu bilgiler-veriler kapsamında Üniversitenin bu bölümle ilgili değerlendirmesi: Sorunlar, Çözüm Önerileri, Planlanan Gelişmeler v.b.)

D- ULUSLARARASI AKADEMİK İLİŞKİLER

1-Akademik ilişki içinde bulunan yabancı ülke üniversiteleri; ilişkilerin kapsam ve niteliği; yapılan anlaşma-protokol örnekleri; yükseköğretim kurulu onayının örneği.

2-Socrates-Erasmus programlarına katılım.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ALT YAPI VE BÜTÇE

A- ALT YAPI

1-Derslik sayısı ve dersliklerin toplam yüzölçümü (m²).

2-Dersliklerin toplam öğrenci kapasitesi.

3-Laboratuvar sayısı (günlük kullanıma açık bilgisayar salonları hariç).

4-Atölye sayısı.

5-Okuma salonu sayısı.

6-Spor tesisleri (kapalı ve açık).

7-Konferans salonu sayısı ve kapasiteleri.

8-Diğer bina ve tesisler.

9-Binalara yapılan ilaveler (varsa).

10-Binalara yapılan büyük onarımların tutarı ve ihale şekli ile ilgili açıklamalar.

11-Toplam ve öğrenci başına düşen kapalı alan ve açık alan.

12-Tüm taşınmazların listesi ve mülkiyet durumları (mülkiyet, irtifak, intifa, kira v.b.; mülkiyet ve kullanım durumunu gösteren tapu, kira sözleşmeleri gibi belgeler denetlemede hazır bulundurulmalıdır).

13-Kuruluştan itibaren tahsis edilmiş binaların neler olduğu ve tahsisi türü.

14-Tahsisli arazilerin (varsa) yeri, alanı, tahsis tarihi ve tahsis ediliş türü.

15-Tahsisli araziler üzerinde yapımı devam eden inşaatlar (inşaatın adı, başlangıç tarihi, inşaatın seviyesi ve yılsonu itibarı ile gerçekleştirme oranı belirtilmelidir).

16-Geliştirme planları, devam eden ve planlanan inşaatlar.

17-Koruyucu güvenlik, yangına ve sabotajlara karşı tedbirler.

(İstenilen bu bilgiler-veriler kapsamında Üniversitenin bu bölümle ilgili değerlendirmesi: Sorunlar, Çözüm Önerileri, Planlanan Gelişmeler v.b.)

B- BÜTÇE *

1-Rektörlük tarafından hazırlanıp Mütevelli Heyeti'nin onayladığı, geçmiş öğretim/bütçe yılına ait kesinleşen ve bu öğretim/bütçe yılına ait tahmini bütçeler (bütçe formatına uygun hazırlanmalıdır; FORM-21, FORM-22).

2-Mali kaynakların ve insan kaynaklarının birimlere dağıtımında kullanılan ölçütler.

3-Üniversitedeki;

a-Öğrenci sayısı.

b-Fakülte bazında öğrenci başına alınan eğitim ücreti.

c-Öğrenci ücretlerinin alınma şekli (aylık, dönemlik, yıllık).

d-Yaz okuluna katılan öğrenci sayısı ve öğrenciden alınan ücret.

e-Yıllık öğrenci hasılatı.

4-Öğrenci başına cari hizmet maliyeti: (toplam gider - yatırım giderleri - amortisman giderleri) / öğrenci sayısı

5-Öğrenci katkısının toplam gelirler içindeki payı.

6-Üniversitenin talep ettiği ihtiyaçların Vakıf tarafından zamanında ve yeterince karşılanıp karşılanmadığı; son iki öğretim yılındaki Vakıf katkısının parasal boyutu.

7-Geçen öğretim yılında alınan Devlet Yardımının tutarı ve nasıl kullanıldığı, Devlet Yardımı ile ilgili öneriler.

8-Üniversitenin dışarıdan aldığı hizmetler ve bunların hangi şirketlerden alındığı (hizmet sözleşmeleri denetlemede hazır bulundurulmalıdır).

9-Yeminli Mali Müşavir Raporu.

10-Son iki yılın bilançosu.

11-20XX/20XX öğretim yılında öğretim elemanlarına ödenen ücretler (teşvikler, prim, ikramiye v.b. dahil) / toplam gelir.

12-20XX/20XX öğretim yılında kütüphaneye yapılan harcamalar (kitap, süreli yayın, veri tabanları v.b.) / toplam gelir.

13-20XX/20XX öğretim yılında araştırmalar için yapılan harcamalar / toplam gelir.

14-20XX/20XX öğretim yılında öğrencilere yapılan harcamalar (burs, yardım v.b.) / toplam gelir.

15-20XX/20XX öğretim yılındaki yönetim giderleri / toplam gelir.

16-Form 23'te yer alan bilgilerin doldurulması.

(İstenilen bu bilgiler-veriler kapsamında Üniversitenin bu bölümle ilgili değerlendirmesi: Sorunlar, Çözüm Önerileri, Planlanan Gelişmeler v.b.)

(*) Özel Hesap Dönemi kullanan kurumlar öğretim yılına ait bütçe bilgilerini verecektir.

ALTINCI BÖLÜM

GENEL DEĞERLENDİRME

A-Geçen yıl yapılan denetleme sonucuna göre Üniversitece yapılan geliştirme faaliyetleri ve Yükseköğretim Denetleme Kurulu denetlemesi ile ilgili olarak Üniversitenin yaptığı değerlendirme.

B-Üniversitenizin vizyonu ve misyonu ile bir önceki yıl Üniversite Yönetimince belirlenen hedefler çerçevesinde Üniversitenin ulaştığı düzeyin irdelenmesi; ulaşılan noktadan memnuniyet derecesinin irdelenmesi; öğretim elemanı sayısı, öğrenci sayısı ve kalitesinin (ÖSS puanlarına göre ulaşılan nokta v.b. konuların) irdelenmesi.

C-Bu "Özdenetim-Özdeğerlendirme" çalışması kapsamında, belirtilmesi yararlı ve/veya gerekli görülen diğer hususlar.

4.3.2. Vakıf Yükseköğretim Kurumları Tarafından Düzenli Olarak Gönderilecek Belgeler¹¹⁴

10 Ocak

*Öğretim elemanı kadrolarında meydana gelen değişiklikler (atananlar/ayrılanlar) birimler itibarıyla unvan bazında ek'te yer alan tablo düzeninde gönderilmesi için son gün

14 Şubat

*Öğretim elemanı kadrolarında meydana gelen değişiklikler (atananlar/ayrılanlar) birimler itibarıyla unvan bazında ek'te yer alan tablo düzeninde gönderilmesi için son gün

*Vakıf Yükseköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 25. maddesi uyarınca eğitim-öğretim yılı üniversite/ MYO Faaliyet Raporunun iki kopya olarak gönderilmesi için son gün

14 Mart

*Öğretim elemanı kadrolarında meydana gelen değişiklikler (atananlar/ayrılanlar) birimler itibarıyla unvan bazında ek'te yer alan tablo düzeninde gönderilmesi için son gün

31 Mart

*Vakıf Yükseköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 25. maddesi uyarınca Yeminli Mali Müşavir onaylı bilançoların ve harcamaya ilişkin yetkileri gösterir **mütevelli heyet karar örneklerinin** iki kopya olarak gönderilmesi için son gün

*Vakıf Üniversitelerine ve Vakıf Meslek Yüksekokullarına ait gayrimenkuller ve haklara ilişkin listelerin gönderilmesi için son gün

---

¹¹⁴ Vakıf Yükseköğretim Kurumları Yönetmeliği

11 Nisan

*Öğretim elemanı kadrolarında meydana gelen değişiklikler (atananlar/ayrılanlar) birimler itibarıyla unvan bazında ek'te yer alan tablo düzeninde gönderilmesi için son gün

09 Mayıs

*Öğretim elemanı kadrolarında meydana gelen değişiklikler (atananlar/ayrılanlar) birimler itibarıyla unvan bazında ek'te yer alan tablo düzeninde gönderilmesi için son gün

06 Haziran

*Öğretim elemanı kadrolarında meydana gelen değişiklikler (atananlar/ayrılanlar) birimler itibarıyla unvan bazında ek'te yer alan tablo düzeninde gönderilmesi için son gün

11 Temmuz

*Öğretim elemanı kadrolarında meydana gelen değişiklikler (atananlar/ayrılanlar) birimler itibarıyla unvan bazında ek'te yer alan tablo düzeninde gönderilmesi için son gün

08 Ağustos

*Öğretim elemanı kadrolarında meydana gelen değişiklikler (atananlar/ayrılanlar) birimler itibarıyla unvan bazında ek'te yer alan tablo düzeninde gönderilmesi için son gün

12 Eylül

*Öğretim elemanı kadrolarında meydana gelen değişiklikler (atananlar/ayrılanlar) birimler itibarıyla unvan bazında ek'te yer alan tablo düzeninde gönderilmesi için son gün

10 Ekim

*Öğretim elemanı kadrolarında meydana gelen değişiklikler (atananlar/ayrılanlar) birimler itibarıyla unvan bazında ek'te yer alan tablo düzeninde gönderilmesi için son gün

07 Kasım

*Öğretim elemanı kadrolarında meydana gelen değişiklikler (atananlar/ayrılanlar) birimler itibarıyla unvan bazında ek'te yer alan tablo düzeninde gönderilmesi için son gün

12 Aralık

*Öğretim elemanı kadrolarında meydana gelen değişiklikler (atananlar/ayrılanlar) birimler itibarıyla unvan bazında ek'te yer alan tablo düzeninde gönderilmesi için son gün

SONUÇ VE ÖNERİLER

Vakıf üniversiteleri ile devlet üniversitelerindeki bütçeleme süreci ve bütçe ayrıntısı açısından farklılıklar kısaca şöyle özetlenebilir;

Bütçeleme süreci açısından,

Vakıf üniversiteleri, mali ve idari konular dışındaki akademik çalışmaları ve öğretim elemanlarının sağlanması açısından devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları için Anayasada belirtilen hükümlere tabidir. Fakat mali konuda özerk oldukları için bütçeleme süreçleri devlet üniversitelerinden farklıdır.

Devlet üniversitesi, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa göre özel bütçe kapsamında olduğu için bu kanuna tabidir ve bu kanun gereğince Performans Esaslı Bütçe Sisteminin uygulamaktadır. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile kurucu bir vakıf tarafından kurulan vakıf üniversitelerinin bütçeleme sürecinde bu kanuna tabi değildir. Düzenlenen bütçe sadece kurum gelir giderlerinin önceden görülmesi amaçlıdır.

Vakıf üniversitelerinde, bütçe takvimi olarak özel hesap dönemi yani akademik dönem (01 Eylül - 31 Ağustos) kullanılmaktadır. Devlet üniversitelerinde bütçe hazırlık süreci, Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Bakanlığı'nın Bütçe çağrısı ile 5018 sayılı Kanunun 16. maddesi uyarınca, çok yıllık bütçe hazırlık süreci Bakanlar Kurulunun en geç eylül ayının ilk haftası sonuna kadar Kalkınma Bakanlığınca hazırlanan Orta Vadeli Programı kabul etmesiyle başlamaktadır.

Düzenlenen üniversite bütçesi YÖK'e gönderilmeden önce üniversite ita amiri tarafından onaylanır. Devlet üniversitelerinde ita amiri rektörlerken vakıf üniversitelerinde ise ita amiri mütevelli heyetidir.

Devlet üniversiteleri Sayıştay denetimine tabidir. Vakıf üniversiteleri ise Yükseköğretim Kurulu denetimine tabidir.

Bütçe ayrıntısı açısından ise,

Vakıf üniversitelerinin en büyük eksikliklerinden biri de, üst ve alt birimlerinin ihtiyaçlarını önceden planlayabilecekleri bir bütçe düzenlerinin olmamasıdır. Vakıf üniversitelerinde bütçe, bir plan çerçevesinde olmadan gerçekleştirilmekte ve akademik organların değil, akademik ortama daha uzak mütevelli heyet başkanının tercih ve önceliklerine göre oluşturulmaktadır.¹¹⁵ Bu sebeple düzenlenen bütçe, devlet üniversiteleri bütçelerine göre çok yüzeysel bilgi içermektedir. Yükseköğretimde gün geçtikçe payı artmakta olan vakıf üniversitelerinin ise uyguladıkları ortak bütçe formatı yoktur. Bu sebeple her üniversite kendi imkânlarına göre hazırladığı bütçe formatını uygulamaktadır. Fakat denetimine tabi olan vakıf üniversiteleri denetim öncesi Yükseköğretim Kurulu Denetleme Kurulunca istenilen belgeler arasında denetim amaçlı bütçe formatı mevcuttur. Vakıf üniversitelerine yönelik uygulanan bir bütçe formatı yokken devlet üniversitelerine yönelik bütçe formatı YÖK tarafından belirlenmiştir. Bu bütçe formatında hesap kalemleri ve kodları dahil olmak üzere detaylı bilgiye yer verilmiştir.

Devlet üniversitelerinde stratejik plan, faaliyet raporu hazırlanması zorunluken vakıf üniversitelerinde böyle bir zorunluluk yoktur. Denetimde sadece bilanço ve gelir tablosu zorunludur. Bu sebeple faaliyetlerin ve mali durumun şeffaflığı konusunda devlet üniversiteleri her açıdan vakıf üniversitelerine göre hesap verilebilirliği yüksektir.

Devlet üniversitelerinde bütçeleme sistemi olarak e-bütçe kullanılmakta fakat vakıf üniversitelerinde ise farklı paket programları kullanılmaktadır.

Ankara ilinde bulunan vakıf üniversitelerine yapılan görüşmeler sonrası vakıf üniversitelerinin kendi bünyelerinde düzenlenen bütçe formatına ulaşmamız mümkün olmamıştır. Yapılan araştırmada, her vakıf üniversitesi kendi bünyesinde bulunan departmanlar, fakülte, bölüm bazında farklı bütçe formatı uygularken kimi vakıf üniversiteleri ise sadece YÖK'e sunulan bütçe formatını uyguladığı gözlenmiştir.

---

¹¹⁵ Yükseköğretim Kurulu. (2007b).

Vakıf üniversitelerinde en önemli sıkıntı uygulaması gereken mali sistemlerle ilgili doğrudan yasal dayanağın olmamasıdır. Çalışma ile ilgili ziyaret edilen Yükseköğretim Kurulundan birkaç uzmanla görüşülmüş ve denetimde yapılırken bütçe formatında yer alan kalemlerden özellikle yatırım ve reklam giderlerinin toplam giderlerdeki paylarına ve dağılımına dikkat edildiği ifade edilmiştir. Ayrıca üniversite kaynakları ile vakıf kaynakları arasında aktarma olup olmadığına, öğrenci katkı paylarına, bilimsel çalışma sayısına, kısmi zamanlı ve tam zamanlı akademik personel kalemlerine dair detaylı incelemeler yapıldığı anlaşılmıştır.

Vakıf üniversitelerinde uygulaması gereken mali sistemlerle ilgili doğrudan yasal dayanağın olması halinde bu kurumlar hakkında bilgiye ulaşmak daha kolay olacaktır. Vakıf yükseköğretim kurumları hakkında benzer araştırmalar yapılmalıdır. Araştırma yapmayı kolaylaştırmak amacıyla özellikle vakıf yükseköğretim kurumlarının bilgi paylaşımına açık olması gerekmektedir.

Günümüzde ise sayısı gün geçtikçe hızla artan, kar amacı taşımayan vakıf yükseköğretim kurumlarının devlet üniversiteleri gibi stratejik plan ve faaliyet raporu sunmasıyla en azından kurucu vakıf ve bağış yapanlara karşı hesap verilebilirliği artırılabilir. Devlet üniversitelerinde olduğu gibi vakıf üniversitelerinde de bütçe sadece gelir gider tahmini olarak değil mali kaynakları en etkin ve verimli kullanılması doğrultusunda düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Akça, H. (2012). Yükseköğretimin Finansmanı Ve Türkiye İçin Yükseköğretim Finansman Modeli Önerisi, Celal Bayar Üniversitesi, İ.İ.B.F Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 9.
- Akdoğan, A. Hasanov, N. (2003). Vakıf Üniversitelerinin Yönetimi: Türkiye ve Azerbaycan Örneği, Amme İdaresi Dergisi, 36.
- Akdoğan, A.(2011).Kamu Maliyesi,(14.Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akdoğan, N. (2009).Maliyet Muhasebesi Uygulamaları, (6.Baskı), Ankara: Gazi Kitabevi.
- Aktan, C. A. (Editör). (2006). Kamu Mali Yönetiminde Stratejik Planlama ve Performans Esaslı Bütçeleme, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Balyer, A. Gündüz, Y. (2011). Türk Yükseköğretim Yönetim Sisteminde Yök İle Yaşanan Paradigmatik Dönüşüm Vakıf Üniversiteleri Çelişkisi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.
- Baskan, G. (2001). Türkiye’de Yükseköğretimin Gelişimi, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi.
- Bilge. S. Demirtaş, S. (2012,Ocak -Haziran).Performans Esaslı Bütçeleme Uygulamasının Türk Kamu Kurumlarında Algılanması ve Sorun Alanlarının Tespiti: Eskişehir İli Örneği, Maliye Dergisi.
- Bülbül, D. (2012).Stratejik Plan Ve Performans Esaslı Bütçe, Ankara
- Deniz, S. (2004). Hastane İşletmelerinde Bütçeye ve Finansal Verilere Dayalı Performans Ölçümü ve Bir Model Önerisi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Durmuş, N. Toroslu, M. (2013). İşletme Bütçeler, İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Ergen, H. (1984). İşletmelerde Bütçe Sistemine Finansal Yaklaşım. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erguvan, D. (2013). Vakıf Üniversitelerinin Türkiye Yükseköğretim Sistemi Üzerindeki Etkilerine Dönük Akademisyen Algıları, Kuram Ve Uygulama Eğitim Bilimleri Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi.
- Güngör G,G. Türkiye’de Yükseköğretim Finansmanı: Önerilen Alternatif Modellerin Karşılaştırılması, Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 2014, Yıl:2, Cilt:2, Sayı:1
- Haftacı, V. (2010). İşletme Bütçeleri, İstanbul: Beta Yayınları.
- İpek, E ve Çiçek, H. (2013). Performans Yönetiminin Amaç-Araç Uyumu Tartışması ve Performans Esaslı Bütçeleme Sistemi, Maliye Dergisi. Ankara.

- Işıklılar, S. (1997). İşletme Bütçeleri Orta Vadeli Planlama, İstanbul: Beta Yayınevi.
- Karacan, E. (2010). Performans Esaslı Bütçeleme Sistemi Ve Türkiye Uygulaması, Dpt Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Karakuş, G. (2010). 5018 Sayılı Kanun İle Yönetişim İlke ve Esasları Çerçevesinde Kamu Hizmetlerinin Sunumu, Mesleki Yeterlilik Tezi, Maliye Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara.
- Kavak, Y. (2011). Türkiye’de Yükseköğretimde Büyüme: Yakın Geçmişe Bakış ve Uzun Vadeli (2010-2050) Büyüme Projeksiyonları, Yükseköğretim Dergisi, Aralık.
- Koç, Y. (1989). Yönetim Aracı Olarak İşletme Bütçeleri, Turhan Kitabevi, Ankara.
- Koçak, M Ve Teker, S. (Editörler). (2011). Prof. Dr. Sadık Kırbas’a Armağan Kitap, Ankara; Okan Üniversitesi, Es Yayınları.
- Küçüksavaş, N. (2006). Yönetim Açısından Maliyet Muhasebesi, İstanbul: Kare Yayınları.
- Lazol, İ. (2011). Maliyet Muhasebesi (5.Baskı). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2008). Performans Esaslı Bütçeleme Sistemi ve Türkiye’de Uygulanabilirliği. Ankara
- Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2008). Türkiye’de Yükseköğretimin Başlıca Sorunları ve Sorunlara Çözüm Önerileri. Ankara.
- Narin, E. (2009). Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarındaki E-Bütçe Uygulamasına İlişkin Uzman Görüşlerinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özbilen, Ş. (2013). Devlet Bütçesi, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Söyler, İ. (2008). Eğitim Hizmetleri Bağlamında Vakıf Üniversitelerinin Finansal ve Vergisel Sorunları, Maliye Dergisi. Ankara. Sayı 165.
- Söyler, İ. (2009). Yükseköğretim Finansmanı: Yeni Beklentiler Ve Hedefler Işığında Normatif Bir Yaklaşım, Sayıştay Dergisi, Sayı 72. Ankara
- Söyler, İ.ve Karataş, S. (2011.). Türkiye’de Özel Yükseköğretim Kurumlarının Kuruluşu ve Finansmanı, Maliye Dergisi, Ocak-Haziran. Ankara.
- Şener, R. (2008). Maliyet Yöntemleri Muhasebesi ve Tek Düzen Muhasebe Sistemi Uygulaması, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Temiz, E, (2014). Vakıf Üniversitelerinde Finansal Raporlama, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.

- Tokaç, A. (2005). Uygulamacı Gözüyle İşletmelerde Bütçeleme ve Raporlama. Tunca Kitabevi, İstanbul.
- Tüğen, K. (2012), Devlet Bütçesi, (11.Baskı). İzmir: Bassaray Matbaası.
- Türk Eğitim-Sen. (2009). Türkiye'de Üniversite Sorunu ve Üniversite Çalışanları Üzerine Bir Araştırma, Ankara.
- Uludüz, B. (2008), Performans Esaslı Bütçeleme Sistemi ve Türkiye Uygulaması, Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uygun, S. (2003). Türkiye'de Düünden Bugüne Özel Okullara Bir Bakış (Gelişim ve Etkileri), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt: 36.
- Ünal, M. (2007). Performans Esaslı Bütçeleme Sistemi Ve Türkiye'de Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıllar, Ö. (2006). Halk Bilimi ve Eğitim. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yılmaz, S (2007). Performans Esaslı Bütçeleme ve Türkiyedeki Pilot Uygulamalar, Devlet Bütçe Uzman Yardımcısı, Mali Yönetim Merkezi Uyumlaştırma Dairesi, Maliye Bakanlığı, Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Yiğit, Ş. A. (2011).Vergi Hukuku Açısından Vakıf Üniversiteleri, İstanbul: Beta Yayınevi.
- Yükseköğretim Kurumu (2007a).Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi, Yayın No: 2007-1 Ankara.
- Yükseköğretim Kurulu. (2007b). Vakıf Üniversiteleri Raporu. Ankara.
- Yüksel, A. (2014).Türkiye'de Devlet Üniversitelerinde Uygulanan Performans Esaslı Bütçeleme Sisteminin Vakıf Üniversitelerine Uygulanabilirliği ve Veri Zarflama Analizi İle Fakültelerin Etkinliklerinin Ölçülmesi, Doktora Tezi, Başkent Üniversitesi, Ankara.
- Yüngül, İ. (1998). Üretim Maliyet Unsurları Bütçe Yoluyla Kontrolü, Ankara: Gazi Kitabevi.

İnternet

İnternet : <http://www.bumko.gov.tr/TR,1126/yeni-kurulan-universitelere-yonelik-butce-hazirlama-ve-.html> adresinden 18.02.2016'da erişilmiştir.

İnternet:Web: www.bumko.gov.tr adresinden 25.03.2016'da erişilmiştir.

İnternet:Web:http://www.yok.gov.tr/documents/10279/8490465/ozel_hesap_done_mi.pdf/d43ad142-fca0-45f9-aa01-2d64a6183c02 adresinden 18 Ocak 2016'da erişilmiştir.

İnternet: Web: www.yok.gov.tr adresinden 07.02.2016'da erişilmiştir.

İnternet: Web: <http://peb.bumko.gov.tr/TR,2528/performans-esasli-butceleme-gecis-calismalari.html> adresinden 18 Ocak.2016'da erişilmiştir.

İnternet: Web: http://www.bumko.gov.tr/Eklenti/8908,rehber2015-2017.pdf?02015-2017dönemi_bütçe_Hazırlama_Rehberi adresinden 18 Ocak 2016'da erişilmiştir.

İnternet:Web:<http://bhi.nku.edu.tr/basinyonetim/resim/images/edittorresimleri/2078/files/20142016%20B%C3%BCt%C3%A7e%20Haz%C4%B1rl%C4%B1k%20Sunumu.pdf> adresinden 18 Ocak 2016'da erişilmiştir.

İnternet: Web: www.sgdb.boun.edu.tr/.../bütçe%20hazırlama%20sunumu.ppt. adresinden 17 Ekim 2015'te erişilmiştir.

İnternet: Web: <http://sgdb.gazi.edu.tr/posts/view/title/universiteler-icin-mali-takvim-105855> erişim tarihi: 12.02.2016 adresinden 12 Şubat 2016'da erişilmiştir.

İnternet:Web:http://Www.Tdk.Gov.Tr/Index.Php?Option=Com_Karistirilan&Arama=Kelime&Guid=TDK.GTS.54ab0499c0ecc2.79636899 adresinden 21 Aralık 2015'te erişilmiştir.

İnternet : Web: <http://Www.Tdk.Gov.Tr/>, adresinden 11 Aralık 2014'te erişilmiştir.

İnternet:<http://www.stg.yildiz.edu.tr/stg/7/B%C3%BCt%C3%A7e-Uygulamalar%C4%B1-ve-Haz%C4%B1rl%C4%B1k-%C3%87al%C4%B1%C5%9Fmalar%C4%B1/57>. adresinden 18.02.2016 'da alınmıştır.

İnternet: <http://www.sgdb.hitit.edu.tr/strateji-gelistirme-daire-baskanligi/belge-ve-rehberler/belverehberler>, adresinden 04.02.2016 'da alınmıştır.

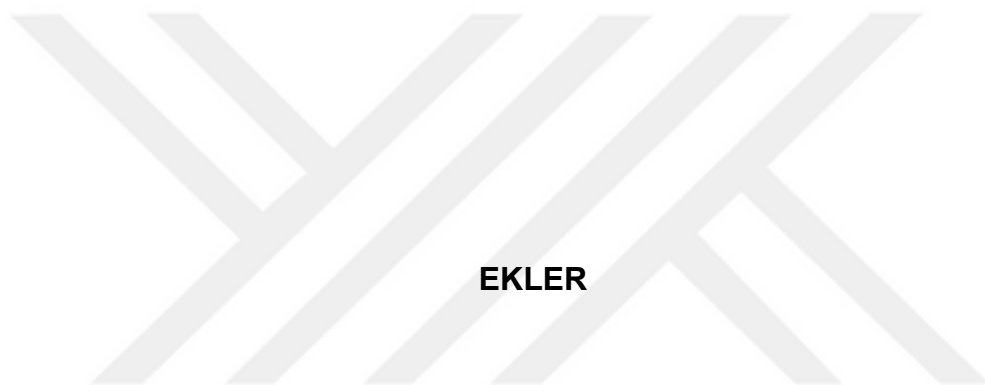

Mevzuat

- 5018 Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu.
- 2547 Yükseköğretim Kanunu
- Vakıf Yükseköğretim Kurumları Yönetmeliği
- Türk Vergi Kanunu

EKLER

EK-1.Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri (I Sayılı Cetvel)

1- Türkiye Büyük Millet Meclisi
2- Cumhurbaşkanlığı
3- Başbakanlık
4- Anayasa Mahkemesi
5- Yargıtay
6- Danıştay
7- Sayıştay
8- Uyuşmazlık Mahkemesi
9- Yüksek Seçim Kurulu
10- Adalet Bakanlığı
11- Millî Savunma Bakanlığı
12- İçişleri Bakanlığı
13- Dışişleri Bakanlığı
14- Maliye Bakanlığı
15- Millî Eğitim Bakanlığı
16- Bayındırlık ve İskân Bakanlığı
17- Sağlık Bakanlığı
18- Ulaştırma Bakanlığı
19- Tarım ve Köyişleri Bakanlığı
20- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
21- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
22- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
23- Kültür ve Turizm Bakanlığı
24- Çevre ve Orman Bakanlığı
25- Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği
26- Millî İstihbarat Teşkilâtı Müsteşarlığı
27- Jandarma Genel Komutanlığı
28- Sahil Güvenlik Komutanlığı

29- Emniyet Genel Müdürlüğü
30- Diyanet İşleri Başkanlığı
31- Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarlığı
32- Hazine Müsteşarlığı
33- Dış Ticaret Müsteşarlığı
34- Gümrük Müsteşarlığı
35- Denizcilik Müsteşarlığı
36- Avrupa Birliği Genel Sekreterliği
37- Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu
38- Devlet Personel Başkanlığı
39- Özürlüler İdaresi Başkanlığı
40- Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı
41- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
42- Karayolları Genel Müdürlüğü
43- Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü
44- Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
45- Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü
46- Tarım Reformu Genel Müdürlüğü
47- Orman Genel Müdürlüğü
48- Petrol İşleri Genel Müdürlüğü
49- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü
50- Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı
51- Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü
52- Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı
53- Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü
54- Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü

Ek-2. Özel Bütçe Kapsamındaki İdareler (II Sayılı Cetvel)

1- Yükseköğretim Kurulu
2- Üniversiteler
3- Yüksek Teknoloji Enstitüleri
4- Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
5- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı
6- Atatürk Araştırma Merkezi
7- Atatürk Kültür Merkezi
8- Türk Dil Kurumu Başkanlığı
9- Türk Tarih Kurumu Başkanlığı
10- Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
11- Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
12- Türkiye Bilimler Akademisi Başkanlığı
13- Türkiye Adalet Akademisi Başkanlığı
14- Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı
15- Yakın ve Ortadoğu Çalışma Eğitim Merkezi
16- Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü
17- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü
18- Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü
19- Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü
20- Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğü
21- Vakıflar Genel Müdürlüğü
22- Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü
23- Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
24- Türk Akreditasyon Kurumu
25- Türk Standartları Enstitüsü
26- Milli Prodüktivite Merkezi
27- Türk Patent Enstitüsü

28- Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü
29- Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü
30- Türkiye Atom Enerjisi Kurumu
31- Savunma Sanayi Müsteşarlığı
32- Millî Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletme Başkanlığı
33- Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
34- İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi
35- Ekonomik Kültürel Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı
36- Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı
37- GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı
38- Özelleştirme İdaresi Başkanlığı
39- Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
40- Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü
41- Doğal Afet Sigortaları Kurumu
42- Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü
43- Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü
44- Ceza ve İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumu
45- Adli Tıp Kurumu Başkanlığı
46- Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı
47- Yüksek İhtisas ve Araştırma Hastanesi
48- Millî Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü
49- Spor-Toto Genel Müdürlüğü
50- Kefalet Sandıkları

EK-3.Düzenleyici Ve Denetleyici Kurumlar (III Sayılı Cetvel)

1- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
2- Telekomünikasyon Kurumu
3- Sermaye Piyasası Kurulu
4- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
5- Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu
6- Kamu İhale Kurumu
7- Rekabet Kurumu
8- Şeker Kurumu
9- Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu
10- Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu

EK-4. Sosyal Güvenlik Kurumları (IV Sayılı Cetvel)

1- T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü
2- Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı
3- Baę-Kur Genel Müdürlüğü
4- Türkiye İř Kurumu Genel Müdürlüğü
5- Ereęli Kömür Havzası Amele Birliği Biriktirme ve Yardım Sandığı Başkanlığı

EK- 5.Kurumsal Sınıflandırma

İkinci Düzey Genel Bütçeli İdareler

İDARENİN ADI	I. DÜZEY	II. DÜZEY
BAŞBAKANLIK	07	
Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı		75
Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği		76
Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü		77
Hazine Müsteşarlığı		82
Diyanet İşleri Başkanlığı		86
Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı		96
.		
.		
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI	38	
Yükseköğretim Kurulu		01
Ankara Üniversitesi		02
Orta Doğu Teknik Üniversitesi		03
Hacettepe Üniversitesi		04
Gazi Üniversitesi		05
İstanbul Üniversitesi		06
İstanbul Teknik Üniversitesi		07
Boğaziçi Üniversitesi		08
Marmara Üniversitesi		09
Yıldız Teknik Üniversitesi		10
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi		11
Ege Üniversitesi		12
Dokuz Eylül Üniversitesi		13
Trakya Üniversitesi		14
Uludağ Üniversitesi		15
Anadolu Üniversitesi		16
Selçuk Üniversitesi		17
Akdeniz Üniversitesi		18
Erciyes Üniversitesi		19

İDARENİN ADI	I. DÜZEY	II. DÜZEY
Cumhuriyet Üniversitesi		20
Çukurova Üniversitesi		21
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		22
Karadeniz Teknik Üniversitesi		23
Atatürk Üniversitesi		24
İnönü Üniversitesi		25
Fırat Üniversitesi		26
Dicle Üniversitesi		27
Yüzüncüyıl Üniversitesi		28
Gaziantep Üniversitesi		29
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü		30
Gebze Teknik Üniversitesi		31
Harran Üniversitesi		32
Süleyman Demirel Üniversitesi		33
Adnan Menderes Üniversitesi		34
Bülent Ecevit Üniversitesi		35
Mersin Üniversitesi		36
Pamukkale Üniversitesi		37
Balıkesir Üniversitesi		38
Kocaeli Üniversitesi		39
Sakarya Üniversitesi		40
Celal Bayar Üniversitesi		41
Abant İzzet Baysal Üniversitesi		42
Mustafa Kemal Üniversitesi		43
Afyon Kocatepe Üniversitesi		44
Kafkas Üniversitesi		45
Çanakkale 18 Mart Üniversitesi		46
Niğde Üniversitesi		47
Dumlupınar Üniversitesi		48
Gaziosmanpaşa Üniversitesi		49
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi		50
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi		51
Kırıkkale Üniversitesi		52
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi		53

İDARENİN ADI	I. DÜZEY	II. DÜZEY
Galatasaray Üniversitesi		54
Ahi Evran Üniversitesi		55
Kastamonu Üniversitesi		56
Düzce Üniversitesi		57
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi		58
Uşak Üniversitesi		59
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi		60
Namık Kemal Üniversitesi		61
Erzincan Üniversitesi		62
Aksaray Üniversitesi		63
Giresun Üniversitesi		64
Hitit Üniversitesi		65
Bozok Üniversitesi		66
Adıyaman Üniversitesi		67
Ordu Üniversitesi		68
Amasya Üniversitesi		69
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi		70
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi		71
Sinop Üniversitesi		72
Siirt Üniversitesi		73
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi		74
Karabük Üniversitesi		75
Kilis 7 Aralık Üniversitesi		76
Çankırı Karatekin Üniversitesi		77
Artvin Çoruh Üniversitesi		78
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi		79
Bitlis Eren Üniversitesi		80
Kırklareli Üniversitesi		81
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi		82
Bingöl Üniversitesi		83
Muş Alparslan Üniversitesi		84
Mardin Artuklu Üniversitesi		85
Batman Üniversitesi		86
Ardahan Üniversitesi		87

İDARENİN ADI	I. DÜZEY	II. DÜZEY
Bartın Üniversitesi		88
Bayburt Üniversitesi		89
Gümüşhane Üniversitesi		90
Hakkari Üniversitesi		91
Iğdır Üniversitesi		92
Şırnak Üniversitesi		93
Tunceli Üniversitesi		94
Yalova Üniversitesi		95
Türk-Alman Üniversitesi		96
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi		97
Bursa Teknik Üniversitesi		98
		99
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI	39	
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi		01
Necmettin Erbakan Üniversitesi		02
Abdullah Gül Üniversitesi		03
Erzurum Teknik Üniversitesi		04
Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi		05
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi		06

EK-6.Analitik Bütçe Sınıflandırması

İkinci Düzey Fonksiyonel Kodlar

I	II	FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA
09		EĞİTİM HİZMETLERİ
	1	Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Hizmetleri
	2	Ortaöğretim Hizmetleri
	3	Ortaöğretim Sonrası Mesleki Eğitim Hizmetleri
	4	Yükseköğretim Hizmetleri
	5	Seviyeye Göre Sınıflandırılmayan Eğitim Hizmetleri
	6	Eğitime Yardımcı Hizmetler
	8	Eğitime İlişkin Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri
	9	Sınıflandırmaya Girmeyen Eğitim Hizmetleri

EK-7.Analitik Bütçe Sınıflandırması

Üçüncü Düzey Fonksiyonel Kodlar

I	II	III	FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA
09			EĞİTİM HİZMETLERİ
	1		Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Hizmetleri
		1	<i>Okul öncesi eğitim hizmetleri</i>
		2	<i>İlköğretim hizmetleri</i>
	2		Ortaöğretim Hizmetleri
		1	<i>Ortaöğretim genel programlar</i>
		2	<i>Mesleki ve teknik ortaöğretim</i>
		9	<i>Sınıflandırmaya girmeyen ortaöğretim hizmetleri</i>
	3		Ortaöğretim Sonrası Mesleki Eğitim Hizmetleri
		0	<i>Ortaöğretim sonrası mesleki eğitim hizmetleri</i>
	4		Yükseköğretim Hizmetleri
		1	<i>Üniversiteler ve yükseköğretim hizmeti veren kurumlar</i>
		2	<i>Doktora eğitimi veren yükseköğretim hizmetleri</i>
	5		Seviyeye Göre Sınıflandırılmayan Eğitim Hizmetleri
		0	<i>Seviyeye göre sınıflandırılmayan eğitim hizmetleri</i>
	6		Eğitime Yardımcı Hizmetler
		0	<i>Eğitime yardımcı hizmetler</i>
	8		Eğitime İlişkin Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri
		8	<i>Eğitime ilişkin araştırma ve geliştirme hizmetleri</i>
	9		Sınıflandırmaya Girmeyen Eğitim Hizmetleri
		9	<i>Sınıflandırmaya girmeyen eğitim hizmetleri</i>

ÖZGEÇMİŞ**Kişisel Bilgiler**

Soyadı, Adı : Çakmak, Nurten
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 10.04.1986, Ankara
Medeni hali : Bekâr
Telefon : 0554 244 58 46
e-mail : nurtenckmk@gmail.com

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet yılı
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi	Devam ediyor
Lisans- 1	Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi	2010
Lisans- 2	Muhasebe ve Finansman Öğretmenliği Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme	2010
Lise	Ayrancı Ticaret Meslek Lisesi	2004

Yabancı Dil

İngilizce

GAZİ GELECEKTİR..

